

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, Z. Ú.,
ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

TRESTNĚPRÁVNÍ ASPEKTY SUROGACE

Autor práce: Kateřina Bartošová

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Radek Fabian

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 1632/5b, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Kateřina Bartošová

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: Příbram

Název bakalářské práce: Trestněprávní aspekty surrogace

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Criminal Law Aspects of Surrogacy

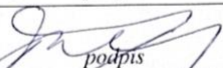
Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. et Mgr. Radek Fabian

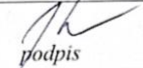
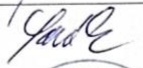

Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): červen 2025

Cíl bakalářské práce:

Hlavním cílem bakalářské práce je zhodnotit trestněprávní aspekty surrogace v České republice prostřednictvím případové studie, která charakterizuje konkrétní problémy právní praxe, identifikuje aplikační nedostatky a uvede možné návrhy de lege ferenda. Vedlejším cílem je komparovat českou právní úpravu surrogace s právní úpravou vybrané zahraniční země, se zaměřením na trestněprávní odpovědnost a právní postavení dítěte, náhradní matky a zamýšlených rodičů.

Student: Kateřina Bartošová	20.6.2025 datum	 podpis
Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Radek Fabian	20.6.2025 datum	 podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	21.6.2025 datum	 podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	29.8.2025 datum	 podpis
Rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	29.8.2025 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. et Mgr. Radkovi Fabianovi za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

BARTOŠOVÁ, K. *Trestněprávní aspekty surogace: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2026. 90 s. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. et Mgr. Radek Fabian

Klíčová slova: náhradní mateřství, surogace, trestní zákoník, svěření dítěte do moci jiného, obchodování s lidmi, de lege ferenda, komparativní analýza

Bakalářská práce se zabývá trestněprávními aspekty náhradního mateřství (surogace) v České republice. Cílem práce je analyzovat relevantní skutkové podstaty trestního zákoníku aplikovatelné na komerční surogaci, identifikovat legislativní mezery plynoucí z absence specifické právní úpravy a navrhnout změny de lege ferenda. Práce využívá metody právní analýzy, komparace a kazuistiky. Komparativní analýzou šesti zahraničních jurisdikcí Kalifornie, Ukrajiny, Velké Británie, Řecka, Německa a Itálie je prokázáno, že česká právní úprava vytváří výjimečnou šedou zónu s vysokou mírou právní nejistoty pro všechny zúčastněné subjekty.

ABSTRACT

BARTOŠOVÁ, K. *Criminal Law Aspects of Surrogacy: Bachelor Thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2026. 90 pp. Supervisor: Mgr et Mgr. Radek Fabian

Key words: surrogacy, surrogate motherhood, Criminal Code, entrustment of a child to another person, trafficking in human beings, de lege ferenda, comparative analysis

This bachelor thesis deals with the criminal law aspects of surrogacy in the Czech Republic. The aim is to analyse the relevant criminal offences applicable to commercial surrogacy, identify legislative gaps arising from the absence of specific regulation, and propose de lege ferenda amendments. The thesis employs methods of legal analysis, comparative law, and case study. A comparative analysis of six foreign jurisdictions, namely California, Ukraine, the United Kingdom, Greece, Germany and Italy, demonstrates that Czech law creates a unique legal grey zone with a high degree of legal uncertainty for all parties involved.

Obsah

Úvod.....	9
1 Cíl a metodika bakalářské práce.....	11
2 Definice a historický vývoj surogace	13
2.1 Definice surogace.....	13
2.2 Druhy surogátního mateřství.....	14
2.3 Historie surogátního mateřství	15
3 Právní postavení a ochrana práv subjektů surogace v ČR	17
3.1 Definice mateřství dle občanského zákoníku.....	17
3.2 Právní postavení zamýšlených rodičů a vznik rodičovství	18
3.3 Surogátní smlouva a majetkové vypořádání	21
3.4 Právní postavení a nejlepší zájem dítěte	22
3.5 Role veřejné moci a judikатурní limity.....	24
4 Trestněprávní aspekty surogace v České republice.....	25
4.1 Analýza skutkových podstat	25
4.1.1 Trestný čin svěřeni dítěte do moci jiného	25
4.1.2 Účastenství a organizátorství	27
4.1.3 Trestný čin obchodování s lidmi.....	28
4.1.4 Trestný čin vydírání	31
4.1.5 Trestný čin zanedbání povinné výživy a odmítnutí dítěte	32
4.1.6 Trestný čin opuštění dítěte nebo svěřené osoby.....	33
4.1.7 Trestný čin podvodu.....	34
4.2 Role veřejné moci a Zákon č. 292/2013 Sb.	36
5 Komparativní analýza právní úpravy surogace ČR a vybraných zemí	40
5.1 Obecná východiska právní úpravy surogace ve světě.....	40
5.2 Kalifornie	42
5.3 Ukrajina.....	44
5.4 Velká Británie	47

5.5 Řecko	49
5.6 Německo	51
5.7 Itálie	53
5.8 Komparace právních úprav	54
6 Praktická část – případová studie	59
6.1 Metodologie a stanovení hypotéz	59
6.2 Modelová kauza	60
6.3 Klíčové právní otázky	63
6.4 Právní analýza de lege lata	64
6.5 Vyhodnocení hypotéz	72
6.6 Návrhy de lege ferenda	74
6.7 Závěr praktické části	77
Závěr	79
Seznam použitých zdrojů	81
Seznam zkratk	89
Seznam tabulek a grafů	90

Úvod

Náhradní mateřství představuje jeden z nejsložitějších právních a etických fenoménů současnosti. Rozvoj metod asistované reprodukce, zejména techniky in vitro fertilizace, přinesl párům postiženým neplodností zcela nové možnosti, jak se stát rodiči. Zároveň však otevřel polemiku právních, etických a společenských otázek, na niž zákonodárci po celém světě hledají odpovědi. Česká republika v tomto kontextu zaujímá specifické postavení: náhradní mateřství není zákonem výslovně zakázáno, avšak ani komplexně regulováno. Výsledkem je tzv. šedá zóna, v níž se pohybují všechny zúčastněné strany, od náhradní matky po zamýšlené rodiče i dítě, a to bez jasných pravidel a s nezanedbatelnými právními riziky.

Absence specifické právní úpravy přitom neznamená absenci právních důsledků. Naopak, právě tato legislativní mezera způsobuje, že jednání, která jsou v jiných státech buď zcela legální, nebo postižena speciálními správními sankcemi, mohou být v českém prostředí kvalifikována jako závažné trestné činy. Trestní zákoník totiž obsahuje celou řadu skutkových podstat, jejichž znaky mohou být naplněny v rámci komerční surogace. Od svěřením dítěte do moci jiného přes obchodování s lidmi až po vydírání či podvod. Způsob, jakým česká justice a orgány sociálně-právní ochrany dětí s touto situací nakládají, přitom závisí do značné míry na individuálním uvážení, nikoli na jasném zákonném zakotvení.

Cílem této bakalářské práce je systematicky analyzovat trestněprávní aspekty surogace v České republice, zasadit je do kontextu platného právního řádu a porovnat tuzemský přístup s vybranými zahraničními jurisdikcemi. Práce si klade za úkol identifikovat konkrétní skutkové podstaty trestního zákoníku, které přicházejí v úvahu v různých variantách průběhu surogace, a kriticky posoudit jejich aplikovatelnost na jednotlivé situace, jež v praxi nastávají. Na základě těchto zjištění jsou formulovány návrhy de lege ferenda směřující k posílení právní jistoty všech zúčastněných, zejména pak k ochraně nejlepšího zájmu dítěte.

Práce využívá kombinaci vědeckých metod. Metoda právní analýzy je uplatňována při rozboru platné právní úpravy, a to zejména trestního zákoníku, občanského zákoníku a zákona o zvláštních řízeních soudních. Komparativní metoda slouží k porovnání přístupu České republiky se šesti zahraničními jurisdikcemi, které

reprezentují různé modely regulace — liberální, altruistický i prohibiční. Metoda kazuistiky je využita v praktické části, kde je konstruována modelová kauza umožňující hloubkovou právní subsumpci a ověření stanovených hypotéz.

Struktura práce odráží toto metodologické členění. Po vymezení cílů a metodiky (kapitola 1) následuje terminologický a historický základ problematiky (kapitola 2). Třetí kapitola se věnuje právnímu postavení subjektů surogace v českém právu — náhradní matky, zamýšlených rodičů i dítěte s důrazem na procesní cestu k ustanovení rodičovství. Čtvrtá kapitola tvoří jádro teoretické části práce a přináší analytický přehled relevantních skutkových podstat trestního zákoníku, včetně role OSPOD a problematiky profesní mlčenlivosti. Pátá kapitola představuje komparativní analýzu právní úpravy ve Velké Británii, na Ukrajině, v Německu, Řecku, Kalifornii a Itálii, zakončenou přehlednou srovnávací tabulkou. Šestá, praktická část pak prostřednictvím modelové kazuistiky ověřuje stanovené hypotézy a předkládá konkrétní návrhy legislativních změn.

Téma bylo zvoleno záměrně pro svou aktuálnost a právní naléhavost. Počet případů náhradního mateřství v České republice roste, mezinárodní diskuse ilustrovaná mj. přijetím italského Varchiho zákona v listopadu 2024 se zostřuje a česká legislativa přitom od roku 2012 zůstává beze změny. Tato práce usiluje o příspěvek k odborné diskusi o tom, jakým směrem by se česká právní úprava měla vydat, aby dokázala účinně chránit všechny subjekty tohoto komplexního procesu.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem práce je systematicky analyzovat trestněprávní aspekty náhradního mateřství v České republice, identifikovat skutkové podstaty trestního zákoníku, které přicházejí v úvahu při různých variantách průběhu surogace, a na základě komparativní analýzy zahraničních právních úprav navrhnout konkrétní změny de lege ferenda. Dílčím cílem je posoudit, jakým způsobem česká právní úprava chrání nejlepší zájem dítěte v porovnání s vybranými zahraničními jurisdikcemi, a zhodnotit, zda stávající právní stav je z hlediska právní politiky udržitelný.

Metoda právní analýzy je stěžejní metodou teoretické části práce. Prostřednictvím jazykového, systematického a teleologického výkladu jsou zkoumána relevantní ustanovení trestního zákoníku (zákon č. 40/2009 Sb.), občanského zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.), zákona o zvláštních řízeních soudních (zákon č. 292/2013 Sb.) a dalších souvisejících předpisů. Součástí analýzy je rovněž rozbor judikatury Evropského soudu pro lidská práva a Ústavního soudu České republiky.

Komparativní metoda je uplatněna v páté kapitole, která srovnává přístup České republiky k trestněprávní regulaci surogace se šesti zahraničními jurisdikcemi. Byly vybrány státy reprezentující odlišné typy právní regulace: Velká Británie a Řecko jako modely regulovaného altruismu, Kalifornie a Ukrajina jako zástupci liberálního komerčního přístupu a Německo spolu s Itálií jako příklady prohibičního modelu. Cílem komparace není pouhý popis zahraničních úprav, nýbrž identifikace mechanismů, které by mohly sloužit jako inspirace pro českou právní úpravu.

Metoda kazuistiky je využita v šesté, praktické kapitole. Modelová kauza byla konstruována tak, aby obsahovala klíčové prvky typické pro prostředí neregulované komerční surogace v České republice, zejména mocenskou asymetrii, finanční plnění nad rámec nákladů, statusové kolize a transakční nastavení vztahu. Prostřednictvím hloubkové právní subsumpce jsou na modelovém případě ověřeny níže stanovené hypotézy:

H1: Transakční nastavení neformální dohody o náhradním mateřství a plnění nad rámec nákladů zakládají relevanci úvah o § 169 TZ. V situaci, kdy nedojde k faktickému svěřeni dítěte, se trestněprávní těžiště přesouvá k deliktům, zejména § 175 TZ, přičemž materiální korektiv má zásadní význam při posouzení případné odpovědnosti náhradní matky.

H2: Absence specifické právní úpravy náhradního mateřství v České republice zvyšuje právní nejistotu ohledně zastoupení dítěte a narušuje ochranu jeho práva na identitu, neboť stávající statusové a procesní mechanismy neumožňují rychlou a předvídatelnou stabilizaci právního postavení dítěte bez soudní intervence.

H3: Finanční plnění v rámci neformální dohody o náhradním mateřství samo o sobě nenaplnuje znaky trestného činu obchodování s lidmi dle § 168 TZ, neboť toto ustanovení vyžaduje naplnění vykořisťovacího účelu, který nemusí být v kontextu surogace vždy přítomen.

H4: Zákonná domněnka otcovství dle § 776 OZ může být v prostředí neregulované surogace cíleně využita k udržení statusového omylu a k přenesení rodičovských důsledků na nezúčastněnou třetí osobu, což je způsobilé zasáhnout do jejích práv ve smyslu § 181 TZ.

Výše formulované hypotézy jsou podrobeny právní analýze v šesté kapitole a na základě jejích výsledků jsou v závěru práce souhrnně vyhodnoceny.

2 Definice a historický vývoj surogace

Tato kapitola tvoří terminologický a historický základ práce. Práce nejprve vymezuje pojem náhradního mateřství a klasifikuje jeho druhy podle genetické vazby a finanční kompenzace. Následně práce zasazuje tento institut do historického kontextu, od starověkých kořenů až po moderní metody asistované reprodukce, které z něj učinily celospolečensky diskutované téma.

Terminologické vymezení přitom není jen akademickým cvičením. V kontextu české právní úpravy má zásadní normativní důsledky. Klíčový předěl mezi altruistickou a komerční surogací totiž přímo determinuje, zda se dané jednání pohybuje v oblasti občanskoprávních vztahů, nebo zda zakládá trestněprávní odpovědnost. Finanční plnění nad rámec účelně vynaložených nákladů je právě tím znakem, který může naplnit skutkovou podstatu trestného činu svěřeni dítěte do moci jiného dle § 169 trestního zákoníku. Pochopení základní typologie surogace je proto nezbytným předpokladem pro analýzu trestněprávních aspektů prováděnou v kapitolách 4 a 6 této práce.

2.1 Definice surogace

Náhradní mateřství (surogace) je proces, při kterém žena (náhradní matka) donosí dítě pro žadatele¹ s úmyslem přenést na ně po porodu rodičovská práva a povinnosti.² Etymologicky vychází termín z latinského *surrogare* („nahradit“).³ V české odborné literatuře se setkáváme s pojmy jako „matka hostitelka“ či „surogační rodička“, který prosazuje např. Haderka pro zdůraznění absence následného mateřství.⁴

Je přitom třeba zdůraznit, že pojem náhradního mateřství není mezinárodně unifikován. Zatímco některé právní řády jej výslovně definují; například Velká Británie v *Surrogacy Arrangements Act 1985* nebo Řecko v *čl. 1458 občanského zákoníku*. Jiné státy, jako Německo či Itálie, jej vymezují výhradně prostřednictvím zákazu. Podrobná komparace definičních přístupů analyzovaných jurisdikcí je předmětem kapitoly 5.

---

¹ KONEČNÁ, H. *Rodičem kdykoliv a jakkoliv? průvodce asistovanou reprodukcí a náhradní rodinnou péčí*. Praha: Mladá fronta, 2017, s. 145. Medical services. ISBN 978-80-204-4652-7.

² NOVÁKOVÁ, K. KONEČNÁ, H. SUDOVÁ, M. *Náhradní mateřství v České republice: způsoby hledání náhradní matky*. Časopis zdravotnického práva a bioetiky. 2018, roč. 8, č. 2, s. 32. ISSN 1804-8137.

³ PRAŽÁK, J., NOVOTNÝ, F., SEDLÁČEK, J. *Latinsko-český slovník*. Praha: Česká grafická unie a.s., 1948, s. 1247. ISBN 48-91-90.

⁴ HADERKA, J. *Surogační mateřství*. Právní obzor, 1986, roč. 69, č. 10, s. 917.

Nejčastěji dochází k početí metodami asistované reprodukce, méně často přirozenou cestou.⁵ Hlavními indikacemi jsou zdravotní potíže znemožňující otěhotnění či donošení dítěte.⁶ Vedle zdravotních důvodů se objevují i důvody sociální (např. kariérní) nebo využití institutu stejnopohlavními mužskými páry.⁷ Ačkoliv jde o medicínsky relativně dostupný zákrok, z etického a právního hlediska představuje složitý fenomén, který se v České republice nachází v tzv. šedé zóně. Kritici často upozorňují na riziko komercializace a obchodu s dětmi, tedy riziko, které se pojí zejména s touto formou surogace, při níž náhradní matka přijímá finanční odměnu nad rámec účelně vynaložených nákladů. Právě rozlišení mezi altruistickou a komerční surogací proto představuje klíčový předěl, který je podrobněji rozebrán v následující podkapitole

2.2 Druhy surogátního mateřství

Surogaci klasifikujeme primárně podle genetické vazby a finanční kompenzace.

Dělení podle genetické vazby

Gestační (úplná) surogace je, když náhradní matka nemá k dítěti genetickou vazbu. Do dělohy je zavedeno embryo vzniklé metodou *in vitro* fertilizace (IVF) z pohlavních buněk zamýšlených rodičů (tedy páru nebo jednotlivce, kteří iniciují proces surogace s úmyslem převzít po porodu rodičovská práva a povinnosti), nebo anonymních dárců.⁸ V procesu tak může figurovat až pět osob (zamýšlení rodiče, dárci gamet, surogátní matka).⁹ Při tradiční (částečné) surogaci náhradní matka poskytuje vlastní vajíčko a je s dítětem geneticky spřízněna. Tato forma je právně rizikovější, neboť biologická vazba posiluje její postavení jako matky.¹⁰

---

⁵ FOREJTOVÁ, M., BURIÁNOVÁ, P. *Náhradní mateřství a otazníky, které ho doprovázejí*. Rodinné listy, 2018, roč. 7, č. 7.

⁶ REPROMEDA. *Chci využít náhradní mateřství* [online]. Repromeda.cz, 2023. [cit. 2026-01-18]. Dostupné z: <https://www.repromeda.cz/chci-vyuzit-nahradni-materstvi/>

⁷ STAUFČÍKOVÁ, K. *Problematika surogátního mateřství v českém právu* [online]. Olomouc, 2020 [cit. 2026-01-18], s. 8. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Právnická fakulta. Vedoucí práce Milana Hrušáková. Dostupné z: https://theses.cz/id/k4esbd/DIPLOMOVA_PRACE_2020_STAUFČIKOVA_KAROLINA_FINAL.pdf

⁸ KONEČNÁ, H. et. al., *Náhradní mateřství: stav v české republice a odpovědnost praktického lékaře*. Praktický lékař, 2018, roč. 98, č. 6, s. 270-274.

⁹ ZEMANDLOVÁ, A. *Surogační mateřství v České republice – de lege lata a de lege ferenda*. In: Dny práva 2012 – Days of Law 2012. Brno: Masarykova univerzita, 2013, s. 1336. ISBN 978-80-210-6319-8.

¹⁰ Tamtéž.

Dělení podle finanční kompenzace

V případě altruistické (nekomerční) surogace náhradní matka nepobírá odměnu a jsou jí hrazeny pouze prokazatelné účelně vynaložené náklady spojené s těhotenstvím, jako je lékařská péče, doprava, léky či ušlá mzda.¹¹ Etická komise European Society of Human Reproduction and Embryology (dále jen ESHRE) označuje tuto formu za jedinou eticky přijatelnou.¹² Oproti tomu komerční surogace zahrnuje smluvní odměnu pro matku nad rámec nutných nákladů. V řadě zemí včetně České republiky je tento přístup vnímán jako problematický, neboť může naplňovat znaky obchodování s dětmi, případně skutkovou podstatu trestného činu svěřeni dítěte do moci jiného dle § 169 trestního zákoníku.¹³

2.3 Historie surogátního mateřství

Historické kořeny tradiční surogace sahají hluboko do starověku. Nejznámějším příkladem je biblický příběh z Knihy Genesis o neplodné Sáře a její služebné Hagar, kterou Sára nabídla svému muži Abrahámovi, aby jim počala dědice.¹⁴ Podobné principy upravoval již Chammurapiho zákoník z 18. století př. n. l., který umožňoval manželům neplodných žen zplodit potomka s otrokyní, přičemž tyto formy byly založeny výhradně na přirozeném početí.¹⁵

Zlom v moderní medicíně nastal v roce 1978 ve Velké Británii narozením Louise Brownové, prvního dítěte počatého „ve zkumavce“ (metodou IVF).¹⁶ Tento milník umožnil oddělení sexuálního styku od oplodnění a otevřel cestu ke gestační surogaci. Československá medicína na tento trend reagovala velmi pružně; již v roce 1982 se

---

¹¹ WALKER, R., VAN ZYL, L. *Towards a Professional Model of Surrogate Motherhood*. Palgrave Macmillan, 2017, ISBN 978-1-137-58658-2.

¹² ESHRE Ethics and Law Committee. Ethical considerations on surrogacy. *Human Reproduction* [online]. 2025, roč. 40, č. 3, s. 420-428 [cit. 2025-12-13]. Dostupné z: <https://academic.oup.com/humrep/article/40/3/420/7979098>.

¹³ ČESKO. § 169 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník – znění od 1. 1. 2026. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2026 [cit. 2026-02-02]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p169>.

¹⁴ *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona: český ekumenický překlad*. 12. vyd., 1. opr. vyd. Praha: Česká biblická společnost, 2001. ISBN 80-858-1029-8.

¹⁵ KONEČNÁ, H. *Rodičem kdykoliv a jakkoliv? Průvodce asistovanou reprodukcí a náhradní rodinnou péčí*. Praha: Mladá fronta, 2017, s. 25. ISBN 978-80-204-4652-7.

¹⁶ MITLÖHNER, M. SOVOVÁ, O. *Právní problematika umělé lidské reprodukce*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015, s. 11. ISBN 978-80-7435-565-3.

v Brně pod vedením profesora Pilky narodilo první dítě ze zkumavky ve střední a východní Evropě.¹⁷

S rozvojem metod asistované reprodukce však vyvstaly nové etické a právní otázky. Klíčovým momentem se stala britská kauza „Baby Cotton“ z roku 1985, kdy si manželský pár objednal dítě za finanční odměnu. Tento případ vyvolal bouřlivou veřejnou debatu a vedl k přijetí první moderní právní úpravy *Surrogacy Arrangements Act 1985*, který komerční surogaci zakázal, altruistickou však ponechal přípustnou.¹⁸ Reakce států na tento fenomén se následně začaly lišit a zformovaly se do tří základních přístupů: prohibičního (úplný zákaz, např. Německo), komerčního (liberální přístup s odměnou, např. některé státy USA či Ukrajina) a altruistického, který je kompromisem umožňujícím surogaci pouze za úhradu nákladů.

---

¹⁷ ČESKÁ TELEVIZE. *První české dítě „ze zkumavky“ slaví třicetiny*. ČT24: Česká televize [online]. 4. 11. 2012 [cit. 2025-12-25]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/prvni-ceske-dite-ze-zkumavky-slavi-tricetiny-289626>.

¹⁸ FREEMAN, M. *Does Surrogacy Have a Future after Brazier?* *Medical Law Review*. 1999, roč. 7, č. 1, s. 1–20. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/medlaw/7.1.1>.

3 Právní postavení a ochrana práv subjektů surogace v ČR

Tato kapitola představuje postavení jednotlivých subjektů účastnících se procesu náhradního mateřství optikou platného českého práva. V českém prostředí je náhradní mateřství jevem, který zákonodárce spíše trpí, než aby jej aktivně reguloval. Základním východiskem pro jeho existenci je ústavní princip tzv. legální licence (čl. 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod), podle níž „každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá“.¹⁹

Absence komplexní zákonné úpravy nutí dovozovat právní postavení náhradní matky, zamýšlených rodičů i dítěte z obecných ustanovení občanského zákoníku. Tato praxe však naráží na kogentní normy statusového rodinného práva konstruované na tradičním pojetí rodiny, čímž vzniká střet mezi právem jednotlivce na respektování soukromého života a ochranou veřejného pořádku a nejlepšího zájmu dítěte.²⁰

3.1 Definice mateřství dle občanského zákoníku

Hlavní překážkou pro jasné právní ukotvení náhradního mateřství je důsledné lpění na tradiční římskoprávní zásadě *mater semper certa est* (matka je vždy jistá). Podle § 775 občanského zákoníku (dále jen OZ) je matkou dítěte žena, která jej porodila.²¹ Jedná se o ustanovení kogentní povahy. To znamená, že zákon nepřipouští žádné výjimky a nelze se od něj odchýlit ani sepsáním smlouvy o náhradním mateřství.

V praxi to přináší zásadní důsledek. Právní matkou je vždy ta žena, která dítě reálně odnosiла a porodila (náhradní matka). Skutečnost, že dítě geneticky pochází od objednatelky, nehraje z pohledu vzniku mateřství žádnou roli. Český zákonodárce tímto pravidlem upřednostňuje biologickou vazbu vzniklou těhotenstvím a porodem před vazbou genetickou. České právo tak na rozdíl od některých zahraničních úprav (např. Ukrajina nebo některé státy USA) neumožňuje automatický přechod rodičovských práv na objednatelský pár okamžikem narození dítěte.

---

¹⁹ SIVÁK, J. Náhradní mateřství v českém právu a související otázky. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2021. s. 29. ISBN 978-80-7552-678-9.

²⁰ FRINTOVÁ, D. Komentář k § 775. In: DVOŘÁK, J. et al. *Občanský zákoník: komentář. Svazek II, Rodinné právo (§ 655–975)*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 283–285. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-457-6.

²¹ ČESKO. § 775 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník – znění od 1. 1. 2026. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2026 [cit. 2026-02-02]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89#p775>.

Ačkoliv OZ institut náhradního mateřství jako celek neupravuje, obsahuje v rámci výjimky ze zákazu osvojení (§ 804 OZ) jedno klíčové ustanovení, které jeho existenci výslovně předpokládá. Tento paragraf primárně zakazuje osvojení mezi osobami příbuznými v přímé linii a mezi sourozenci, zákonodárce zde však zavedl zásadní dovětek, že toto omezení neplatí v případě náhradního mateřství.²² Tato legislativní výjimka má pro právní praxi dva zásadní důsledky.

Prvním je nepřímá legalizace, neboť tím, že zákonodárce stanovil výjimku pro surogaci, uznal její existenci a potvrdil, že není v rozporu s veřejným pořádkem. Předpokládá se tedy, že právní vztah mezi dítětem a zamýšlenými rodiči bude po porodu řešen právě institutem osvojení.

Druhým důsledkem je možnost realizace příbuzenské surogace, kdy ustanovení umožňuje, aby náhradní matkou byla i blízká příbuzná (např. matka či sestra zamýšlené rodičky). Důvodová zpráva k zákonu výslovně uvádí, že cílem této úpravy je umožnit situace, kdy dítě pro manžele odosílá žena z jejich příbuzenstva. Bez této výjimky by následné osvojení bylo neplatné pro rozpor se zákazem incestu v adopci.²³

Přestože § 804 OZ termín „náhradní mateřství“ používá, nikde jej nedefinuje. Právní praxe si tak musí vypomáhat doktrinálním výkladem a definicemi z oblasti medicíny. V praxi to znamená, že soud musí při rozhodování o osvojení dovodit, zda konkrétní situace naplňuje znaky náhradního mateřství ve smyslu § 804 OZ – jak dokládá i judikatura rozebíraná v kapitole 3.5.

3.2 Právní postavení zamýšlených rodičů a vznik rodičovství

Právní konstrukce rodičovství u surogace je v České republice složitým procesem, který vyžaduje precizní načasování a součinnost všech zúčastněných stran. Zatímco náhradní matka je rodičem automaticky ze zákona, zamýšlení rodiče musí o svůj právní status aktivně usilovat. Tento proces se zásadně liší pro otce a pro matku, a navíc je závislý na rodinném stavu náhradní matky.

Postavení zamýšleného otce je zpravidla právně jednodušší a řešitelné již od okamžiku narození dítěte. Zamýšlená matka naproti tomu nemá k dítěti po porodu žádný

---

²² HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. *Občanský zákoník II: rodinné právo (§ 655-975): komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2014. s. 596-597. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-503-9.

²³ ELIÁŠ, K. et al. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 326. ISBN 978-80-7208-922-2.

přímý právní vztah a její mateřství musí být teprve konstituováno prostřednictvím adopce. To s sebou nese zákonné lhůty a procesní závislost na vůli náhradní matky, která představuje jedno z nejdůležitějších rizik celého procesu. Následující podkapitoly rozebírají oba tyto scénáře podrobněji.

Určení otcovství

Právní postavení zamýšleného otce je zpravidla snáze řešitelné. Zákon zde nabízí dvě odlišné cesty v závislosti na tom, zda je náhradní matka vdaná, či svobodná.

Svobodné (nebo rozvedené) náhradní matky jsou z hlediska právní jistoty preferovaný scénář. Pokud je náhradní matka svobodná (případně rozvedená déle než 300 dnů), neuplatní se první domněnka otcovství svědčící manželovi. Otcovství se v takovém případě určuje souhlasným prohlášením rodičů podle § 779 občanského zákoníku.²⁴ Proces probíhá tak, že náhradní matka a zamýšlený (genetický) otec učiní před matričním úřadem nebo soudem prohlášení o otcovství. Toto lze učinit již k nenarozenému dítěti. Výsledkem je, že v rodném listě dítěte je od okamžiku narození zapsána náhradní matka (dle zásady porodu) a zamýšlený otec. Ten se stává nositelem rodičovské odpovědnosti ihned po narození.²⁵

Pokud je náhradní matka vdaná, zákon v zájmu ochrany rodiny automaticky považuje za otce dítěte jejího manžela (§ 776 OZ).²⁶ Tato domněnka se uplatní i tehdy, souhlasil-li manžel s náhradním mateřstvím a biologicky s dítětem není spřízněn. Zápis skutečného zamýšleného otce předpokládá předchozí soudní popření otcovství manžela, přičemž teprve po právní moci tohoto rozsudku může zamýšlený otec otcovství určit. V mezidobí je právním otcem manžel náhradní matky, čímž vzniká právní nejistota s přímými dopady do oblasti výživného i dědického práva.

Ze srovnání obou situací plyne jednoznačný závěr. Svobodná náhradní matka představuje z pohledu zamýšlených rodičů výrazně bezpečnější volbu. Zatímco v jejím případě získává zamýšlený otec rodičovská práva prakticky okamžikem narození dítěte,

---

²⁴ ČESKO. § 779 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník – znění od 1. 1. 2026. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2026 [cit. 2026-02-02]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89#p779>.

²⁵ SIVÁK, J. *Náhradní mateřství v českém právu a související otázky*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2021. s. 22. ISBN 978-80-7552-678-9.

²⁶ ČESKO. § 776 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník – znění od 1. 1. 2026. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2026 [cit. 2026-02-02]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89#f4581424>.

vdaná náhradní matka vytváří procesní komplikaci trvající měsíce, během nichž nese právní odpovědnost za dítě osoba, která se celého procesu vůbec neúčastnila. Rodinný stav náhradní matky by proto měl být jedním z klíčových kritérií již při jejím výběru.

Osvojení zamýšlenou matkou

Zatímco otec může být zapsán v rodném listě ihned, zamýšlená matka se ocitá v nejtěžší právní pozici. I když je dárkyní vajíčka a dítě je s ní geneticky spřízněno, nemá k němu po porodu žádný přímý právní vztah. Její mateřství musí být konstituováno až sekundárně, procesem osvojení. Tento proces je upraven v OZ a procesně v zákonech o zvláštních řízeních soudních (dále jen ZŘS).

Aby mohla být zahájena adopce, musí náhradní matka udělit tzv. souhlas s osvojením. Podle § 813 OZ tak může učinit nejdříve šest týdnů po narození dítěte. Souhlas udělený před touto lhůtou je absolutně neplatný.²⁷ Tato lhůta slouží obecně k ochraně matek před poporodním traumatem a unáhleným rozhodnutím, v kontextu surogace však představuje období extrémní nejistoty pro objednatelský pár, kdy jsou závislí na vůli náhradní matky. Aby dítě nemuselo po propuštění z porodnice do ústavní péče (než uplyne oněch 6 týdnů), využívá se v praxi institut svěřeni dítěte do péče budoucích osvojitelů (§ 823 OZ). O tom rozhoduje soud na návrh zamýšlených rodičů se souhlasem zákonných zástupců (tedy náhradní matky a již určeného zamýšleného otce). Po uplynutí zákonných lhůt (péče před osvojením alespoň 6 měsíců na náklady osvojitelů) dle § 829 OZ, rozhoduje soud o osvojení.²⁸ Tímto okamžikem zaniká příbuzenský poměr k náhradní matce a vzniká plnoprávný vztah k osvojitelce (zamýšlené matce). V rodném listě dochází k přepsání údajů matky. Podle § 833 OZ o osvojení zanikají veškeré příbuzenské poměry dítěte k původní rodině, včetně náhradní matky. Tímto okamžikem zaniká náhradní matce i vyživovací povinnost, a to bez ohledu na to, zda je dítě schopno se samo žít.²⁹ Souběžně vzniká vyživovací povinnost na straně osvojitelů, zamýšlené matky a otce, v souladu s § 910 OZ, která trvá po celou dobu, kdy dítě není schopno se

---

²⁷ KOVÁČSOVÁ, K. Některé právní aspekty náhradního mateřství. *Advokátní kancelář Mgr. Karolina Kováčsová* [online]. Publikováno 29. 5. 2023 [cit. 2026-01-24]. Dostupné z: <https://www.advokatka.cz/2023/05/29/nektere-pravni-aspekty-nahradniho-materstvi/>.

²⁸ ČESKO. § 823 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník – znění od 1. 1. 2026. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2026 [cit. 2026-02-04]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89#p823>.

²⁹ Tamtéž, § 833.

samo živit. V mezidobí od narození dítěte do právní moci rozsudku o osvojení však vyživovací povinnost formálně náleží stále náhradní matce.³⁰

3.3 Surogátní smlouva a majetkové vypořádání

Smlouva o náhradním mateřství není v českém právním řádu výslovně upravena, což však samo o sobě není překážkou k jejímu uzavření. Ustanovení § 1746 odst. 2 OZ totiž umožňuje stranám uzavřít i takovou smlouvu, která není jako smluvní typ zvláště upravena,³¹ přičemž se uplatní obecné limity autonomie vůle.³²

Právě v těchto limitech naráží surrogátní smlouva na své hranice. Zásadním právním limitem je absolutní neplatnost v části týkající se dítěte. Vzhledem k zásadě *mater semper certa est* a nemožnosti vzdát se rodičovských práv předem, je jakýkoliv závazek k vydání dítěte v rozporu se zákonem i dobrými mravy (§ 580 a § 588 OZ). Náhradní matka není objektem práv žadatelů a dítě je do porodu jejím tělem, i když dítě je geneticky spřízněno se žadateli.³³ Tato absolutní neplatnost však působí oboustranně. Stejně jako nelze vynutit vydání dítěte náhradní matkou, nelze právně vymoci ani jeho převzetí objednatelským párem. Smlouva je tedy v otázce osudu dítěte nevymahatelná pro obě strany.

I přes výše uvedenou absenci právní závaznosti k uzavírání těchto smluv v praxi běžně dochází. Význam takové dohody je primárně psychologický. Strany díky podpisu nabývají dojmu morální vázanosti a vzájemné důvěry. Existence písemné smlouvy má však i nezanedbatelný procesní rozměr. Může sloužit jako důkazní prostředek pro prokázání společného úmyslu stran (záměru a vůle) třetím osobám, konkrétně orgánům sociálně-právní ochrany dětí (dále jen OSPOD) či soudům v následném řízení o osvojení dítěte.³⁴

Samostatnou otázkou je, zda má objednatelský pár nárok na vrácení vynaložených prostředků v případě, že náhradní matka dítě nevydá. Ačkoliv se nabízí institut bezdůvodného obohacení, právní praxe dovozuje, že věděly-li strany o neplatnosti

---

³⁰ Tamtéž, § 910.

³¹ Tamtéž, § 1746.

³² HULMÁK, M. Komentář k § 1746. In: HULMÁK, Milan et al. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054): komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 137–140. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-535-0.

³³ KONEČNÁ, H. Rodičem kdykoliv a jakkoliv? průvodce asistovanou reprodukcí a náhradní rodinnou péčí. Praha: Mladá fronta, 2017, s. 149. Medical services. ISBN 978-80-204-4652-7.

³⁴ ZEMANDLOVÁ, A. In: MELZER, F. a TĚGL, P. (eds.). *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek IV, § 655-975*. Praha: Leges, 2016, s. 1093. Velké komentáře. ISBN 978-80-7502-004-8.

závazku a přesto plnily, jde o dobrovolné plnění nedluhu, u něhož zákon právo na vrácení nepřiznává.³⁵ Úhrady za lékařskou péči či výživu v těhotenství lze kvalifikovat jako darování, hradili-li je objednatelé dobrovolně s vědomím účelu, neplatnost „dohody o dítěti“ jejich platnost neovlivňuje a nárok na vrácení nevzniká. Stejný závěr platí i pro případnou „odměnu za donošení“, jejíž vrácení by soudy pravděpodobně odmítly přiznat s odkazem na rozpor s dobrými mravy.³⁶

Z výše uvedeného vyplývá, že surogátní smlouva představuje v českém právním prostředí specifický paradox. Ačkoliv je její uzavření na základě principu smluvní svobody možné, její klíčový účel „garantovat předání dítěte“ je právně nevymahatelný a absolutně neplatný. Dokument tak neplní funkci klasického závazkového titulu, ale může sloužit jako deklarace společného úmyslu stran pro potřeby budoucího osvojení a jako psychologická pojistka vzájemné důvěry. V rovině majetkové pak účastníci nesou plné riziko, neboť vynaložené prostředky jsou považovány za dary či plnění nedluhu a nelze je v případě neúspěchu zpravidla vymáhat zpět.

3.4 Právní postavení a nejlepší zájem dítěte

Dítě narozené prostřednictvím náhradního mateřství představuje nejzranitelnější subjekt celého procesu. Na rozdíl od dospělých účastníků (objednatelů a náhradní matky) je do situace vtaženo nedobrovolně a nese na sobě největší rizika plynoucí z právní nejistoty a konfliktu zájmů dospělých osob.

Tato podkapitola se věnuje třem klíčovým dimenzím ochrany dítěte. První je otázka co nejrychlejšího právního ukotvení jeho statusu, aby dítě co nejkratší dobu existovalo bez jasně určeného právního vztahu k osobám, které o něj fakticky pečují. Druhou dimenzí je právo dítěte znát svůj původ, které může být v prostředí anonymní surogace vážně ohroženo. Třetí rovinou je pak role veřejné moci a mezinárodních závazků České republiky, které státním orgánům ukládají povinnost zájem dítěte aktivně chránit, a to i v případě, kdy zákonná úprava mlčí.

Ústavní a mezinárodněprávní rámec ochrany

Základním korektivem pro rozhodování všech orgánů veřejné moci je čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte, který stanovuje, že zájem dítěte musí být předním hlediskem

---

³⁵ SIVÁK, J. *Náhradní mateřství v českém právu a související otázky* [e-kniha]. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 22-25. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-677-9.

³⁶ Tamtéž.

při jakékoli činnosti týkající se dětí.³⁷ Tento neurčitý právní pojem vyžaduje v oblasti náhradního mateřství vysokou míru individualizace – nelze jej aplikovat mechanicky ani paušálně. Klíčovým požadavkem je co nejrychlejší právní ukotvení statusu dítěte, neboť dlouhodobá nejistota poškozuje jeho psychický a sociální vývoj. Judikatura ESLP (např. *Mennesson proti Francii*) proto ukládá státu povinnost minimalizovat dobu, kdy dítě nemá právně zakotvený vztah ke svým pečujícím rodičům.³⁸

Průlomový náleží Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 3226/16, týkající se uznání rodičovství homosexuálního páru, který si nechal dítě odnosit v USA, formuloval zásadní tezi: nepřiznání právního statusu pečujícímu rodiči je v přímém rozporu se zájmem dítěte. Soud zdůraznil, že výhradu veřejného pořádku nelze uplatňovat mechanicky a že pokud již faktická rodinná vazba vznikla, musí státní orgány prioritizovat její stabilitu před rigidním výkladem předpisů.³⁹

Právo na identitu a perspektiva budoucího života

Neméně důležité je právo dítěte znát svůj původ dle čl. 7 Úmluvy o právech dítěte. Surogace rozštěpuje mateřství na rovinu genetickou, gestační a sociální, přičemž využití darovaných gamet, vázaných českou úpravou na anonymitu dárce, může toto právo přímo ohrožovat. S ohledem na psychologický význam prenatální vazby se úplné vymazání náhradní matky ze života dítěte jeví jako postup, který nemusí být vždy v souladu s jeho nejlepším zájmem.

Nejlepší zájem dítěte má i svou dlouhodobou dimenzi sahající až do dospělosti. Dítě narozené ze surogace s využitím anonymních gamet může čelit tzv. genealogickému vykořenění (genealogical bewilderment) – nejde přitom jen o psychologickou potřebu znát vlastní kořeny, ale i o hmatatelné medicínské dopady spojené s neznalostí genetické anamnézy. Právní věda proto stále důrazněji akcentuje, že právo dítěte znát okolnosti

---

³⁷ OSN. *Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb., o Úmluvě o právech dítěte*. In: *e-Sbírka* [online]. 1991, částka 20, čl. 3 [cit. 2026-01-25]. Dostupné z: <https://www.e-sbirka.cz/sb/1991/104?zalozka=text>.

³⁸ EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA. Rozsudek ve věci *Mennesson proti Francii* ze dne 26. 6. 2014, stížnost č. 65192/11. In: *Databáze judikatury ESLP* [online]. Ministerstvo spravedlnosti ČR [cit. 2026-01-25]. Dostupné z: https://mezisoudy.cz/databaze-judikatury/detail-rozhodnuti/203d9b16-717c-11ee-8ac4-cced40779481_menesson.

³⁹ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 29. 6. 2017, sp. zn. I. ÚS 3226/16. In: *NALUS: Vyhledávání rozhodnutí Ústavního soudu* [online]. [cit. 2026-01-25]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz>.

svého zrození by mělo převážet nad anonymitou dárců, jinak stát vytváří riziko krize identity a odepírá jedinci přístup ke klíčovým informacím o jeho biologickém základu.⁴⁰

3.5 Role veřejné moci a judikатурní limity

Vzhledem k absenci explicitní zákonné úpravy náhradního mateřství v České republice se těžiště právní regulace přesouvá na orgány veřejné moci, zejména na soudy. Ty se ocitají v nelehké roli, kdy musí vyvažovat veřejný zájem státu (ochrana veřejného pořádku a morálky) s individuálními právy dotčených subjektů. Veřejná moc tak nesmí rezignovat na ochranu faktických rodinných vazeb pouze s odkazem na neexistenci legislativy.

Evropský soud pro lidská práva ESLP

Klíčovým vodítkem pro národní soudy je doktrína pozitivních závazků státu zavedená ESLP ve věcech *Mennesson a Labassée* proti Francii. Ačkoliv mají státy široký prostor pro uvážení (*margin of appreciation*) a mohou surogaci na svém území zakázat, tento zákaz nesmí vést k absolutnímu neuznání právního statusu dětí. Veřejná moc nesmí dítě ponechat v „právním vakuu.“ Pokud faktická rodinná vazba existuje, je stát povinen zajistit mechanismus jejího právního uznání, minimálně ve vztahu k biologickému otci.⁴¹

Ústavní soud České republiky

Na tuto linii navázal Ústavní soud ČR v nálezu sp. zn. I. ÚS 3226/16, který vymezuje hranice výhrady veřejného pořádku. Ačkoliv obecné soudy mají tendenci odmítat uznání následků surogace s odkazem na rozpor s dobrými mravy, Ústavní soud judikoval, že veřejný pořádek nelze chápat jako „bianco šek“ pro odepření spravedlnosti. Obecným soudům tak byla *de facto* uložena povinnost nahradit nečinnost zákonodárce a rozhodovat v souladu s nejlepším zájmem dítěte. Judikatura v současnosti doplňuje chybějící zákonnou úpravu a představuje jediný, byť nepředvídatelný, právní rámec pro legalizaci vztahů vzniklých ze surogace.

---

⁴⁰ VALC, J. *Právo znát genetický původ jako součást osobnostních práv dítěte počatého anonymním způsobem*. 2018, roč. 157, č. 9, s. 760–761. ISSN 0231-6625.

⁴¹ KRATOCHVÍL, J., KOSAR, D. In: KMEC, J., KOSAR, D., KRATOCHVÍL, J., BOBEK, M. *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012. Velké komentáře. s. 89. ISBN 978-80-7400-365-3.

4 Trestněprávní aspekty surogace v České republice

Trestněprávní rovina surogace představuje jednu z nejnáročnějších oblastí medicínského práva. Zatímco civilní úprava ponechává tento institut v „šedé zóně“ legality, trestní právo nastupuje jako ultima ratio – krajní prostředek ochrany svobody, důstojnosti a mravního vývoje dítěte. Absence specifické skutkové podstaty nezakládá beztrestnost, ale nutí orgány činné v trestním řízení k aplikaci obecných ustanovení TZ, přičemž klíčovým dělicím kritériem je prvek odměny: úhrada účelně vynaložených nákladů je akceptována, plnění mající charakter zisku za „dodání dítěte“ již spadá do sféry trestní represe.

4.1 Analýza skutkových podstat

České trestní právo disponuje souborem nástrojů, které, ač primárně konstruovány pro jiné účely (např. boj proti obchodu s lidmi či ochranu rodiny), dopadají subsidiárně i na excesy v oblasti náhradního mateřství. Následující podkapitoly reflektují skutkové podstaty trestných činů, jejichž znaky mohou být v procesu surogace naplněny. Společným jmenovatelem je přitom klíčový předěl mezi úhradou účelně vynaložených nákladů a plněním majícím charakter zisku za předání dítěte. Právě tato hranice determinuje, zda se jednání pohybuje v rovině občanskoprávní, nebo zda zakládá trestní odpovědnost. Skutkové podstaty jsou řazeny podle míry jejich typové závažnosti a pravděpodobnosti aplikace v prostředí neregulované komerční surogace.

4.1.1 Trestný čin svěření dítěte do moci jiného

Ustanovení § 169 TZ představuje v kontextu náhradního mateřství klíčovou skutkovou podstatu, která nejbližše postihuje podstatu tzv. „prodeje dítěte“. Ačkoliv historicky cílila na nelegální adopce výměnou za úplatu, její současný výklad může typově dopadat i na komerční surogaci. Trestný čin byl do trestního zákoníku vložen ke splnění závazků plynoucích z čl. 35 Úmluvy o právech dítěte, který ukládá přijímat vnitrostátní, dvoustranná a mnohostranná opatření k zabránění únosu dětí a obchodování s nimi za jakýmkoliv účelem.

Objektem tohoto trestného činu je zájem na svobodě člověka (dítěte), a to i ve smyslu rozhodování o jeho dalším osudu, jakož i zájem na řádném výkonu péče, jež přísluší osobám, kterým se dítě dostalo do horších životních poměrů. Trestněprávního postihu jsou morální zásady, neboť toto jednání je zavrhováno zejména z toho důvodu, že je uskutečňováno za peníze a předmětem tohoto „obchodu“ je dítě. Hmotným

předmětem útoku je výlučně dítě ve smyslu § 126 TZ, tedy osoba mladší osmnácti let. Posledním dnem, kdy lze určitou osobu považovat za dítě, je den předcházející osmnáctým narozeninám.⁴²

Objektivní stránka spočívá v tom, že pachatel za odměnu svěří dítě do moci jiného za účelem adopce nebo pro jiný obdobný účel. Tato odměna je zavrhována zejména proto, že se děje za odměnu – není tu podmínkou, aby dítě přišlo do horších životních poměrů; při adopci je nejčastějším účelem takového „obchodu“, tomu bývá dokonce i naopak.⁴³

Odměnou se rozumí jakékoli majetkové plnění peněžité i naturální (peníze, cenné věci, starožitnosti apod.), přičemž ji může poskytovat jak přímo osoba přijímající dítě, tak prostředník nebo zprostředkovatel. Prostá kompenzace účelně vynaložených nákladů skutkovou podstatu nenaplnuje – trestné je až plnění obsahující složku zisku, bez ohledu na fázi jeho poskytnutí.⁴⁴

Účel adopce nebo jiný obdobný účel pokrývá situace svěřením dítěte do trvalé výchovy a výživy jiné osoby (např. pěstounská péče, pobyt v cizině či v rámci komunity) bez formálního osvojení. Podmínkou je, aby šlo o účel *kvalitativně obdobný* adopci. Pokud by však účelem předání bylo vykořisťování dítěte (např. sexuální zneužívání, odběr tkání a orgánů, otroctví či nucené práce), nejedná se již o § 169 TZ, ale o zločin obchodování s lidmi podle § 168 TZ.⁴⁵

Po **subjektivní stránce** je třeba úmyslu, a to i eventuálního (§ 15 odst. 2 písm. b), odst. 2). Pachatel přitom musí být minimálně srozuměn (smířen) s tím, že dítě svěřuje jinému za účelem adopce nebo pro jiný podobný účel, a to za odměnu. Zavinění ve formě nedbalosti k naplnění skutkové podstaty § 169 TZ nepostačuje.

Pachatelem může být kdokoli, kdo dítě svěřuje. V kontextu surogace je jím typicky gestační matka, která dítě porodila a má jej ve své moci. Trestní zákoník zde cílí na osobu, která s dítětem „disponuje“ jako s objektem. Vzniká tak specifická situace, kdy zamýšlení rodiče (objednatelé), kteří proces iniciují a odměnu poskytují, nejsou přímými pachateli dle § 169 TZ, neboť dítě „nesvěřují“, nýbrž „přijímají“. Jejich trestní

---

⁴² ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 271. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 2156. ISBN 978-80-7400-893-1.

⁴³ Tamtéž, s. 2157.

⁴⁴ Tamtéž.

⁴⁵ Tamtéž, s. 2158.

odpovědnost je nutné konstruovat prostřednictvím institutu účastenství (§ 24 TZ), což bude probráno následně.⁴⁶

Jednočinný **souběh § 169 TZ je vyloučen** s trestnými činy usmrcení z nedbalosti (§ 143), těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti (§ 147) a obchodování s lidmi (§ 168 TZ), neboť tyto činy jsou buď okolnostmi podmiňujícími vyšší trestní sazbu, nebo privilegovanou skutkovou podstatou.

Naopak **souběh je možný** s trestnými činy zbavení osobní svobody (§ 170), omezování osobní svobody (§ 171), zavlčení (§ 172), vydírání (§ 175) nebo útisku (§ 177). Příprava k tomuto činu není trestná (§ 20 odst. 1 TZ), trestní odpovědnost pachatele však může zaniknout účinnou lítostí dle § 33 TZ.⁴⁷

Hypotetický scénář: Náhradní matka „A“ uzavře se zamýšlenými rodiči „B“ a „C“ dohodu o odnošení dítěte za částku 1 000 000 Kč. Reálné náklady (lékařská péče, ušlá mzda) činí 200 000 Kč. Zbylých 800 000 Kč je vyplaceno jako „odměna za pomoc“. Po porodu matka „A“ předá dítě rodičům a podepíše souhlas s osvojením.

Právní kvalifikace: Matka „A“ naplňuje znaky trestného činu podle § 169 TZ (svěřila dítě za odměnu převyšující náklady). Rodiče „B“ a „C“ nefigurují jako pachatelé § 169 TZ, ale čelili by stíhání pro účastenství na tomto trestném činu (organizátorství či návod).

4.1.2 Účastenství a organizátorství

Vzhledem k tomu, že § 169 TZ definuje pachatele úzce jako osobu svěřující dítě, je pro postih objednatelů a zprostředkovatelů klíčové ustanovení § 24 TZ o účastenství. Účastníkem na dokonaném trestném činu nebo jeho pokusu je ten, kdo spáchání trestného činu zosnoval nebo řídil (organizátor), navedl jiného k jeho spáchání (návodce) nebo poskytl pomoc (pomocník).

Organizátorem (§ 24 odst. 1 písm. a) TZ) je osoba, která spáchání činu plánuje a koordinuje. V kontextu surogace tuto roli typicky plní provozovatelé agentur či zprostředkovatelé, kteří systematicky propojují matky s klienty, stanovují ceníky a inkasují provize. Vytvořením systému, v němž dochází k úplatnému předávání dětí,

---

⁴⁶ Tamtéž, s. 2158.

⁴⁷ Tamtéž, s. 2160.

naplňují znaky organizátorství. Tato organizovaná forma navíc zpravidla vede k naplnění kvalifikované skutkové podstaty, což implikuje vyšší trestní sazby.⁴⁸

Návodce (§ 24 odst. 1 písm. b) TZ) je ten, kdo v jiném vzbudí rozhodnutí spáchat trestný čin. Zamýšlení rodiče, kteří aktivně vyhledají ženu a nabídnou jí finanční odměnu za odevzdání dítěte, jsou z hlediska trestního práva návodci, neboť bez jejich iniciativy by k činu nedošlo. Jejich odpovědnost je však akcesorická. Závisí na tom, zda se hlavní pachatel (matka) o čin alespoň pokusil. Pokud by náhradní matka peníze přijala, ale dítě nepředala, objednatelé by mohli být stíháni za přípravu k trestnému činu či pokus návodu.⁴⁹

Pomocník (§ 24 odst. 1 písm. c) TZ) je ten, který spáchání činu umožní nebo usnadní. Do této kategorie mohou spadat advokáti sepisující smlouvy o komerční surogaci s vědomím trestnosti jejich plnění, či zdravotníci. Lékař provádějící IVF s vědomím, že jde o komerční „předplacenou“ surogaci, může být stíhán jako pomocník. V praxi je však složité prokazování zavinění, neboť lékař může argumentovat poskytováním čistě zdravotní služby bez znalosti finančního pozadí transakce.

4.1.3 Trestný čin obchodování s lidmi

Objektem ustanovení § 168 TZ je ochrana osobní svobody člověka (*status libertatis*) v nejširším smyslu – tedy volnost pohybu, sebeurčení a lidskou důstojnost. Předmětem ochrany je rovněž nedotknutelnost osoby a další základní lidská práva porušovaná praktikami podobnými otroctví.⁵⁰

Zákon rozlišuje dvě základní skutkové podstaty lišící se **předmětem ochrany**: v odstavci 1 je jím dítě (osoba mladší 18 let dle § 126 TZ), v odstavci 2 jiná osoba (dospělý). Toto rozlišení je klíčové, neboť u dětí není k trestnosti vyžadováno použití násilí, pohrůžky ani jiného donucovacího prostředku – postačí samotné jednání a účel.⁵¹

Objektivní stránka spočívá v tom, že pachatel přijme, zjedná, najme, zláká, svede, dopraví, ukryje, zadržuje nebo vydá dítě (odst. 1), resp. jinou osobu za použití

---

⁴⁸ KLABANOVÁ, A. *Účastenství*. Praha, 2019. s. 25. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta. Katedra trestního práva. Vedoucí práce Vladimír Pelc. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/110527>.

⁴⁹ BAUEROVÁ, M. *Náhradní mateřství: klíčové otázky právní úpravy* [diplomová práce]. s. 72. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Katedra občanského práva, 2023. Vedoucí práce Ondřej Frinta. Dostupné z: <http://hdl.handle.net/20.500.11956/187472>.

⁵⁰ GRÍVNA. In: ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 271. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 2145. ISBN 978-80-7400-893-1.

⁵¹ Tamtéž.

násilí, pohrůžky, lsti, omylu, tísně nebo závislosti (odst. 2), aby jí bylo užito k pohlavnímu styku nebo jiné formě sexuálního zneužívání či výrobě pornografického díla, nebo odběru tkáně, buňky nebo orgánu, nebo službě v ozbrojených silách, nebo otroctví nebo nevolnictví, nebo nuceným pracím nebo jiným formám vykořisťování.⁵²

Trestný čin je **dokonán** okamžikem, kdy pachatel poškozené dítě přijme, zjedná, najme, zláká, svede, dopraví, ukryje, zadržuje, přijme nebo vydá k účelu dle písmen a) až e). Dosažení účelu k dokonání není zapotřebí. Znakem trestného činu obchodování s lidmi není úplatnost, i když k tomu většinou bude.⁵³

Pachatelem může být kdokoli. Jde o obecný subjekt (fyzická i právnická osoba dle § 7 TOPO). Po subjektivní stránce se vyžaduje **úmysl**, přičemž postačí i eventuální (§ 15 odst. 1 písm. b) TZ), vztahující se na některý z účelů pod písm. a) až e).⁵⁴

Jednočinný souběh je vyloučen s trestnými činy svěřením dítěte do moci jiného (§ 169), kuplířství (§ 189), zneužitím dítěte k výrobě pornografie (§ 193), těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti (§ 147) a usmrcení z nedbalosti (§ 143), jakož i s neoprávněným odběrem tkání a orgánů (§ 164) – tyto trestné činy jsou ve vztahu speciality nebo jejich následky jsou okolnostmi podmiňujícími vyšší trestní sazbu.⁵⁵

Naopak **jednočinný souběh je možný** zejména s trestnými činy vraždy (§ 140), zbavení osobní svobody (§ 170), omezování osobní svobody (§ 171), zavlčení (§ 172), znásilnění (§ 185), sexuálního nátlaku (§ 186), pohlavního zneužití (§ 187), týrání svěřené osoby (§ 198) nebo ohrožování výchovy dítěte (§ 201).⁵⁶

Tabulka 1: Kvalifikované skutkové podstaty § 168 TZ:

Odstavec	Sazba	Podmínky
Odst. 3	5-12 let	Člen organizované skupiny; vydání v nebezpečí těžké újmy nebo smrti; značný prospěch (min. 1 000 000 Kč); užití k prostituci.
Odst. 4	8-15 let	Těžká újma na zdraví; prospěch velkého rozsahu (min. 10 000 000 Kč); organizovaná skupina působící ve více státech
Odst. 5	10-18 let	Smrt

Zdroj: Vlastní zpracování.⁵⁷

⁵² Tamtéž, s. 2146.

⁵³ Tamtéž, s. 2149.

⁵⁴ Tamtéž, s. 2148.

⁵⁵ Tamtéž, s. 2154.

⁵⁶ Tamtéž.

⁵⁷ GRÍVNA. In: ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 271. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023. s. 2152-2154. ISBN 978-80-7400-893-1.

Hranice mezi § 168 a § 169 TZ má v oblasti surogace zásadní praktický význam. Komerční surogace bez vykořisťovacího účelu spadá typově pod § 169 TZ – § 168 TZ nastupuje teprve tehdy, kdy je dítě předáváno za účelem sexuálního zneužívání, odběru orgánů nebo jiných forem vykořisťování uvedených v odst. 1 písm. a) až e). Jednočinný souběh obou ustanovení je vyloučen, přičemž § 168 TZ jako norma přísnější má přednost.

V kontextu surogace se diskutuje, zda lze těhotenství a porod „na zakázku“ podřadit pod nucené práce nebo služby ve smyslu § 168 odst. 2 TZ. Pokud je náhradní matka držena v izolaci, nucena k lékařským zákrokům pod pohrůžkou násilí, nebo drastických smluvních pokut, jednalo by se o obchodování s lidmi, jak dokládají kauzy popsané v **kapitolách 5.3 a 5.5**. Zvláště relevantní je znak zneužití tísně. Pokud zprostředkovatelská agentura cíleně verbuje ženy v existenční nouzi a zneužívá jejich zranitelnosti (např. odebráním dokladů, absolutní kontrolou nad životním stylem či zákazem styku s rodinou), může být takové jednání kvalifikováno jako obchodování s lidmi podle § 168 odst. 2 TZ.⁵⁸

Obětí obchodování s lidmi může být v excesních případech i samotné dítě, je-li s ním nakládáno instrumentálně „jako se zbožím“. Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte o prodeji dětí výslovně pracuje s konceptem „prodeje dítěte“ a akcentuje potřebu jeho ochrany před komercializací statusu.⁵⁹ U dětí do 18 let není k trestnosti vyžadováno násilí ani pohrůžka – postačuje samotný akt „zjednání“ či „přijetí“ za účelem vykořisťování. Rozhodující je však naplnění vykořisťovacího účelu ve smyslu skutkové podstaty; samotné předání dítěte za úplatu bez dalších znaků proto typicky nenaplnuje § 168 TZ a spíše zakládá úvahu o § 169 TZ. Zprávy OSN přitom varují, že při přítomnosti prvků zneužití tísně, donucení či systematické komerce hrozí proměna surogace v globální trh s dětmi, kde je nejlepší zájem dítěte podřízen zisku.⁶⁰

---

⁵⁸ GRÍVNA. In: ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 271. Komentář. 3. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 2150. ISBN 978-80-7400-893-1.

⁵⁹ Sdělení č. 74/2013 Sb. m. s. *Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Opčního protokolu k Úmluvě o právech dítěte týkajícího se prodeje dětí, dětské prostituce a dětské pornografie*. [online]. *Zákon pro lidi.cz*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/ms/2013-74>.

⁶⁰ DE BOER-BUQUICCHIO, Maud. *Report of the Special Rapporteur on the sale and sexual exploitation of children, including child prostitution, child pornography and other child sexual abuse material*. United Nations General Assembly [online]. 15. 1. 2018, A/HRC/37/60 [cit. 2024-01-29]. Bod 26–27 a 41. Dostupné z: <https://digitallibrary.un.org/record/1473378?ln=en&v=pdf>.

4.1.4 Trestný čin vydírání

Ustanovení § 175 TZ chrání svobodné rozhodování člověka v nejširším smyslu. **Předmětem útoku** může být kterýkoli člověk, včetně dítěte ve smyslu § 126 TZ.

Objektivní stránka spočívá v tom, že pachatel nutí jiného násilím, pohrůzkou násilím nebo pohrůzkou jiné těžké újmy k tomu, aby něco konal, opominul nebo trpěl. Trestný čin je **dokonán** již samotným násilným jednáním nebo použitím pohrůžky – nevyžaduje se, aby poškozený pod jejím vlivem skutečně jednal. Zákon rozlišuje tři formy donucení:

- Násilí – použití fyzické síly k překonání nebo zamezení odporu poškozeného; může směřovat i vůči jiné osobě (např. dítěti) nebo věci jako prostředku nátlaku,
- Pohrůzka násilí – širší než pohrůzka bezprostředního násilí; postačí, je-li z ní zřejmé, že násilí bude vykonáno, aniž musí být časově specifikováno,
- Pohrůzka jiné těžké újmy – hrozba závažné majetkové újmy, újmy na cti, rozvratu manželství či rodinného života apod.; musí být objektivně způsobilá vzbudit v poškozeném obavy, přičemž se nevyžaduje, aby je skutečně vyvolala.⁶¹

Pachatelem může být kdokoli – jde o obecný subjekt (fyzická i právnická osoba dle § 7 TOPO). Po subjektivní stránce se vyžaduje úmysl (§ 13 odst. 2 TZ).⁶²

Jednočinný **souběh je vyloučen** s trestným činem loupeže (§ 173), neboť loupež je ve vztahu speciality – u vydírání pachatel násilím nebo pohrůzkou násilím nutí jiného k opominutí či trpění, zatímco u loupeže jedná v přímé časové návaznosti v úmyslu zmocnit se cizí věci. Vyloučen je rovněž souběh s omezováním osobní svobody (§ 171), které je vůči vydírání speciálním ustanovením, a s trestnými činy znásilnění (§ 185 odst. 1 alinea 1) a sexuálního nátlaku (§ 186 odst. 1 alinea 1).⁶³

Naopak jednočinný **souběh je možný** zejména s trestnými činy obchodování s lidmi (§ 168), svěření dítěte do moci jiného (§ 169), zbavení osobní svobody (§ 170), týrání osoby žijící ve společném obydlí (§ 200), vyhrožování s cílem působit na orgán veřejné moci (§ 323) nebo násilí proti úřední osobě (§ 325).⁶⁴

⁶¹ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 271. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 2211-2215. ISBN 978-80-7400-893-1.

⁶² Tamtéž, s. 2216.

⁶³ Tamtéž, s. 2211-2212.

⁶⁴ Tamtéž.

Tabulka 2: Kvalifikované skutkové podstaty § 175 TZ

Odstavec	Sazba	Podmínky
Odst. 2	2-8 let	Člen organizované skupiny; nejméně se dvěma osobami; se zbraní; značná škoda (min. 100 000 Kč); těhotná žena; svědek, znalec nebo tlumočnick; rasové, národnostní či náboženské pohnutky
Odst. 3	5-12 let	Těžká újma na zdraví; škoda velkého rozsahu (min. 10 000 000 Kč); úmysl umožnit nebo usnadnit teroristický trestný čin
Odst. 4	8-16 let	Smrt

Zdroj: Vlastní zpracování.⁶⁵

Hypotetický scénář: Náhradní matka po umělém oplodnění a bezproblémovém těhotenství porodí dítě. Podle platného českého práva se automaticky stává jeho zákonnou matkou. V důsledku vytvořeného citového pouta se rozhodne si novorozence ponechat a odmítne jej předat biologickému otci a jeho partnerce. Zprostředkovatelská agentura a objednatelé následně začnou na ženu vyvíjet systematický nátlak. Vyhrožují jí fyzickou likvidací, zveřejněním kompromitujících materiálů v jejím bydlišti a cíleným zničením její profesní kariéry, pokud neprodleně nepodepíše souhlas s osvojením a dítě jim nevydá.

Právní kvalifikace: Popsané jednání prokazatelně naplňuje objektivní stránku trestného činu vydírání podle § 175 trestního zákoníku. Pachatelé nutí poškozenou matku konat (podepsat souhlas, fyzicky vydat dítě) pod pohrůžkou násilí a jiné těžké újmy (ztráta profesního postavení, zásah do osobnostních práv). Vzhledem k závažnosti předmětu nátlaku by přicházela v úvahu kvalifikovaná skutková podstata s přísnější trestní sazbou.

Pro akademické účely lze uvést, že přímý judikát k § 175 TZ v kontextu náhradního mateřství dosud v České republice nebyl publikován, což samo o sobě svědčí o legislativní mezeře a nedostatečné právní regulaci. Hypotetický scénář tak plní přesně tu funkci, kterou komentář požadoval. Demonstruje reálné možnosti naplnění skutkové podstaty v prostředí, kde judikatura teprve vzniká.

4.1.5 Trestný čin zanedbání povinné výživy a odmítnutí dítěte

Pokud zamýšlený otec uznal otcovství k dítěti ještě před narozením, má k dítěti od okamžiku narození zákonnou vyživovací povinnost. Pokud se dítě narodí s postižením a otec jej odmítne převzít a přestane na něj platit, může se dopustit trestného činu

⁶⁵ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 271. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023. s. 2220-2222. ISBN 978-80-7400-893-1.

zanedbání povinné výživy podle § 196 TZ ve znění zákona č. 268/2025 Sb., účinného od 1. 1. 2026. Avšak pouze tehdy, pokud svým jednáním vydá dítě nebezpečí nouze. Samotné neplnění vyživovací povinnosti bez tohoto následku je napříště postižitelné již jen prostředky civilního práva, zejména výkonem rozhodnutí nebo žalobou na plnění. Skutečnost, že otec dítě „nechtěl“ v tomto stavu, nebo že se jednalo o „reklamaci služby“, jej trestní odpovědnosti v případě naplnění zákonného znaku nebezpečí nouze nezbavuje. Vyživovací povinnost je kogentní a nelze se jí smluvně zříct.⁶⁶

4.1.6 Trestný čin opuštění dítěte nebo svěřené osoby

Ještě složitější je pozice náhradní matky, která je dle § 775 OZ vždy matkou právní. Trestný čin opuštění dítěte nebo svěřené osoby podle § 195 TZ představuje závažné provinění, jehož podstatou je přerušování povinné péče o zranitelnou osobu, následkem kterého je tato osoba ponechána svému osudu a vzniká pro ni nebezpečí újmy na zdraví nebo smrti.

Hlavním objektem ochrany tohoto ustanovení je zájem na ochraně zdraví a života zranitelných jedinců, kteří se o sebe nedokážou z objektivních důvodů postarat. Právní úprava se tímto snaží prostřednictvím hrozby trestu zajistit stabilitu řádné péče, výchovy a pomoci od osob, které k tomu mají povinnost.⁶⁷

Hmotným předmětem útoku je v tomto případě opouštěné dítě nebo jiná osoba, která si nedokáže sama pomoci. Při hodnocení toho, zda byl tento objekt skutečně vystaven nebezpečí, se musí vždy zohlednit konkrétní okolnosti, jako je věk osoby, stupeň jejího tělesného a duševního rozvoje, případná mentální retardace či duševní porucha, a také povaha prostředí, ve kterém byla osoba ponechána bez pomoci.⁶⁸

Pachatelem tohoto činu může být výlučně fyzická osoba. Trestní odpovědnost právnických osob je za tento trestný čin výslovně vyloučena ustanovením § 7 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob. Pachatelem nemůže být kdokoli, ale pouze ten, kdo má povinnost o dítě nebo svěřenou osobu pečovat.⁶⁹

---

⁶⁶ BPV BRAUN PARTNERS. *Změny v trestním právu v roce 2026 – část první: změny trestního zákoníku*. BPV Braun Partners [online]. 5. 1. 2026 [cit. 2026-03-04]. Dostupné z: <https://www.bpv-bp.com/clanek/zmeny-v-trestnim-pravu-v-roce-2026-cast-prvni-zmeny-trestniho-zakoniku/>.

⁶⁷ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 271. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 2432-2433. ISBN 978-80-7400-893-1.

⁶⁸ Tamtéž, s. 2431-2432.

⁶⁹ Tamtéž, s. 2435.

K naplnění základní **skutkové podstaty** se vyžaduje úmyslné zavinění. Pachatel musí jednat s vědomím, že opouští osobu neschopnou obstarat si pomoc, a musí být přinejmenším srozuměn s tím, že ji svým jednáním vystavuje objektivnímu nebezpečí smrti nebo ublížení na zdraví. Z pohledu zavinění jde tedy o tzv. ohrožující úmysl. Nemusí dojít k faktickému zranění či smrti oběti, postačí samotné vyvolání reálného nebezpečí. Pokud však v důsledku tohoto opuštění dojde ke skutečné těžké újmě na zdraví nebo ke smrti (což jsou okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby podle odstavců 3 a 4), postačí k těmto těžším následkům zavinění z nedbalosti.⁷⁰

Jednočinný **souběh je vyloučen** s trestnými činy usmrcení z nedbalosti (§ 143), těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti (§ 147) a ublížení na zdraví z nedbalosti (§ 148). Situace se však mění, pokud úmysl pachatele nesměřoval jen k vystavení oběti nebezpečí, ale přímo ke způsobení zranění či smrti. V takovém případě by byl pachatel volán k odpovědnosti za úmyslné poruchové trestné činy, jako je těžké ublížení na zdraví podle § 145 nebo vražda podle § 140. I s těmito trestnými činy je ovšem jednočinný souběh ustanovení § 195 vyloučen.⁷¹

Tabulka 3: Kvalifikované skutkové podstaty § 195 TZ

Odstavec	Sazba	Podmínky
Odst. 2	1-5 let	Spáchání činu na dítěti mladším 3 let (postačí zavinění z nedbalosti), spáchání činu opětovně (úmyslné zavinění), spáchání činu na nejméně dvou osobách (úmyslné zavinění)
Odst. 3	2-8 let	Těžká újma na zdraví (úmyslné zavinění)
Odst. 4	3-8 let	Smrt (postačí zavinění z nedbalosti)

Zdroj: Vlastní zpracování.⁷²

4.1.7 Trestný čin podvodu

Skutková podstata trestného činu podvodu podle § 209 trestního zákoníku spočívá v úmyslném obohacení pachatele ke škodě cizího majetku prostřednictvím uvedení v omyl, využití omylu nebo zamlčení podstatných skutečností. V kontextu náhradního mateřství je objektem tohoto trestného činu ochrana majetkových práv zamýšlených rodičů nebo zprostředkovatelských agentur. K naplnění **objektivní stránky** dochází typicky tehdy, pokud pachatel vyláká finanční prostředky pod záminkou realizace procesu náhradního mateřství, avšak své závazky od počátku nehodlá splnit. Majetková

⁷⁰ Tamtéž, s. 2436.

⁷¹ Tamtéž, s. 2437-2438.

⁷² ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 271. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023. s. 2438-2442. ISBN 978-80-7400-893-1.

dispozice, například vyplacení zálohy za zprostředkování či na úhradu kompenzací, tak vede přímo ke vzniku škody.⁷³

Objektem je cizí majetek a cizí majetková práva. Cizím majetkem se rozumí majetek, který nenáleží pachateli vůbec, případně mu nenáleží výlučně. Majetek obchodní korporace je považován za cizí majetek i ve vztahu k jejímu jedinému společníkovi. Výjimku tvoří společné jmění manželů, které není cizím majetkem, a proto jeho podvodné zkrácení jedním z manželů nenaplňuje znaky dokonání trestného činu, ale pouze jeho pokusu⁷⁴

Subjektem trestného činu může být jakákoliv fyzická nebo právnická osoba. V prostředí surogace jím nejčastěji bývá zprostředkovatelská agentura, samotná náhradní matka, případně i zamýšlení rodiče. Trestná činnost může probíhat ve spolupachatelství, kde si jednotlivé osoby rozdělí role, avšak jejich činnost musí být vedena společným úmyslem. Na podvodném jednání se může podílet více subjektů v různých pozicích; od pachatele, přes osobu uváděnou v omyl a osobu provádějící majetkovou dispozici, až po poškozeného a osobu obohacenou.⁷⁵

Subjektivní stránka vyžaduje úmyslné zavinění, a to alespoň ve formě úmyslu nepřímého. Pro trestní odpovědnost je klíčové, aby podvodný úmysl existoval již v okamžiku majetkové dispozice, tedy například při podpisu zprostředkovatelské smlouvy nebo úhradě zálohy. Pokud by náhradní matka, nebo agentura, přijala finanční prostředky s upřímným úmyslem proces dokončit, avšak překážky bránící naplnění dohody by nastaly až dodatečně, o trestný čin podvodu se nejedná. Těžší následky, jako je způsobení větší nebo značné škody, však mohou být zaviněny i z nedbalosti.⁷⁶

V oblasti náhradního mateřství je nutné správně posoudit možný **souběh** podvodu s jinými trestnými činy. Jednočinný souběh s trestným činem poškození cizích práv (§ 181) je vyloučen v případě, že jednání směřuje primárně k porušení či ohrožení majetkových práv poškozených. Od podvodu je rovněž nutné striktně odlišit trestný čin zatajení věci (§ 219). O ten by se jednalo tehdy, pokud by například agentura obdržela

---

⁷³ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 271. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 2642. ISBN 978-80-7400-893.

⁷⁴ Tamtéž, s. 2642.

⁷⁵ Tamtéž, s. 2660.

⁷⁶ Tamtéž, s. 2671-2672.

finanční prostředky na svůj účet omylem, v době jejich připsání by o omylu plátce nevěděla a úmysl ponechat si je by pojala až následně.⁷⁷

Tabulka 4: Kvalifikované skutkové podstaty § 209 TZ

Odstavec	Sazba	Podmínky
Odst. 2	6 měsíců - 3 léta	Spáchání činu pachatelem, který byl za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán (speciální recidiva).
Odst. 3	1-5 let; peněžitý trest	Způsobení větší škody.
Odst. 4	2-8 let	Spáchání činu jako člen organizované skupiny, spáchání činu jako osoba se zvlášť uloženou povinností hájit zájmy poškozeného, spáchání činu za stavu ohrožení státu, válečného stavu, živelní pohromy nebo jiné události vážně ohrožující život, zdraví, veřejný pořádek nebo majetek, způsobení značné škody.
Odst. 5	5-10 let	Způsobení škody velkého rozsahu, spáchání činu v úmyslu umožnit nebo usnadnit spáchání teroristického trestného činu, trestného činu financování terorismu nebo vyhrožování teroristickým trestným činem.

Zdroj: Vlastní zpracování.⁷⁸

Závažnost a aktuálnost těchto jednání ilustruje nedávná rozhodovací praxe českých soudů. Příkladem je případ projednávaný Okresním soudem v Novém Jičíně, který v prosinci 2024 nepravomocně odsoudil ženu, jež v letech 2019–2021 podvedla více než dvacet párů. Pachatelka slibovala odnošení dítěte a inkasovala zálohy v celkové výši přes 1,3 milionu korun, přičemž v některých fázích podstoupila i proces IVF, avšak bez reálného úmyslu dítě předat.⁷⁹ Tento případ dokládá, že v souvislosti se surogací se lze setkat i s jednáním naplňujícím znaky trestného činu podvodu podle § 209 TZ, přičemž pachatelé mohou zneužívat citové zranitelnosti bezdětných párů.

4.2 Role veřejné moci a Zákon č. 292/2013 Sb.

Vzhledem k tomu, že náhradní mateřství není procesem, který by probíhal pod přímým dohledem státního regulátora (jako je tomu např. ve Velké Británii), přechází tíha

⁷⁷ Tamtéž, s. 2667-2679.

⁷⁸ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 271. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023. s. 2669-2679. ISBN 978-80-7400-893-1.

⁷⁹ ČESKÁ TELEVIZE. *Soud potrestal ženu, která desítkám párů slibovala náhradní mateřství*. ČT24 [online]. 19. 12. 2024 [cit. 2024-01-30]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/soud-potrestal-zenu-ktera-desitkam-paru-slibovala-nahradni-materstvi-356438>.

kontroly legality na orgány veřejné moci v rámci následných řízení. Zde hraje klíčovou roli zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen „ZŘS“), a OSPOD.

Specifika řízení podle Zákona č. 292/2013 Sb.

Zákon o zvláštních řízeních soudních upravuje materii, v níž převládá veřejný zájem a potřeba zvýšené ochrany dítěte. Pro právní ukotvení vztahu mezi dítětem a zamýšlenými rodiči jsou klíčová zejména řízení o určení otcovství (§ 415 a násl. ZŘS) a řízení o osvojení (§ 427 a násl. ZŘS).

Řízení o určení a popření mateřství (§ 426 ZŘS) se přiměřeně řídí ustanoveními o řízení paternitním a v kontextu surogace nachází uplatnění zejména v situacích záměny dítěte. Přímý převod mateřství na zamýšlenou matku prostřednictvím tohoto institutu však český právní řád neumožňuje, neboť za matku považuje výlučně ženu, která dítě porodila.

Na rozdíl od sporného řízení se zde uplatňuje vyšetřovací zásada (§ 20 a § 21 ZŘS). Soud není vázán pouze důkazními návrhy účastníků, nýbrž má povinnost aktivně zjišťovat skutečný stav věci a provádět i jiné důkazy nezbytné pro objasnění skutkového stavu. Tento procesní institut představuje pro soudy stěžejní nástroj k odhalování nelegálních aspektů surogace.⁸⁰

V rámci řízení o osvojení soud obligatorně zkoumá naplnění hmotněprávních podmínek, včetně zákazu nepatřičného zisku zakotveného v § 798 občanského zákoníku. Pokud soud v průběhu řízení pojme podezření, že plnění poskytnuté náhradní matce zjevně přesahuje rámec účelně vynaložených nákladů a představuje „cenu za dítě“, je povinen tuto skutečnost prověřit a vyvodit odpovídající právní důsledky.⁸¹

Oznamovací povinnost a role soudů

Soudy a orgány veřejné moci se zde dostávají do kolize mezi zájmem na ochraně dítěte a povinností stíhat trestnou činnost. Oznamovací povinnost orgánů veřejné moci vyplývá z několika právních základů. Nejširší základ představuje § 8 odst. 1 trestního

---

⁸⁰ ČESKO. § 20, § 21, § 415 a § 427 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. AION CS © 2010–2024 [cit. 2024-01-30]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-292>.

⁸¹ ČESKO. § 798 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. AION CS © 2010–2024 [cit. 2024-01-30]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>.

řádu, který ukládá všem státním orgánům povinnost neprodleně oznamovat veškeré trestné činy zjištěné při výkonu jejich působnosti. Speciální povinnost vůči OSPOD plyne z § 10 odst. 4 zákona o sociálně-právní ochraně dětí (dále jen ZSPOD). Vedle toho stanoví § 367 a § 368 TZ trestněprávně sankcionovanou povinnost nepřekažení a neoznámení vybraných závažných trestných činů, včetně obchodování s lidmi dle § 168 TZ.

Trestný čin obchodování s lidmi (§ 168 TZ) je taxativně uveden ve výčtu § 368 TZ (Neoznámení trestného činu). Pokud soudce či pracovník OSPOD v průběhu řízení zjistí, že surogace vykazuje znaky vykořisťování či zneužití tísně, vzniká mu zákonná povinnost podat trestní oznámení. Opomenutí tohoto kroku by samo o sobě zakládalo trestní odpovědnost úřední osoby.⁸²

Trestný čin svěřeni dítěte do moci jiného (§ 169 TZ) je trestný čin, na který se oznamovací povinnost dle § 368 TZ nevztahuje. Soudce ani úředník tedy nemají povinnost podle trestního práva činit dodatečné oznámení o jednání, které mohlo naplňovat znaky trestného činu, pokud již bezprostřední nebezpečí pominulo. Vzniká zde prostor pro soudcovské uvážení, v němž často vítězí zájem na stabilizaci rodinného prostředí dítěte před snahou kriminalizovat pečující osoby (zamýšlené rodiče), je-li o dítě řádně postaráno.⁸³

Role OSPOD v detekci trestné činnosti

OSPOD vstupuje do procesu legalizace surogace z pozice kolizního opatrovníka dítěte v řízeních o určení otcovství a osvojení. Díky své pravomoci provádět šetření přímo v domácnostech zamýšlených rodičů disponují pracovníci OSPOD unikátní možností detekovat potenciální kriminální aspekty, které soudu mohou uniknout. Jedná se především o specifické indikátory, jako jsou zásadní nesrovnalosti ve výpovědích o průběhu těhotenství, zjevná tíseň náhradní matky, podezřelé finanční transakce či znaky organizovaného náboru (např. přítomnost identické „doprovodné osoby“ u více případů).

Ačkoliv závazné metodiky Ministerstva práce a sociálních věcí ukládají při podezření na spáchání trestného činu obchodování s dětmi povinnost bezodkladně kontaktovat Policii ČR, aplikační praxe bývá složitější. Pracovníci OSPOD se mohou ocitnout v etickém dilematu, kdy striktní dodržení oznamovací povinnosti může vést

---

⁸² ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník III. § 272 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-893-1.

⁸³ Tamtéž.

ke kriminalizaci pečujících osob a následnému umístění dítěte do ústavní výchovy. V souladu s nejlepším zájmem dítěte proto v hraničních případech, kdy je o dítě materiálně i citově dobře postaráno, často volí postup upřednostňující stabilitu faktického rodinného prostředí před represí, a situaci může dále řešit formou monitoringu či soudního dohledu.⁸⁴

Problematika mlčenlivosti lékařů a advokátů

V České republice neexistují zprostředkovatelé zaměřené na vyhledávání náhradních matek pro páry. Centra asistované reprodukce i advokátní kanceláře se takovému přímému zprostředkování vyhýbají, jelikož si jsou vědomi možných trestněprávních rizik.⁸⁵ Přesto hrají v procesu klíčovou roli při poskytování odborných služeb, kde však narážejí na limity zákona. Profesní mlčenlivost sice komplikuje odhalování trestné činnosti, není však bezbřehá. Její hranice stanovuje § 368 trestního zákoníku (neoznámení trestného činu), přičemž v praxi vzniká tenká linie mezi dodržáním tajemství a spolupachatelstvím.

U lékařů center asistované reprodukce závisí oznamovací povinnost na právní kvalifikaci. Zatímco „prostá“ komerční surogace (§ 169 TZ) nepodléhá povinnosti oznámení, při podezření na obchodování s lidmi (§ 168 TZ), například v důsledku násilí či zjevného vykořisťování matky, musí lékař konat. Pokud by takové jednání neohlásil, vystavuje se trestnímu stíhání.⁸⁶

U advokátů požívá mlčenlivost ještě silnější ochrany, neboť je garancí práva na obhajobu. Tato ochrana však končí tam, kde začíná aktivní participace na zločinu. Advokát se nesmí stát pomocníkem (§ 24 TZ) tím, že by klientům radil s legalizací výnosů nebo konstruoval smlouvy zakrývající „prodej dítěte“. Sepisování dohod o úhradě reálných nákladů je přípustné, avšak spoluúčast na zastřené odměně nikoliv.⁸⁷

---

⁸⁴ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Obchodování s dětmi: doporučení pro postup orgánů veřejné správy*. Praha: Odbor bezpečnostní politiky, 2011, s. 15.

⁸⁵ HONZOVÁ, I. SVATOŠ, R. *Surrogacy – a comparison of criminal law in the Czech Republic and the Slovak Republic*. Košická bezpečnostná revue [online]. 2021, vol. 11, no. 2, s. 53 [cit. 2024-02-01]. ISSN 1338-6956. Dostupné z: https://kbr.vsbm.sk/2021/n2/honzova_svatosh.pdf.

⁸⁶ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník III. § 272 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-893-1.

⁸⁷ ČSSKO. Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů. § 21. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. AION CS © 2010–2024 [cit. 2024-01-30]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1996-85>.

5 Komparativní analýza právní úpravy surogace ČR a vybraných zemí

Předkládaná komparativní studie si klade za cíl poskytnout analýzu trestněprávních aspektů surogace v sedmi klíčových jurisdikcích: České republice, Velké Británii, Ukrajině, Německu, Řecku, Kalifornii (USA) a Itálii. Výběr těchto zemí není nahodilý; každá reprezentuje odlišný typ právního přístupu. Kalifornie a Ukrajina jako centra komerční surogace, Velká Británie a Řecko jako modely regulovaného altruismu, a Německo s Itálií jako formy prohibice, přičemž Itálie nově zavádí bezprecedentní koncept „univerzálního zločinu.“ Česká republika pak v tomto spektru zaujímá specifickou pozici "šedé zóny" či neregulované tolerance.

Analýza se nezaměřuje pouze na výčet platné právní úpravy, ale zkoumá rovněž její praktické uplatňování a aplikační dopady. Rozebírá legislativní vývoj, konkrétní trestní sankce, aplikační praxi orgánů činných v trestním řízení a klíčové kauzy, které formovaly veřejnou debatu. Zvláštní pozornost je věnována mechanismům, jakými se státy snaží čelit obcházení svých zákonů v zahraničí, a jakým způsobem se vypořádávají s kolizí trestní represe a „nejlepšího zájmu dítěte.“

5.1 Obecná východiska právní úpravy surogace ve světě

Zatímco medicína a asistovaná reprodukce postupují mílovými kroky kupředu a technicky umožňují řešit neplodnost párů napříč kontinenty, právní regulace tohoto fenoménu v celosvětovém měřítku za tímto vývojem výrazně zaostává. Výsledkem je globální legislativní roztržičnost, která vytváří živnou půdu pro tzv. reprodukční turistiku. Přístup jednotlivých států není uniformní; pohybuje se na široké škále od absolutní liberalizace až po striktní prohibici pod hrozbou trestněprávních sankcí.

V zásadě lze světové právní řády rozdělit do tří základních skupin: státy s prohibitivním přístupem, státy s permissivním přístupem (regulujícím surogaci v různé míře) a státy, které ji ponechávají v legislativním vakuu.

Do první kategorie, tedy mezi státy, které surogaci zakazují, se řadí velká část kontinentální Evropy. Tyto právní řády považují smlouvy o náhradním mateřství za neplatné pro rozpor s veřejným pořádkem a dobrými mravy. Typickým příkladem je Německo, Francie či Itálie. V těchto zemích je princip *mater semper certa est*

neprolomitelný a porod zůstává jediným kritériem pro určení mateřství.⁸⁸ Itálie v tomto ohledu zaujímá nejpřísnější postoj. Nejenže je surogace na jejím území nelegální, ale italský zákonodárce v posledních letech vyvíjí snahu klasifikovat náhradní mateřství jako „univerzální zločin“, což by umožnilo trestně stíhat italské občany i za podstoupení tohoto procesu v zahraničí, kde je jinak legální.⁸⁹

Právě tento střet mezi liberální úpravou v zemi provedení a restriktivní úpravou v domovském státě rodičů vede k závažnému mezinárodněprávnímu problému, který odborná literatura označuje jako vznik tzv. kulhajících právních vztahů (*limping parentage*). Dochází k paradoxním situacím, kdy dítě má v jedné zemi (např. USA) legálně určené rodiče, zatímco ve druhé zemi (např. v domovském státě rodičů v EU) je považováno za dítě bez rodičů, případně je za matku stále považována cizinka, která jej porodila. Haagská konference mezinárodního práva soukromého (HCCH) dlouhodobě upozorňuje, že tento stav právní nejistoty porušuje práva dítěte na identitu a rodinný život.⁹⁰

Na opačném pólu stojí státy, které náhradní mateřství výslovně umožňují a regulují. Zde je patrné rozdělení na modely preferující etický rozměr a modely tržní.

Země uplatňující altruistický model, kam se řadí například Kanada, Austrálie nebo Řecko, vycházejí z etického předpokladu, že lidské tělo a reprodukční schopnost nesmí být předmětem obchodu. Právní předpisy v těchto zemích sice umožňují surogaci legalizovat, avšak striktně zapovídají jakoukoliv odměnu pro náhradní matku nad rámec prokazatelných a účelně vynaložených nákladů spojených s těhotenstvím. Cílem je umožnit léčbu neplodnosti, ale zamezit komodifikaci dětí.⁹¹

Jiné státy se naopak otevřely tržním principům a zavedly komerční model. Spojené státy americké, konkrétně Kalifornie, představují v tomto směru „zlatý standard“

---

⁸⁸ ŠÍNOVÁ, R. ŠMÍD, O. JURÁŠ, M. a kol. *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství, výchova a výživa nezletilého*. Praha: Leges, 2013. s. 112. ISBN 978-80-87576-74-8.

⁸⁹ SCHOLZ, E. a WETZEL, A. *Italy moves to classify surrogacy as a 'universal crime'*. Verfassungsblog [online]. 20. 6. 2023 [cit. 2026-01-18]. Dostupné z: <https://verfassungsblog.de/italy-moves-to-classify-surrogacy-as-a-universal-crime/>.

⁹⁰ SIVÁK, J. *Náhradní mateřství v českém právu a související otázky*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2021. s. 65. ISBN 978-80-7552-678-9.

⁹¹ MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. *Analýza institutu náhradního mateřství* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2024 [cit. 2026-01-18]. Dostupné z: [MSP-734_2024-OSV-OSV-příloha.pdf](#).

právní jistoty a vymahatelnosti smluv, což z nich činí vyhledávanou, byť finančně nákladnou destinaci.⁹²

Dynamika zemí umožňujících komerční surogaci se v posledním desetiletí zásadně proměnila, zejména v rozvojovém světě. Dříve populární asijské destinace (Indie, Thajsko), které byly pro svou cenovou dostupnost centry reprodukční turistiky, v reakci na etické skandály a podezření z obchodu s dětmi zcela uzavřely možnost surogace pro cizince.⁹³

Těžiště evropské reprodukční turistiky se tak přesunulo do východní Evropy. Zatímco Ukrajina i přes probíhající válečný konflikt zůstává jednou z mála zemí umožňujících komerční surogaci zahraničním manželským párům, Rusko v prosinci 2022 přijalo restriktivní legislativu, která náhradní mateřství pro cizince zcela zakázala.⁹⁴

Poslední specifickou kategorií jsou země v legislativním vakuu, kam spadá například Belgie nebo právě Česká republika. Zdejší „(ne)úprava“ sice surogaci explicitně nezakazuje, ale absence jasných pravidel vytváří značnou právní nejistotu a v krajních případech může hraničit s trestněprávní odpovědností za obchodování s dětmi, pokud by proces vykazoval znaky organizovaného vykořisťování.⁹⁵

5.2 Kalifornie

Kalifornie je v celosvětovém měřítku vnímána jako etalon pro legální a vymahatelné komerční náhradní mateřství. Tamní právní systém vychází z liberálního pojetí smluvní svobody a klade zásadní důraz na ochranu tzv. rodičovského záměru, tedy úmyslu konkrétních osob stát se rodiči.

---

⁹² SNYDER, S. H., Reproductive Surrogacy in the United States of America. In: SILLS, E. S., Handbook of Gestational Surrogacy: International Clinical Practice and Policy Issues. Cambridge: Cambridge University Press, 2016. s. 276. ISBN 978-1-107-11222-3. Dostupné z: <https://books.google.cz/books?hl=cs&lr=&id=96cODQAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA276&dq=SNYDER,+Steven+H.+International+Surrogacy+Trends:+How+Family+Law+is+Changing+to+Accommodate+the+Global+Family.+International+Law+Practicum.&ots=TYr5c-e8QW&sig=bHFi65thlwACmhS>.

⁹³ ABC NEWS. Baby Gammy twin must remain with family, WA court rules. ABC News [online]. 14. 4. 2016 [cit. 2026-01-18]. Dostupné z: <https://www.abc.net.au/news/2016-04-14/baby-gammy-twin-must-remain-with-family-wa-court-rules/7326196>.

⁹⁴ Wirtschaft und Recht in Osteuropa: WiRO [online]. 2023, roč. 32, č. 11. s. 222. [cit. 2026-01-20]. ISSN 0941-6293. Dostupné z: <https://www.ostrecht.de/wp-content/uploads/2023/11/WiRO-2023-11.pdf>.

⁹⁵ MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. *Analýza institutu náhradního mateřství* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2024, s. 59 [cit. 2026-01-18]. Dostupné z: [MSP-734_2024-OSV-OSV-příloha.pdf](https://www.msp.cz/2024/01/18/MSP-734_2024-OSV-OSV-priloha.pdf).

Legislativní rámec

Legislativní rámec je tvořen kalifornským rodinným zákoníkem (*California Family Code*, § 7960–7962) a bohatou judikaturou, které dominuje precedenční rozhodnutí ve věci *Johnson v. Calvert*.⁹⁶ Smlouvy o gestační surogaci jsou zde plně právně vymahatelné, zákon však stanovuje přísné formální náležitosti, včetně povinnosti nezávislého právního zastoupení pro obě strany a notářského ověření smlouvy ještě před zahájením lékařských procedur.

Klíčovým institutem kalifornského práva jsou tzv. *pre-birth parentage orders*, tedy soudní rozhodnutí o rodičovství vydávaná již před narozením dítěte. Díky nim jsou zamýšlení rodiče zapsáni do rodného listu okamžitě v momentě porodu, čímž náhradní matka pozbývá jakýchkoli rodičovských práv.⁹⁷

Trestněprávní aspekty a distinkce od „prodeje dětí“

Z trestněprávního hlediska vyvstává otázka kolize s ustanovením § 273 kalifornského trestního zákoníku (*Penal Code*), který přísně zakazuje platby za adopci či za souhlas s adopcí, což je klasifikováno jako prodej dětí.⁹⁸ Legalita komerční surogace je založena na výkladu Nejvyššího soudu Kalifornie, který v roce 1993 ve zmíněné kauze *Johnson v. Calvert* stanovil zásadní distinkci.⁹⁹

Podle soudu nejsou platby v rámci surogace úhradou za dítě či za vzdání se rodičovských práv, nýbrž kompenzací za poskytnuté služby (gestační péči) a podstoupené útrapy. Surogace tedy není adopcí, jelikož objednatelé jsou považováni za rodiče od počátku na základě svého genetického spojení a projeveného úmyslu. Tímto výkladem byla surogace vyňata z působnosti zmíněného trestního ustanovení.

---

⁹⁶ CALIFORNIA STATE LEGISLATURE. *California Family Code: Division 12. Parent and Child Relationship, Part 7. Surrogacy Facilitators (§ 7960–7962)* [online]. Sacramento: California Legislative Information, [cit. 2026-01-23]. Dostupné z: https://leginfo.legislature.ca.gov/faces/codes_displaySection.xhtml?lawCode=FAM&sectionNum=7962.

⁹⁷ CREATIVE FAMILY CONNECTIONS. *Surrogacy Law in California: Interactive Map* [online]. Chevy Chase: Creative Family Connections, 2024 [cit. 2026-01-23]. Dostupné z: <https://www.creativefamilyconnections.com/us-surrogacy-law-map/california/>.

⁹⁸ CALIFORNIA STATE LEGISLATURE. *California Penal Code: Section 273* [online]. Sacramento: California Legislative Information, [cit. 2026-01-23]. Dostupné z: https://leginfo.legislature.ca.gov/faces/codes_displaySection.xhtml?lawCode=PEN&sectionNum=273.

⁹⁹ SUPREME COURT OF CALIFORNIA. *Johnson v. Calvert*. 20. 5. 1993, 5 Cal. 4th 84 [online]. [cit. 2026-01-23]. Dostupné z: <https://scocal.stanford.edu/opinion/johnson-v-calvert-31446>.

Případ Baby-selling ring

I v takto sofistikovaném a regulovaném prostředí však dochází ke kriminálním excesům. Varovným příkladem je kauza prominentní právničky Theresy Erickson z let 2011–2012, známá jako „baby-selling ring“. Erickson spolu se svými komplici (H. Neiman, C. Chambers) vytvořila podvodné schéma, v jehož rámci byly ženy posílány na Ukrajinu, kde podstoupily implantaci embryí z darovaných gamet, aniž by pro ně v té době existovali konkrétní objednatelé. Tímto způsobem byl vytvářen „inventář“ nenarozených dětí.

Jakmile náhradní matky vstoupily do druhého trimestru, Ericksonová nabízela děti klientům v USA pod falešnou legendou, že původní objednatelé od smlouvy odstoupili (tzv. *disrupted surrogacy*). Za takto zprostředkované dítě inkasovala částky přesahující 100 000 USD. Právní kvalifikace jejího jednání spočívala v příznání k podvodu (*wire fraud*), neboť lhala kalifornským soudům při získávání *pre-birth orders* tvrzením, že šlo o legální surogaci podloženou předchozí smlouvou, ačkoliv se jednalo o faktický prodej dětí *ex post*. Byla odsouzena k trestu odnětí svobody, přičemž případ demonstroval, že i legální systém může být zneužit k „výrobě dětí na sklad“.¹⁰⁰

5.3 Ukrajina

V průběhu posledního desetiletí se Ukrajina etablovala jako jedna z mála světových jurisdikcí, která nabízí legální a finančně dostupný rámec pro komerční náhradní mateřství přístupný i cizincům (tzv. reprodukční turistika). Toto dominantní postavení na globálním trhu s sebou však nese specifická rizika spojená s kriminální činností a zneužíváním systému. Celá situace byla navíc drasticky zhoršena vypuknutím ruské invaze, která do již tak komplexního prostředí vnesla nové bezpečnostní a právní nejistoty.

Legislativní rámec

Ukrajinský právní řád, konkrétně Občanský zákoník a článek 123 Zákona o rodině, vytváří pro objednatele náhradního mateřství mimořádně příznivé prostředí. Klíčovým prvkem tohoto systému je vysoká míra smluvní jistoty. Pokud je embryo počato metodou IVF s využitím genetického materiálu alespoň jednoho z rodičů

---

¹⁰⁰ FEDERAL BUREAU OF INVESTIGATION. *Surrogacy Scam Played on Victims' Emotions* [online]. Washington, D.C.: FBI, 13. 9. 2011 [cit. 2026-01-24]. Dostupné z: <https://www.fbi.gov/news/stories/surrogacy-scam-played-on-victims-emotions>.

a následně transferováno do dělohy jiné ženy, jsou za legální rodiče automaticky považováni manželé (objednatelé), nikoliv náhradní matka.¹⁰¹

Tato právní úprava však není bezbřehá a stanovuje striktní podmínky: surogace je povolena výhradně pro heterosexuální sezdané páry, u nichž existuje prokazatelná lékařská indikace neplodnosti. V rámci těchto limitů je však komerční charakter surogace plně legalizován a uzavřené smlouvy jsou právně vymahatelné.¹⁰²

Trestní represe: Obchodování s lidmi

Vzhledem k tomu, že je ukrajinský systém nastaven velmi liberálně, plní trestní právo funkci korektivu primárně v situacích, kdy dochází k flagrantnímu porušování pravidel nebo ke zneužívání institutu náhradního mateřství k zastření jiné trestné činnosti. Nejčastější právní kvalifikací u excesů v surogátním průmyslu je trestný čin obchodování s lidmi dle článku 149 Trestního zákoníku Ukrajiny. Skutková podstata tohoto činu dopadá na jednání, při kterém dochází k verbování, přepravě nebo předávání osoby za účelem jejího vykořisťování.

V kontextu náhradního mateřství orgány činné v trestním řízení tento článek aplikují zejména v případech, kdy dochází k falšování podmínek, tedy kdy kliniky manipulují s dokumentací, aby umožnily přístup k surogaci párům, které nesplňují zákonné požadavky (např. absence genetické vazby na dítě nebo neexistence manželského svazku). Dále se uplatní v situacích označovaných jako faktický prodej dětí, tedy kdy dojde k předání dítěte, které není geneticky spřízněno s objednateli, čímž se procedura mění v nelegální adopci za úplatu. Aplikace přichází v úvahu také u vykořisťování matek, tedy v případech, kdy jsou náhradní matky drženy v nedůstojných podmínkách nebo nuceny k lékařským procedurám bez řádného informovaného souhlasu.

Sankce za toto jednání jsou přísné. Tresty odnětí svobody se pohybují v rozmezí 3 až 8 let, v případě spáchání činu organizovanou skupinou nebo vzniku závažných následků hrozí pachatelům až 15 let vězení spojených s konfiskací majetku.¹⁰³

---

¹⁰¹ SURROGATE MOTHERHOOD. Surrogacy legislation in Ukraine [online]. [cit. 2026-01-21]. Dostupné z: <https://surrogate-motherhood.com/Surrogacy-legislation-in-Ukraine>.

¹⁰² BAUEROVÁ, M. *Náhradní mateřství: klíčové otázky právní úpravy* [diplomová práce]. s. 22. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Katedra občanského práva, 2023. Vedoucí práce Ondřej Frinta.

¹⁰³ UKRAJINA. *Criminal Code of Ukraine* [online]. 2001, Article 149. s. 35-36. [cit. 2026-01-22]. Dostupné z: https://www.justice.gov/sites/default/files/eoir/legacy/2013/11/08/criminal_code_0.pdf.

Případ BioTexCom a Albert Točilovsky

Nejvýraznějším příkladem střetu komerční praxe s limity trestního práva je případ kliniky BioTexCom, která dlouhodobě patřila k největším poskytovatelům těchto služeb na Ukrajině. V roce 2018 byl majitel kliniky Albert Točilovsky spolu s vedoucím lékařem obviněn z obchodování s lidmi a falšování dokumentů. Vyšetřování bylo iniciováno na základě zjištění italského páru, který po návratu do vlasti a provedení testů DNA odhalil, že dítě přivezené z Ukrajiny s nimi není geneticky příbuzné. Obžaloba pracovala s verzí, že klinika záměrně použila cizí embryo, aby zajistila „úspěch“ procedury a inkasovala platbu.¹⁰⁴

Důsledky této kauzy byly závažné jak v rovině mezinárodní, tak vnitrostátní. Italské úřady dítě odebraly a umístily do pěstounské péče, přičemž samotní rodiče čelili trestnímu stíhání. Na Ukrajině byl Točilovsky ohrožen dlouholetým trestem odnětí svobody. Kromě přímé trestní odpovědnosti poukázaly na nedostatky systému i další skandály, jako například kauza „*Baby Bridget*.“ V tomto případě američtí rodiče odmítli převzít dítě s postižením, které následně zůstalo v ukrajinském ústavu. Ačkoliv jednání amerických rodičů nenaplnilo znaky žádné konkrétní skutkové podstaty ukrajinského trestního zákoníku zejména proto, že k převzetí dítěte nikdy nedošlo a nevznikla tak ani zákonná rodičovská povinnost vůči ukrajinskému právu, případ odhalil právní vakuum v ochraně dětí, o které objednatelé ztratí zájem.

Vliv války na kriminalitu

Ruská invaze v roce 2022 vnesla do oblasti náhradního mateřství nové rizikové faktory. Válečného chaosu využily některé subjekty k nelegálním praktikám, jako je nezákonný převoz náhradních matek přes hranice nebo naopak jejich nucené zadržování v zónách konfliktu pod pohrůžkou vysokých smluvních pokut. Takové jednání může naplňovat znaky trestných činů nucené práce či omezování osobní svobody. Situaci dále komplikují administrativní problémy s registrací novorozenců a jejich faktické „uvíznutí“ v krytech či ústavech, což výrazně zvyšuje riziko nelegálních adopcí a ztráty přehledu o osudu dětí.¹⁰⁵

---

¹⁰⁴ GRYTSENKO, O. *The stranded babies of Kyiv and the women who give birth for money* [online]. The Guardian, 15. 6. 2020 [cit. 2026-01-22]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2020/jun/15/the-stranded-babies-of-kyiv-and-the-women-who-give-birth-for-money>.

¹⁰⁵ BBC NEWS. *What impact has the war in Ukraine had on surrogacy?* [video online]. YouTube, 11. 3. 2022 [cit. 2026-01-21]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=p7BjwRKRcmg>.

5.4 Velká Británie

Velká Británie představuje jeden z nejstarších a nejpropracovanějších systémů regulace surogace na světě. Její přístup je založen na pragmatismu: surogaci nelze zakázat, ale je nutné ji zbavit komerčního charakteru, aby se zabránilo komodifikaci dětí.

Legislativní rámec

Základním pilířem britské právní úpravy náhradního mateřství je Surrogacy Arrangements Act 1985, který byl přijat jako přímá reakce na mediální paniku vyvolanou případem „Baby Cotton“, v němž americká agentura zprostředkovala surogaci pro britskou matku. Tento zákon, později doplněný o Human Fertilisation and Embryology Act 2008 (HFEA), zakotvuje základní principy fungování náhradního mateřství ve Velké Británii.¹⁰⁶

Prvním a zásadním principem je nevynutitelnost smluv o náhradním mateřství. Náhradní matka má absolutní právo si dítě ponechat, a to až do okamžiku vydání soudního příkazu, což v praxi znamená, že jakékoli předchozí dohody nejsou právně závazné.¹⁰⁷ K samotnému převodu právního rodičovství dochází až po narození dítěte, zpravidla v rozmezí šesti týdnů až šesti měsíců po porodu. Tento proces se realizuje prostřednictvím tzv. Parental Order neboli rodičovského příkazu, který vydává soud. Při rozhodování soud primárně zkoumá, zda je tento převod rodičovských práv v „nejlepším zájmu dítěte“.¹⁰⁸

Trestní sankce a zákaz komerce

V oblasti trestního práva se britská úprava zaměřuje primárně na třetí strany, tedy zprostředkovatele, nikoliv na samotné účastníky procesu (rodiče a náhradní matku). Dle ustanovení § 2 a § 3 Surrogacy Arrangements Act 1985 jsou definovány konkrétní skutkové podstaty trestných činů souvisejících s komercionalizací náhradního mateřství.

Trestným činem je jakékoli komerční vyjednávání, kdy osoba odlišná od budoucích rodičů či náhradní matky sjednává nebo vyjednává surogaci za úplatu. Tato úprava znemožňuje činnost komerčních agentur i právníků, kteří by si chtěli účtovat

---

¹⁰⁶ FRINTA, O. *O náhradním mateřství v ČR a ve Velké Británii*. In: Aktuální otázky rodinné politiky a praxe VI. Rodičovství – uplatnění práv v praxi. 1. vydání (Sborník z konference). Plzeň: DOMUS – Centrum pro rodinu, 2015. ISBN 978-80-906370-1-6.

¹⁰⁷ SPOJENÉ KRÁLOVSTVÍ. *Surrogacy Arrangements Act 1985* [online]. Londýn: The National Archives, 1985 [cit. 2026-01-21]. Dostupné z: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1985/49>.

¹⁰⁸ BAUEROVÁ, M. *Náhradní mateřství: klíčové otázky právní úpravy* [diplomová práce]. s. 25. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Katedra občanského práva, 2023. Vedoucí práce Ondřej Frinta.

poplatky za zprostředkování nebo vyjednávání smluvních podmínek.¹⁰⁹ Za porušení tohoto zákazu hrozí pokuta až do výše pátého stupně na standardní stupnici nebo trest odnětí svobody až na tři měsíce. Zákon rovněž postihuje inzerci; je trestné publikovat či nechat publikovat inzeráty, ve kterých kdokoliv hledá náhradní matku, nabízí se jako náhradní matka, nebo nabízí zprostředkování surogace.¹¹⁰

Zákon však stanovuje výjimku pro zamýšlené rodiče i náhradní matku. Ti jsou z trestní odpovědnosti vyňati a nemohou se dopustit trestného činu ani tím, že zaplatí „nepřiměřenou“ částku, ačkoliv to může zkomplikovat proces získání rodičovského příkazu u soudu.¹¹¹ Ačkoliv SAA 1985 vyjímá zamýšlené rodiče i náhradní matku z trestní odpovědnosti za komerční platbu, nevylučuje to aplikaci Palermského protokolu ani revidované směrnice EU o obchodování s lidmi (2024), která vykořisťování surogace výslovně zahrnuje. Při zneužití tísně náhradní matky by jednání mohlo být kvalifikováno dle Modern Slavery Act 2015, a to bez ohledu na její souhlas.¹¹²

Role „přiměřených výdajů“

Ačkoliv je komerční surogace formálně zakázána, soudy při vydávání rodičovského příkazu musí posoudit, zda platby náhradní matce nepřekročily „přiměřené výdaje“. Pokud ano, soud musí platbu retrospektivně schválit.

Soudní praxe, například v precedenčním případě *Re X (A Child) (Surrogacy: Time Limit)*, ukazuje, že soudy téměř vždy schvalují i platby, které prokazatelně přesahují reálné náklady a mají charakter zisku. Hlavním argumentem pro tento postup je priorita „nejlepšího zájmu dítěte“. Soudci v těchto případech argumentují, že zamítnutí převodu rodičovství by pro dítě mělo závažnější negativní důsledky, zejména setrvání v právním vakuu než samotné porušení zákazu komerce. Tato aplikační praxe tak vedla ke vzniku systému „měkké komerce“, která funguje pod pláštíkem altruismu.

---

¹⁰⁹ SPOJENÉ KRÁLOVSTVÍ. *Surrogacy Arrangements Act 1985* [online]. Londýn: The National Archives, 1985 [cit. 2026-01-21]. Dostupné z: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1985/49>.

¹¹⁰ NGA LAW. *Surrogacy in the UK (UK law)* [online]. [cit. 2026-01-21]. Dostupné z: <https://www.ngalaw.co.uk/knowledge-centre/uk-surrogacy-law/>.

¹¹¹ SPOJENÉ KRÁLOVSTVÍ. *Surrogacy Arrangements Act 1985* [online]. Londýn: The National Archives, 1985 [cit. 2026-01-21]. Dostupné z: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1985/49/section/2>.

¹¹² EVROPSKÝ PARLAMENT A RADA EVROPSKÉ UNIE. *Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1712 ze dne 13. června 2024, kterou se mění směrnice 2011/36/EU o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí* [online]. Úřední věstník EU, 2024 [cit. 2026-03-05]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32024L1712>.

Reformní snahy

V roce 2023 předložily Law Commission of England and Wales a Scottish Law Commission společný návrh reformy, jehož cílem je zavedení tzv. nové cesty (new pathway) pro domácí surogaci. V tomto modelu by se zamýšlení rodiče stali legálními rodiči dítěte okamžitě po jeho narození, čímž by odpadla současná nutnost čekat na soudní vydání rodičovského příkazu. Podmínkou pro využití tohoto zrychleného režimu by bylo, aby celý proces probíhal pod dohledem státem regulované neziskové organizace a náhradní matka nevznesla proti převodu rodičovství námitku. Návrh reformy i nadále počítá s přísným zákazem komerčních agentur, aby byl zachován altruistický charakter surogace.¹¹³

5.5 Řecko

Řecko nabízí jeden z nejliberálnějších právních rámců v EU, který umožňuje surogaci i cizím státním příslušníkům. Podmínkou tohoto procesu je však předchozí soudní schválení. Ačkoliv se tento systém teoreticky jeví jako dobře propracovaný a bezpečný, aplikační praxe odhalila jeho značnou zranitelnost vůči aktivitám organizovaného zločinu.

Legislativní rámec

Legislativa poskytuje zákon č. 3305/2005 o lékařsky asistované reprodukci ve spojení s články 1458 a násl. občanského zákoníku. Základním pilířem řecké úpravy je princip soudní pre-autorizace; surogace je povolena výhradně na základě soudního rozhodnutí vydaného ještě před transferem embrya.¹¹⁴ Soud v tomto řízení zkoumá splnění zákonných podmínek, zejména existenci zdravotních důvodů na straně zamýšlené matky, které jí brání v donošení plodu.

Zákon explicitně vyžaduje, aby dohoda měla altruistickou povahu. Je povolena pouze úhrada prokázaných nákladů a kompenzace za ušlý zisk (do maximální výše cca

---

¹¹³ WILLIAMS, S. Developments in Modern Family Law. In: DEARLE, Marcus (ed.). The International Comparative Legal Guide to: Family Law 2024 [online]. 7. vydání. London: Global Legal Group, 2023. [cit. 2026-01-22]. Dostupné z: https://www.acc.com/sites/default/files/resources/upload/FL24_E-Edition.pdf. s. 14. ISBN 978-1-83918-291-4.

¹¹⁴ STEERING COMMITTEE FOR HUMAN RIGHTS IN THE FIELDS OF BIOMEDICINE AND HEALTH. *Surrogacy: Addendum to the Replies to questionnaire on the evaluation of the implementation of the Convention on Human Rights and Biomedicine* [online]. Strasbourg: Council of Europe, 2022. s. 6. [cit. 2026-01-22]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/inf-2022-13-addendum-november-2022-e/1680ae852c>.

10 000 EUR), nikoliv však odměna za „službu“ jako takovou.¹¹⁵ Významným mezníkem byl rok 2014, kdy byla zrušena podmínka trvalého pobytu obou stran na území Řecka, což otevřelo prostor pro rozvoj tzv. reprodukční turistiky.

Trestní sankce

Navzdory liberálnímu přístupu obsahuje zákon č. 3305/2005 v článku 26 přísné sankce za nedodržení stanovených pravidel. Trestného činu se dopustí ten, kdo realizuje surogaci bez nezbytného soudního povolení nebo v rozporu se zákonnými podmínkami (například při nedovolené komercializaci procesu). Za takové jednání hrozí trest odnětí svobody v minimální délce dvou let a peněžítý trest nejméně 1 500 EUR.¹¹⁶

Kriminalizováno je rovněž zprostředkování náhradního mateřství za úplatu a jeho inzerce. Trestní odpovědnost v tomto směru dopadá na široký okruh subjektů, včetně lékařů, zprostředkovatelů i samotných účastníků, kteří se pokoušejí zákon obejít.¹¹⁷

Případ Mediterranean Fertility Institute

Reálná rizika zneužití systému demonstruje masivní skandál ze srpna 2023, který se odehrál na klinice Mediterranean Fertility Institute ve městě Chania na Krétě a který rezonoval i v mezinárodní komunitě.¹¹⁸ Řecká policie v této kauze zatkla ředitele kliniky, embryologa a další zaměstnance, kteří byli obviněni ze založení zločinného spolčení, obchodování s lidmi, nelegálních adopcí a falšování lékařské dokumentace.

Modus operandi této skupiny spočíval v systematickém vykořisťování zranitelných žen z ekonomicky slabších zemí (Gruzie, Moldavsko, Ukrajina, Rumunsko). Tyto ženy byly drženy v hlídaných objektech a nuceny podstupovat hormonální stimulaci a těhotenství. Zatímco klinika inkasovala od zahraničních klientů částky v rozmezí

---

¹¹⁵ STEERING COMMITTEE FOR HUMAN RIGHTS IN THE FIELDS OF BIOMEDICINE AND HEALTH. *Surrogacy: Addendum to the Replies to questionnaire on the evaluation of the implementation of the Convention on Human Rights and Biomedicine* [online]. Strasbourg: Council of Europe, 2022. s. 33. [cit. 2026-01-22]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/inf-2022-13-addendum-november-2022-e/1680ae852c>.

¹¹⁶ AMOIRIDIS LAW SERVICES. *Surrogacy Proceedings in Greece* [online]. Thessaloniki: Amoiridis Law Services, ©2024. s. 156. [cit. 2026-01-23]. Dostupné z: <https://www.law-services.gr/wp-content/uploads/2020/04/SURROGACY-PROCEEDINGS-IN-GREECE.pdf>.

¹¹⁷ Tamtéž.

¹¹⁸ KATHIMERINI. *Clinic in Crete at center of baby trafficking racket* [online]. Athens: Kathimerini English Edition, 9. 8. 2023 [cit. 2026-01-23]. Dostupné z: <https://www.ekathimerini.com/news/1218568/hania-parents-retrieve-babies-at-center-of-surrogacy-scandal/>.

70 000 až 120 000 EUR, náhradním matkám byl vyplácen pouze zlomek této sumy, případně čelily vydírání.

Za účelem obcházení přísné regulace organizátoři uzavírali fiktivní manželství a falšovali jak soudní rozhodnutí o povolení surogace, tak lékařské zprávy. Vyšetřování odhalilo i případy neoprávněného nakládání s genetickým materiálem. Dopady této trestné činnosti byly devastující; desítky dětí narozených v době policejního zásahu skončily v péči státu a biologičtí rodiče k nim neměli přístup do doby, než byla prokázána jejich genetická vazba pomocí testů DNA. Tento případ jasně ukázal, že i v jurisdikci s přísnou formální regulací může „fasáda legality“ sloužit k zakrytí závažného porušování lidských práv.

5.6 Německo

Německo představuje jeden z nejvýraznějších příkladů striktního prohibičního modelu, který vychází z ústavní ochrany lidské důstojnosti (zákaz instrumentizace člověka). Německé trestní právo zde neplní jen represivní funkci, ale primárně funkci preventivní a normotvornou – stanovuje etické hranice medicíny.

Legislativní rámec

Klíčovým právním předpisem regulujícím tuto oblast je zákon na ochranu embryí (*Gesetz zum Schutz von Embryonen* – dále jen ESchG) z roku 1991, který kriminalizuje zneužití reprodukčních technologií. Skutková podstata trestného činu je vymezena v § 1 odst. 1 č. 7 ESchG. Trestného činu se dopustí ten, kdo provede umělé oplodnění u ženy, která je připravena vzdát se dítěte po narození (náhradní matka), případně kdo takové ženě implantuje lidské embryo. Subjektem tohoto trestného činu jsou výhradně lékaři a zdravotnický personál, kterým za toto jednání hrozí trest odnětí svobody až na tři roky nebo peněžitý trest.¹¹⁹

Specifika trestní odpovědnosti

Německý zákonodárce zvolil specifickou konstrukci trestní odpovědnosti, která cílí na nabídku (lékaře), nikoliv na poptávku. Ustanovení § 1 odst. 3 ESchG výslovně stanoví beztrestnost pro samotnou náhradní matku i pro objednatelský pár.¹²⁰ Účelem této

---

¹¹⁹ SURROGATE MOTHERHOOD. *Surrogacy legislation in Germany* [online]. [cit. 2026-01-21]. Dostupné z: <https://surrogate-motherhood.com/surrogacy-in-germany-legislation>.

¹²⁰ Tamtéž.

exkulpace je snaha nekriminalizovat bezdětné páry v tíživé životní situaci ani zranitelné ženy. Zároveň jde o pragmatické opatření na ochranu dítěte – hrozba trestu by mohla vést k utajovaným porodům bez odborné lékařské asistence.

Zákon o zprostředkování adopce (AdVermiG)

Na regulaci samotných lékařských úkonů navazuje zákon o zprostředkování adopce (*Adoptionsvermittlungsgesetz* – dále jen AdVermiG). Ten v ustanovení § 13c zakazuje jakékoli zprostředkování náhradního mateřství. Trestní sankce v tomto případě dopadají na zprostředkovatele, tedy agentury či právníky, kterým hrozí trest odnětí svobody až na jeden rok nebo pokuta. I v tomto případě platí princip beztrestnosti pro samotné účastníky surogace, kteří služby zprostředkovatelů pouze vyhledávají.¹²¹

Uznávání zahraničních rozsudků

Přísná domácí regulace vede řadu německých párů k vyhledání náhradního mateřství v zahraničí. Německé soudy, včetně Spolkového soudního dvora (dále jen BGH), dlouho odmítaly uznat rodičovství těchto objednatelů s odkazem na rozpor s veřejným pořádkem (*ordre public*). Zásadní obrat přineslo rozhodnutí BGH sp. zn. XII ZB 463/13 z roku 2014. Soud rozhodl, že uznání zahraničního rozsudku určujícího rodičovství objednatelů (např. z Kalifornie) není v rozporu s německým veřejným pořádkem, pokud je alespoň jeden z rodičů geneticky spřízněn s dítětem.

Argumentace soudu se opírá o „nejlepší zájem dítěte“, které nesmí být „právním sirotem“ ani nést následky jednání svých rodičů. Tím se otevřela cesta k uznání právních následků zahraniční surogace, přestože vnitrostátní zákaz trvá.¹²² Možný budoucí posun naznačuje i doporučení expertní komise z dubna 2024, která navrhla vládě zvážit legalizaci altruistické surogace za přísně stanovených podmínek. Konkrétně za předpokladu existence blízkého příbuzenského nebo přátelského vztahu mezi náhradní matkou a zamýšlenými rodiči, absence jakékoli finanční odměny a povinného

---

¹²¹ NĚMECKO. *Gesetz über die Vermittlung der Annahme als Kind (Adoptionsvermittlungsgesetz – AdVermiG)* [online]. Spolkové ministerstvo spravedlnosti, 1976 [cit. 2026-01-22]. Dostupné z: https://www.gesetzeiminternet.de/advermig_1976/BJNR017620976.html#BJNR017620976BJNG000303360.

¹²² NĚMECKO. Spolkový soudní dvůr (Bundesgerichtshof). *Beschluss vom 10. 12. 2014, XII ZB 463/13* [Usnesení ze dne 10. 12. 2014, sp. zn. XII ZB 463/13] [online]. [cit. 2026-01-21]. Dostupné z: <https://archive.crin.org/en/library/legal-database/supreme-court-germany-decision-xii-zb-463/13-bundesgerichtshof-beschluss-xii.html>.

předchozího seznámení stran s cílem uzavřít dohodu, v níž výslovně uznají, že surogace zakládá vztah přesahující okamžik narození dítěte.¹²³

5.7 Itálie

Itálie zaujímá v oblasti náhradního mateřství zcela výjimečné postavení. V letech 2023–2024 přijala nejpřísnější legislativní opatření v demokratickém světě, čímž se stala unikátním příkladem uplatňování extraterritoriální trestní represe v oblasti bioetiky.

Legislativní rámec

Základním pilířem italské právní úpravy je zákon č. 40/2004 o lékařsky asistované reprodukci, který zavádí absolutní zákaz surogace. Ustanovení článku 12 odst. 6 vymezuje skutkovou podstatu trestného činu následovně:

„Kdo jakoukoli formou provádí, organizuje nebo propaguje komercializaci gamet nebo embryí nebo náhradní mateřství, bude potrestán odnětím svobody na tři měsíce až dva roky a pokutou od 600 000 do 1 000 000 eur.“¹²⁴

Tato úprava kriminalizuje nejen samotné provedení zákroku, ale i jeho organizaci a propagaci, přičemž sankce v podobě vysokých pokut mají silný odrazující charakter.

Novela 2024: „Varchiho zákon“ a Reato Universale

Legislativní vývoj vyvrcholil na podzim roku 2024, kdy parlament schválil a prezident následně v listopadu podepsal novelizaci známou jako „Varchiho zákon“ (zákon č. 169/2024, nazvaný podle navrhovatelky Caroliny Varchi). Podstatou této změny je doplnění článku 12 odst. 6 o ustanovení, které rozšiřuje trestnost i na činy spáchané italskými občany v zahraničí.

Tímto krokem dochází k aplikaci principu extraterritoriality. Pokud italský občan podstoupí proceduru náhradního mateřství v zemi, kde je tento proces legální (např.

---

¹²³ KOMMISSION ZUR REPRODUKTIVEN SELBSTBESTIMMUNG UND FORTPFLANZUNGSMEDIZIN. *Abschlussbericht der Kommission zur reproduktiven Selbstbestimmung und Fortpflanzungsmedizin: Kurzfassung* [online]. Berlin: Bundesministerium für Gesundheit, 2024 [cit. 2026-01-22]. Dostupné z: https://www.bundesgesundheitsministerium.de/fileadmin/Dateien/3_Downloads/K/KomrSF/Abschlussbericht_Kom-rSF.pdf.

¹²⁴ EUROPEAN INSTITUTE OF BIOETHICS. *Italy recognizes surrogacy as a "universal crime": Symbolic measure or first step towards a global ban?* [online]. Brussels: European Institute of Bioethics, 18. 11. 2024 [cit. 2026-01-24]. Dostupné z: <https://ieb-eib.org/en/surrogacy/italy-recognizes-surrogacy-as-a-universal-crime-symbolic-measure-or-first-step-towards-a-global-ban>.

v USA či Kanadě), stává se po návratu do vlasti trestně stíhatelným podle italského práva. Ačkoliv je tento čin v politickém a mediálním diskurzu označován termínem „univerzální zločin“ (*reato universale*), z právního hlediska jde o rozšíření jurisdikce na základě zásady aktivní personality. Deklarovaným cílem této normy je zastavení tzv. reprodukční turistiky a potvrzení morálního odsouzení surogace, kterou italský zákonodárce vnímá jako formu vykořisťování žen a komodifikace dětí.¹²⁵

Případ Paradiso a Campanelli

Represivní přístup italských orgánů, uplatňovaný ještě před přijetím zmíněné novely, ilustruje významný případ *Paradiso a Campanelli v. Itálie*, kterým se v roce 2017 zabýval Evropský soud pro lidská práva (dále jen ESLP).

Skutkový stav spočíval v tom, že si italští manželé opatřili dítě prostřednictvím surogace v Rusku. Jelikož nedisponovali vlastním genetickým materiálem, byla při proceduře využita vajíčka dárkyně i sperma dárce, což ruské právo umožňuje. Do Itálie se následně vrátili s dítětem, které mělo ruský rodný list. Italské úřady však odhalily absenci genetické vazby mezi rodiči a dítětem, což vedlo k obvinění z falšování osobního stavu a obcházení adopčních předpisů. Dítě bylo manželům odebráno a svěřeno do adopce jiné rodině.

Velký senát ESLP ve svém rozsudku konstatoval, že odebrání dítěte nebylo porušením článku 8 Úmluvy (právo na respektování rodinného života). Soud v tomto případě upřednostnil ochranu veřejného pořádku a prevenci nezákonného jednání před zájmem stěžovatelů, kteří vědomě obešli zákon a neměli k dítěti biologickou vazbu. Tento judikát posílil legitimitu přísného italského postupu.¹²⁶

5.8 Komparace právních úprav

Závěrečná komparace analyzuje postavení České republiky v kontextu šesti vybraných zahraničních jurisdikcí, která potvrzuje, že zatímco světové právní systémy volí jednu ze tří jasně definovaných cest (regulaci, prohibici nebo liberalizaci), Česká republika setrvává v unikátním stavu legislativního mlčení. Tento stav *de lege lata* vytváří

---

¹²⁵ UBIALI, Maria Chiara. *Towards Universal Criminalisation: Italy to Unconditionally Prosecute Its Citizens for Surrogacy Carried Out Abroad* [online]. Berlin: Verfassungsblog, 6. 11. 2024 [cit. 2026-01-24]. Dostupné z: <https://verfassungsblog.de/italy-surrogacy-abroad-reform/>.

¹²⁶ COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME (Grande Chambre). *Affaire Paradiso et Campanelli c. Italie* (Requête no 25358/12) [online]. Strasbourg: HUDOC, 24. 1. 2017 [cit. 2026-01-24]. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%22itemid%22:%22001-170359%22>}}

specifická trestněprávní rizika, která se v ostatních státech nevyskytují, nebo jsou řešena odlišnými mechanismy.

Struktura srovnání je vedena ve čtyřech vzájemně propojených rovinách, které zahrnují nejen legislativní rámec a roli státu či trestní odpovědnost zúčastněných subjektů, ale také konstrukci rodičovství ve vztahu k obchodování s dětmi a vyhodnocení specifických kriminogenních rizik.

Preventivní versus následná kontrola legality a role státu

Komparativní analýza odhaluje zásadní rozdíly v načasování a formě kontroly veřejnou mocí. Zahraniční úpravy typicky zavádějí mechanismy, které procesu surogate buď předcházejí, nebo jej legalizují na základě předem stanovených kritérií. Preventivní přístup *ex-ante* uplatňují jurisdikce jako Řecko či Kalifornie, vyžadující schválení státní autoritou nebo splnění formálních náležitostí ještě před počatím. Řecké soudy předem ověřují zdravotní způsobilost a altruismus, zatímco kalifornské právo klade důraz na právní zastoupení stran a notářský zápis. Stát tím garantuje legalitu procesu od počátku, čímž eliminuje riziko následné kriminalizace a zajišťuje právní jistotu dítěte.

Odlišný model kontroly *ex-post* uplatňují státy jako Velká Británie či Ukrajina, kde státní moc vstupuje do procesu autoritativně až po narození dítěte, typicky formou soudního příkazu nebo administrativní registrace. I tato následná kontrola však probíhá v mantinelech jasných zákonných podmínek zajišťujících účastníkům beztrestnost. Specifickou kategorií tvoří prohibiční státy jako Německo či Itálie, kde veřejná moc brání vzniku vztahů pod hrozbou sankce a plní funkci primárně represivní.

Česká republika v tomto kontextu představuje anomálii charakterizovanou absencí specializovaného mechanismu. Tuzemský právní řád postrádá nástroje pro preventivní schválení i pravidla pro specifickou zpětnou legalizaci. Soudy a orgány sociálně-právní ochrany dětí jsou tak postaveny před hotovou věc až v okamžiku, kdy dítě žije v rodině zamýšlených rodičů. K posuzování legality dochází zpravidla až v řízení o osvojení, kdy státní orgány *ad hoc* vyhodnocují, zda jednání nenaplnilo znaky trestné činnosti, například obchodování s dětmi. Absence pravidel přenáší odpovědnost ze zákonodárce na orgány výkonu veřejné moci a vytváří právní nejistotu nahrávající obcházení zákona.

Trestní odpovědnost zamýšlených rodičů

Nejvýraznější rozdíly mezi zkoumanými právními úpravami se projevují v přístupu k trestní odpovědnosti žadatelů o náhradní mateřství. Zatímco některé prohibiční státy volí cestu beztrestnosti, česká úprava se paradoxně řadí k těm přísnějším. Německý i britský zákonodárce explicitně vyloučili trestnost zamýšlených rodičů i v případech porušení zákazu komerce, přičemž prioritou zůstává ochrana nejlepšího zájmu dítěte, které by nemělo být odděleno od pečujících osob. Odlišný přístup zastávají liberální jurisdikce jako Ukrajina, Kalifornie či Řecko, kde rodiče čelí stíhání pouze v případech excesů, jako jsou podvody, falšování dokumentů či obchodování s lidmi, nikoliv však za samotnou úhradu služby.

Na opačném pólu represivního spektra se nachází Itálie a Česká republika. Italská legislativa zavádí institut univerzálního zločinu umožňující stíhání občanů i za legálně provedené zákroky v zahraničí. Tuzemské právo sice tento extraterritoriální princip v takové šíři neuplatňuje, avšak umožňuje stíhání rodičů ve formě účastenství, konkrétně jako návodců či organizátorů trestného činu svěřením dítěte do moci jiného. Pokud je prokázána odměna převyšující nutné náklady, český systém kriminalizuje jednání, které je v sousedním Německu beztrestné, a staví žadatele do pozice pachatelů bez nabídky legální alternativy.

Právní kvalifikace plnění a definice mateřství

Klíčovým faktorem určujícím trestnost jednání není pouze samotná platba, nýbrž právní definice toho, za co je vlastně placeno. V jurisdikcích založených na smluvním či genetickém principu, jako je Kalifornie a Ukrajina, se objednatelé stávají rodiči automaticky či na základě předběžného soudního rozhodnutí, čímž odpadá nutnost adopce. Finanční plnění je zde proto právně kvalifikováno jako kompenzace za bolestné a ztrátu času, nikoliv jako cena za dítě, což vylučuje aplikaci skutkových podstat spojených s obchodováním či nelegálním osvojením.

Naproti tomu systémy vycházející ze zásady *mater semper certa est*, kam řadíme Českou republiku, považují za matku vždy rodičku, což činí z dítěte v okamžiku porodu právně cizí osobu pro objednatele. Následný převod práv musí být realizován institutem osvojení, což zásadně mění právní povahu poskytnutých peněz. Jelikož český trestní zákoník postihuje svěřením dítěte do moci jiného za účelem adopce a za odměnu, mění se v tuzemském kontextu faktická kompenzace pro matku na ilegální úplatu za souhlas

s adopcí. Právě tato rigidní definice mateřství, nikoliv samotná vůle stran, tak v České republice automaticky transformuje medicínský proces v jednání naplňující znaky trestného činu.

Trestní odpovědnost zprostředkovatelů a zdravotníků

Diametrální rozdíl panuje u trestní odpovědnosti třetích stran, kde zahraniční jurisdikce jako Německo, Velká Británie či Řecko obsahují speciální skutkové podstaty kriminalizující zprostředkování náhradního mateřství i samotné provedení lékařského zákroku. Česká republika naproti tomu specifickou úpravu postrádá, což nutí orgány činné v trestním řízení aplikovat obecná ustanovení o obchodování s lidmi či svěřeni dítěte do moci jiného. Tuzemští zprostředkovatelé a zdravotníci tak čelí stíhání pro účastenství ve formě organizátorství nebo pomoci, pokud vědomě asistují u komerční surogace či inkasují provize. Absence specializované normy zde paradoxně vede k přísnější kvalifikaci jednání jako zločinu obchodování s lidmi v případech, které by jinde byly trestány jako administrativní delikt či specifický přečin.

Závěrečné vyhodnocení a mezinárodní souvislosti

Analýza prokázala, že česká právní úprava představuje v evropském prostoru ojedinělý fenomén legislativní rezignace. Zatímco ostatní jurisdikce aktivně řeší kolizi mezi biologickou a sociální realitou rodičovství formou regulace či prohibice, Česká republika ponechává řešení na soudní moci bez jasného zadání. Tento přístup generuje rizika přesahující hranice vnitrostátního práva, zejména v oblasti mezinárodního práva soukromého. Tuzemský zákonodárce na rozdíl od německého či italského neřeší vznik takzvaných kulhajících právních vztahů, kdy dítě narozené českým rodičům z legální surogace v zahraničí čelí právnímu vakuu a neuznání statusu, což přímo ohrožuje jeho právo na identitu.

Zásadní rozdíl panuje v hierarchii chráněných zájmů. V jurisdikcích typu Velká Británie či Kalifornie převažuje pragmatismus upřednostňující stabilitu rodinného prostředí dítěte i přes případné vady procesu. Naproti tomu Itálie svým konceptem univerzálního zločinu demonstruje, že ochrana veřejného pořádku může převážet nad faktickými vazbami, což vede až k odebrání dítěte. Česká republika osciluje mezi těmito póly, kdy Ústavní soud sice akcentuje zájem dítěte, avšak hrozba trestní represe rodičů podle § 169 trestního zákoníku posouvá praxi k represivnímu modelu bez efektivních nástrojů vymáhání tohoto zákazu v zahraničí.

Následující tabulka sumarizuje klíčové parametry srovnání a demonstruje postavení České republiky jako systému s vysokou mírou právní nejistoty.

Tabulka 5: Komparace trestněprávních a statusových aspektů surogace

Srovnávací kritérium	Česká republika	Velká Británie	Ukrajina	Německo	Řecko	Kalifornie (USA)	Itálie
Právní model	Legislativní vakuum	Regulovaný altruismus	Liberální komerce	Prohibice	Regulovaný altruismus	Liberální komerce	Prohibice + Extrateritorialita
Definice matky	Porod (§ 775 OZ)	Porod (do vydání příkazu)	Genetika/Smlouva	Porod	Porod (soudní příkaz předem)	Úmysl (Intent)	Porod
Trestnost rodičů	ANO (účastenství § 169 TZ)	NE (výslovná beztrestnost)	NE (při splnění podmínek)	NE (výslovná beztrestnost)	ANO (při porušení pravidel)	NE	ANO (univerzální zločin)
Status smlouvy	Absolutně neplatná	Nevynutitelná	Platná a vymahatelná	Neplatná	Platná (po schválení soudem)	Plně vymahatelná	Neplatná
Dominantní riziko	Právní nejistota, vydírání	Skrytá komerce	Vykořisťování, obchod s lidmi	Kulhající rodičovství	Obchod s lidmi (organizovaný)	Finanční podvody	Kriminalizace rodičů

Zdroj: Vlastní zpracování.

Lze konstatovat, že současný stav právní legislativy je neudržitelný. Absence jasné úpravy neplní preventivní funkci před vykořisťováním žen jako řecký model, ale zároveň vystavuje právní nejistotě děti, které nemají garantovaný status jako v USA. Kombinace teoretické trestní represe rodičů s faktickou tolerancí vytváří šedou zónu nahrávající obcházení zákona, přičemž rizika dopadají na nejzranitelnější subjekty procesu.

6 Praktická část – případová studie

Praktická část je založena na hloubkové analýze modelového případu, který koncentruje klíčové právní a etické problémy spojené s absencí specifické regulace náhradního mateřství v České republice. Cílem této části není pouhá deskripce děje, nýbrž kritická konfrontace skutkového stavu s platnou právní úpravou (*de lege lata*) a identifikace míst, v nichž vznikají mezery či kolize vedoucí k oslabení ochrany nejlepších zájmů dítěte.

6.1 Metodologie a stanovení hypotéz

Pro zpracování praktické části byla zvolena metoda kazuistiky (případové studie). Tento přístup umožňuje zachytit komplexní souvislosti mezi jednáním jednotlivých aktérů, jejich motivacemi a právními následky, a současně provést detailní právní subsumpci relevantních skutkových okolností. Výhodou kazuistiky je, že umožňuje postihnout i méně zjevné formy protiprávního jednání, které mohou v agregovaných datech nebo při čistě normativním výkladu zůstat skryté.

Modelový případ byl konstruován tak, aby obsahoval prvky mocenské asymetrie, zvýšené ekonomické zranitelnosti surogátní matky, transakčního nastavení vztahu a statusově-procesních kolizí typických pro prostředí neregulované surogace. Na základě těchto východisek byly stanoveny následující hypotézy, jež budou v závěru kapitoly vyhodnoceny a v průběhu textu ověřeny právní analýzou relevantních ustanovení trestního a občanského práva:

H1: Transakční nastavení neformální dohody o náhradním mateřství a plnění nad rámec nákladů zakládají relevanci úvah o § 169 TZ. V situaci, kdy nedojde k faktickému svěřeni dítěte, se však trestněprávní těžiště přesouvá k nátlakovým deliktům (zejména § 175 TZ) a materiální korektiv má význam zejména při posouzení případné odpovědnosti surogátní matky.

Kritérium ověření: Hypotéza bude potvrzena, pokud analýza prokáže existenci plnění nad rámec nákladů a jeho vazbu na požadované chování po porodu a mlčenlivost, problematičnost naplnění znaku „svěření dítěte do moci jiného“ v konkrétní variantě skutkového děje a praktický přesun těžiště trestněprávního hodnocení na objednatele a nátlakovou osu případu. Vyvrácena bude, pokud by bylo možné přesvědčivě dovést

dokonané naplnění § 169 TZ jako dominantní trestněprávní osu případu bez významného vlivu nátlakového kontextu.

H2: Absence specifické právní úpravy náhradního mateřství v ČR zvyšuje právní nejistotu ohledně zastoupení dítěte a narušuje ochranu jeho identity.

Kritérium ověření: Hypotéza bude potvrzena, pokud skutkový děj a analýza prokážou, že stávající statusové a procesní mechanismy vedou v surogační situaci k prodlužované nejistotě zastoupení dítěte a k nesouladu mezi právním statutem a biologickou realitou, který lze odstranit pouze následnou soudní intervencí. Vyvrácena bude, pokud by právní řád poskytoval dostatečný a rychlý nástroj stabilizace statusu a zastoupení bez vzniku takové nejistoty.

H3: Finanční plnění v rámci neformální dohody o náhradním mateřství samo o sobě naplňuje znaky trestného činu obchodování s lidmi (§ 168 TZ), a to i při genetické vazbě mezi objednatelům a dítětem.

Kritérium ověření: Hypotéza bude potvrzena, pokud analýza dovede, že k naplnění § 168 TZ postačuje samotná existence finančního plnění bez ohledu na vykořisťovací účel. Vyvrácena bude, pokud bude prokázáno, že § 168 TZ vyžaduje naplnění vykořisťovacího účelu a že tento účel v modelové kauze není přítomen.

H4: Domněnka otcovství (§ 776 OZ) může být v prostředí neregulované surogace účelově využita k udržení statusového omylu a k přenesení rodičovských důsledků na nezúčastněnou třetí osobu, což je způsobilé zasáhnout do jejích práv ve smyslu § 181 TZ.

Kritérium ověření: Hypotéza bude potvrzena, pokud analýza prokáže, že jednání biologického otce směřující k utajení identity a k udržení vzniklého statusu je způsobilé vyvolat vážnou újmu na právech nezúčastněné třetí osoby a že mezi jednáním biologického otce a dopady na třetí osobu existuje relevantní souvislost. Vyvrácena bude, pokud by dopady plynuly výlučně ze zákonné domněnky bez možnosti přičíst významnou roli jednání biologického otce.

6.2 Modelová kauza

Na počátku případu stojí dlouhodobý partnerský vztah Richarda a Moniky. Nejsou sezdaní, nicméně spolu žijí řadu let a rok se neúspěšně snaží o dítě. Z medicínských důvodů se ukáže, že Monika dítě donosit nemůže. Monika proto aktivně

iniciuje hledání řešení formou asistované reprodukce a následně i náhradního mateřství. Richard o dítě zájem má, avšak jeho motivace je spíše pragmatická, zároveň je výrazně kariéře orientovaný a důsledně si hlídá své soukromí i veřejný obraz. Finanční stránka pro pár nepředstavuje limit, a proto vyhledají soukromou kliniku asistované reprodukce.

Klinika páru zprostředkuje kontakt se surogátní matkou Lucií. Lucie s manželem Pavlem několik let nežije a manželství je pravomocně rozvedeno v časové návaznosti na zahájení procesu asistované reprodukce. Lucie vychovává tříleté dítě a je na péči o něj sama. Je pracovně aktivní a její finanční situace je napjatá, nikoli však extrémní. Účast v procesu nevnímá jako „výdělečný projekt“, ale jako kombinaci pomoci páru a racionálního přínosu pro stabilizaci vlastní situace.

V rámci procesu je zvolena forma gestačního surogátu, kdy je použito Richardovo sperma a vajíčko anonymní dárkyně. Klinické těhotenství je potvrzeno podstatně rychle, v krátkém časovém odstupu od zahájení léčby. Od počátku je mezi aktéry nastaveno, že Richard s Monikou budou Lucií hradit veškeré náklady spojené s těhotenstvím a jeho vedením (nadstandardní lékařská péče, doprava na vyšetření, doplňky stravy, doporučená životospráva, případně těhotenské kurzy apod.). Nad rámec této úhrady nákladů dochází k neformální dohodě o samostatném finančním plnění ve výši 300 000 Kč, které je koncipováno nikoli jako úhrada těhotenských výdajů, ale jako plnění vztahované k požadované diskretnosti a k očekávanému postupu po porodu.

Richard bez vědomí Moniky vyplatí Lucií první část této částky (150 000 Kč) bezprostředně po potvrzení klinického těhotenství a současně jí předkládá dokument označený jako „smlouva o mlčenlivosti a vzdání se práv k dítěti“. Dokument má zajistit absolutní diskretnost a vytvořit tlak na budoucí chování Lucie, přestože z hlediska českého práva nemůže platně založit vzdání se rodičovských práv ani převod statusu dítěte.

V sedmém měsíci těhotenství Monika zjišťuje Richardovu nevěru a ze vztahu odchází. Vzhledem k tomu, že vajíčko pochází od anonymní dárkyně, nemá Monika k dítěti genetickou vazbu a po rozpadu vztahu se od procesu distancuje. Richard v návaznosti na to mění postoj k celé situaci, omezuje komunikaci s Lucií a přestává plnit část dohodnuté podpory spojené s nadstandardní péčí. Lucie se v důsledku ztráty očekávané součinnosti a narůstající nejistoty dostává do výrazného prenatálního stresu.

V osmém měsíci těhotenství dochází k předčasnému porodu. Novorozenému Tomášovi je diagnostikována vrozená srdeční vada, která vyžaduje zvýšenou zdravotní péči a v blízkém časovém horizontu i zásadní léčebné rozhodování, případně operační zákrok.

Bezprostředně po porodu Richard navštěvuje Lucii v porodnici. Namísto převzetí rodičovské odpovědnosti k dítěti vůči ní uplatňuje nátlak. Vyplácí jí zbývající část sjednaného plnění (150 000 Kč) a sděluje, že o dítě nemá zájem. Jeho požadavkem je absolutní mlčenlivost o okolnostech početí a skutečnosti, že je biologickým otcem, nechce být nikde a nikdy uváděn, spojován ani kontaktován. Pro případ porušení mlčenlivosti Richard vyhrožuje zneužitím svého vlivu ve státní správě, konkrétně iniciací kontroly v Luciině domácnosti a zásahem do poměrů jejího již narozeného dítěte.

Lucie se nachází v poporodním stavu a ve zhoršeném psychickém rozpoložení. Pod tlakem hrozby neuvádí biologického otce a odmítá poskytnout součinnost, která by mohla vést k jeho identifikaci a přenesení odpovědnosti na něj. Současně dítě nepřevzme do vlastní péče a ponechá jej v péči nemocnice. Nečiní kroky směřující k dlouhodobé stabilizaci statusu dítěte ani k aktivnímu výkonu rodičovských práv a povinností.

Porod nastává v ochranné lhůtě 300 dnů od zániku manželství (§ 776 občanského zákoníku), a proto je do knihy narození a následně do rodného listu jako otec automaticky zapsán bývalý manžel Pavel. Richard, ač biologický otec, zůstává mimo statusové určení otcovství a vyvazuje se z rodičovské odpovědnosti vůči dítěti. Dítě Tomáš se tak ocitá ve stavu výrazné statusové nejistoty, kdy biologický otec není statusově určen, právní otec o své roli neví a matka z obavy před represí odmítá aktivní součinnost. Tento stav sice není primárně překážkou poskytnutí neodkladné zdravotní péče jako takové, avšak může zásadně komplikovat zastoupení dítěte a rozhodování o navazujících zdravotních úkonech a dlouhodobém léčebném postupu, jakož i vynutitelnost rodičovské odpovědnosti biologického otce.

Následný vývoj

V návaznosti na skutečnost, že dítě zůstává v nemocnici bez faktického převzetí do péče a bez aktivní součinnosti matky, vstupují do situace vedle zdravotnického zařízení také OSPOD. Ten zahajuje šetření poměrů dítěte a matky a současně se pokouší dohledat právního otce zapsaného v matrice. S ohledem na absenci faktické rodičovské

péče je realistickým dalším krokem podání návrhu na předběžné opatření k dočasné úpravě poměrů dítěte, zejména k zajištění péče a zastoupení dítěte pro nezbytné právní úkony.

Po propuštění z porodnice Lucie určitou dobu setrvává v pasivitě. Po částečné stabilizaci psychického stavu však naváže omezenou součinnost s OSPOD a soudem, nikoli s cílem převzít dítě do vlastní péče, ale s cílem směřovat k dlouhodobému řešení mimo vlastní domácnost. Současně setrvává na mlčenlivosti ohledně biologického otce.

Teprve v souvislosti s kontaktováním ze strany OSPOD či doručením soudních písemností se Pavel dozví, že je v rodném listu veden jako otec dítěte. Pavel deklaruje, že s Lucií dlouhodobě nežije a že nemůže být biologickým otcem. Vyhledá právní pomoc a podniká kroky k podání žaloby na popření otcovství. Do doby, než bude status otcovství vyjasněn, nese Pavel postavení právního otce se všemi statusovými a procesními důsledky, ačkoliv se na skutkovém ději nepodílel.

6.3 Klíčové právní otázky

Skutkový děj modelové kauzy otevírá několik vzájemně provázaných právních otázek, které jsou rozhodné pro trestněprávní posouzení jednání aktérů i pro zhodnocení dopadů neregulované surogace na dítě a nezúčastněné třetí osoby. Následující analýza bude vedena primárně z perspektivy *de lege lata* a bude vycházet z výkladu zákonných znaků relevantních skutkových podstat, jejich subsumpce na skutkový děj a posouzení materiální stránky trestnosti.

První okruh tvoří nátlakové jednání biologického otce (Richarda) vůči surogátní matce bezprostředně po porodu. Klíčovou otázkou je, zda hrozba zásahu do poměrů Lucie již narozeného dítěte, opřená o deklarované „kontakty“ ve státní správě, představuje pohrůžku jiné těžké újmy a naplňuje znaky trestného činu vydírání dle § 175 TZ. Současně bude hodnocen donucovací účel (mlčenlivost, zamezení identifikace biologického otce, vyvolání pasivity).

Druhý okruh se týká významu finančního plnění a jeho vztahu k dispozici s dítětem. Je třeba vymezit, zda plnění sjednané nad rámec úhrady nákladů a dokument označený jako „mlčenlivost/vzdání se práv“ zakládají trestněprávně relevantní transakční prvek ve smyslu § 169 TZ, a zda je v této variantě skutkového děje vůbec možné dovodit znak „svěření dítěte do moci jiného“. V rámci téhož okruhu bude posouzena materiální

stránka trestnosti ve vztahu k jednání surogátní matky a otázka, na koho má trestněprávní reakce dopadat primárně (H1).

Třetí okruh se týká statusové a procesní roviny případu: rigidní aplikace domněnky otcovství (§ 776 OZ) vede k nesouladu mezi biologickou realitou a právním statutem a může narušit funkčnost rodičovského zastoupení dítěte, zejména v situaci konfliktu zájmů a pasivity účastníků (H2). V návaznosti na to bude řešena otázka, zda jednání biologického otce směřující k utajení identity a udržení statusového nastavení může zasáhnout do práv nezúčastněné třetí osoby (Pavla) ve smyslu § 181 TZ (H4).

Čtvrtý okruh se týká postupu po porodu, kdy dítě zůstává v péči nemocnice a do případu vstupuje OSPOD a soud. Z hlediska trestního práva je relevantní vymezit, zda ponechání dítěte v péči nemocnice může naplnit znaky trestného činu opuštění dítěte dle § 195 TZ a jaké jsou limity úvah o účastenství, zejména pokud by k pasivitě matky přispěl předchozí nátlak. V návaznosti na H3 bude provedeno také negativní ověření, zda samotné finanční plnění bez dalších vykořisťovacích znaků může založit kvalifikaci dle § 168 TZ.

6.4 Právní analýza de lege lata

V následujících podkapitolách bude skutkový děj modelové kauzy posouzen z hlediska relevantních ustanovení trestního a občanského práva. Analýza vychází z výkladu zákonných znaků jednotlivých skutkových podstat a z jejich aplikace na skutkový stav. Současně bude zohledněna materiální stránka trestnosti a také vazby trestněprávních závěrů na statusové instituty občanského práva.

Vydírání

Trestný čin vydírání podle § 175 TZ chrání především svobodu rozhodování a jednání poškozeného. Skutková podstata dopadá na situace, kdy pachatel násilím nebo hrozbou nutí jiného člověka, aby něco konal, něco opominul nebo určitý stav trpěl.¹²⁷ V posuzované kauze je podstatná hrozba jiné těžké újmy, protože Richard nevyhrožuje fyzickým násilím, ale zásadním zásahem do rodinných poměrů Lucie.

---

¹²⁷ ČESKO. § 175 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník – znění od 1. 1. 2026. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2026 [cit. 2026-02-02]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p169>.

Za hrozbu jiné těžké újmy lze považovat takovou hrozbu, která je způsobilá vyvolat u poškozeného vážnou obavu a současně objektivně zasahuje do jeho základních životních jistot. Typicky jde o rodinné vazby, existenční zajištění nebo jiné zásadní hodnoty. V modelové kauze Richard směřuje hrozbu k Luciinu již narozenému dítěti. Uvádí, že využije svého vlivu ve státní správě, iniciuje kontrolu v domácnosti a dosáhne odebrání dítěte. Taková hrozba je svou povahou způsobilá působit jako mimořádně intenzivní nátlak, protože míří na nejcitlivější oblast poškozené a je spojena s deklarovanou mocenskou převahou pachatele.

Pro naplnění skutkové podstaty není rozhodující, zda pachatel měl faktickou a bezprostřední možnost hrozbu uskutečnit. Podstatné je, zda je hrozba objektivně způsobilá vyvolat důvodnou obavu a zda je použita jako prostředek donucení. Významné je i časování jednání. Nátlak je uplatněn bezprostředně po porodu, kdy je Lucie ve zranitelném psychickém i fyzickém stavu, což zvyšuje účinnost hrozby.

Donucovací účel jednání Richarda je ve skutkovém ději zřejmý. Richard usiluje o to, aby Lucie neuvedla biologického otce, zachovala mlčenlivost o okolnostech početí a neposkytla součinnost, která by mohla vést k identifikaci Richarda a k přenesení odpovědnosti na něj. Tím ji nutí k opomenutí určitého jednání a současně ji nutí strpět nastavený stav pasivity a mlčení.

Subjektem vydírání může být kdokoliv. Na straně pachatele se vyžaduje úmysl. V dané kauze lze dovozovat minimálně úmysl nepřímý, protože Richard si musel být vědom závažnosti hrozby a jejího dopadu na Lucii, a byl srozuměn s tím, že tímto prostředkem dosáhne požadovaného výsledku. Z hlediska společenské škodlivosti je podstatné, že nátlak směřuje k utajení biologického otcovství a k vyvázání biologického otce z odpovědnosti, a je uplatněn vůči osobě ve zranitelném postavení.

Na základě uvedeného lze vydírání podle § 175 TZ považovat za jednu z klíčových trestněprávních os modelové kauzy. Zároveň vytváří kontext pro posouzení dalších skutkových podstat, zejména pro úvahy o materiální stránce trestnosti jednání Lucie a pro vyhodnocení dopadů statusového nastavení otcovství na dítě i nezúčastněnou třetí osobu.

Svěření dítěte do moci jiného za odměnu a materiální stránka trestnosti

Ustanovení § 169 TZ směřuje k ochraně dítěte před transakčním nakládáním s jeho statusem a před situacemi, kdy je dítě předáváno do dispozice jiné osoby výměnou za majetkový prospěch. V prostředí neregulované surogace má tato skutková podstata význam zejména tehdy, je-li vztah mezi aktéry nastaven tak, že se předpokládá převzetí dítěte zamýšlenými rodiči, zatímco surogátní matka má po porodu od výkonu rodičovských práv a povinností ustoupit, a tento postup je podpořen plněním, které přesahuje rámec náhrady těhotenských nákladů. Zároveň je však nutné odlišit situace, kdy je transakční rámec sice zjevný, avšak k faktickému „svěření“ dítěte v intencích § 169 TZ ve skutkovém ději nedojde.

V modelové kauze je z hlediska posouzení odměny důležité rozlišit dvě složky plnění. První složku tvoří úhrada nákladů spojených s vedením těhotenství, která může mít povahu kompenzace konkrétních výdajů. Druhou složkou je samostatná částka ve výši 300 000 Kč, která je koncipována jako plnění nad rámec nákladů a je navázána na požadovanou diskrétnost a očekávané chování po porodu. Právě tato druhá složka je z hlediska § 169 TZ relevantní, neboť nese znaky odměny. Skutkový děj navíc ukazuje, že částka je vyplácena ve dvou transakcích, přičemž druhá část je vyplacena bezprostředně po porodu v situaci, kdy Richard současně uplatňuje nátlak na mlčenlivost a pasivitu Lucie. Plnění se tak nejeví jako čistě nákladová kompenzace, ale jako prostředek k dosažení určitého chování, což podporuje závěr o jeho transakční povaze.

Z hlediska znaku svěření dítěte do moci jiného je v této kauze podstatné, že původní očekávaný scénář předpokládal převzetí dítěte zamýšlenými rodiči. To je patrné jak z konstrukce dohody, tak z předložení dokumentu směřujícího k tomu, aby Lucie po porodu nevystupovala jako osoba vykonávající rodičovská práva a povinnosti. Vzhledem k rozpadu vztahu Richarda a Moniky však k faktickému převzetí dítěte Richardem nedochází. Skutkový děj se vyvine tak, že Lucie dítě nepřevzme do vlastní péče a ponechá je v prostředí nemocnice, přičemž odmítá součinnost a neuvede biologického otce. Za těchto okolností je přímá subsumpce pod § 169 TZ problematická, protože klíčový znak „svěření dítěte do moci jiného“ je zpravidla spojován s faktickým předáním dítěte konkrétní osobě a vytvořením reálné dispozice s dítětem na straně „jiného“. Pouhé nastavení transakčního rámce, poskytnutí plnění či podpis dokumentu tento znak bez dalšího nenahrazují. V daném skutkovém základu proto nelze přesvědčivě uzavřít, že

došlo k dokonání § 169 TZ, neboť faktické svěření dítěte zamýšleným rodičům realizováno nebylo.

V návaznosti na uvedené je namístě zvažovat, zda jednání mohlo dosáhnout alespoň stádia pokusu. U deliktů, jejichž podstatou je faktické předání (svěření), je však hranice mezi přípravou a pokusem citlivá a vyžaduje existenci jednání bezprostředně směřujícího k uskutečnění svěření. V modelové kauze není popsán sled kroků, který by po porodu bezprostředně směřoval k převzetí dítěte Richardem. Naopak je akcentováno odmítnutí dítěte a přerušování kontaktu. Lze proto spíše uvažovat o tom, že transakční nastavení vztahu a poskytnuté plnění představují významný indikátor komercializace a kontroly, avšak ve vztahu k § 169 TZ zůstávají na úrovni přípravného rámce, který sám o sobě nemusí naplnit znak bezprostřednosti nutný pro pokus. Tím není popřena společenská problematičnost jednání. Jde o vymezení hranice, v níž je v daném skutkovém ději obtížné postavit odpovědnost právě na § 169 TZ.

V této souvislosti je třeba zvažovat také roli objednatele a povahu dokumentu označeného jako „smlouva o mlčenlivosti a vzdání se práv“. Tento dokument nemůže platně upravit status dítěte a nemůže nahradit zákonné postupy určování rodičovství. V kontextu skutku však může plnit funkci nástroje kontroly a psychického působení. Richardovo jednání totiž není omezeno na poskytnutí plnění, ale je provázeno požadavkem na mlčenlivost, snahou vynutit pasivitu Lucie a hrozbami, které mají zabránit identifikaci biologického otce. Tato osa případu má samostatnou trestněprávní relevanci zejména ve vztahu k nátlakovým formám jednání a k zásahům do práv třetích osob, a proto je vhodné chápat § 169 TZ v této kauze spíše jako analytické východisko pro posouzení komercializace než jako „těžiště“ trestní odpovědnosti.

V návaznosti na roli objednatele lze doplnit úvahy o účastenství podle § 24 TZ. Účastenství ve formě návodu nebo pomoci předpokládá, že existuje základní trestná činnost jiného pachatele (alespoň ve stadiu pokusu) a že účastník úmyslně přispívá k její realizaci. V modelové kauze Richard poskytuje finanční plnění, vytváří rámec očekávaného chování po porodu a po porodu uplatňuje nátlak na mlčenlivost a pasivitu. Tyto okolnosti mohou obecně naplňovat znaky psychického působení na jednání jiné osoby. Současně však platí, že pokud skutkový děj ve vztahu k § 169 TZ nedosahuje ani stádia pokusu (zejména pro absenci faktického svěření či bezprostředního směřování k němu), nelze účastenství k § 169 TZ v této konkrétní variantě skutku spolehlivě postavit. To však nevylučuje, že obdobné jednání objednatele může být významné pro

jiné právní kvalifikace řešené v rámci této kazuistiky, zejména tam, kde nátlak a manipulace tvoří podstatu deliktu.

Samostatnou otázkou zůstává materiální stránka trestnosti ve vztahu k jednání surogátní matky, a to zejména pro situace, kdy by v jiném skutkovém nastavení k svěřeni došlo. Skutkový děj pracuje s napjatou finanční situací a výrazným psychickým tlakem, který je zesílen hrozbou zásahu do poměrů jejího již narozeného dítěte. Tyto okolnosti mohou významně ovlivnit míru svobodného rozhodování Lucie a v rovině trestní politiky podporují úvahu, zda má trestní represe dopadat primárně na ni, nebo zda se těžiště odpovědnosti koncentruje na objednatele a na nátlakové jednání. Současně však nelze přehlédnout, že předmětem ochrany je dítě a že transakční nastavení vztahu mezi dospělými obchází statusové instituty rodinného práva a vytváří riziko zásahu do identity dítěte i do práv třetích osob. Z těchto důvodů je třeba materiální korektiv posuzovat obezřetně a vázat jej na konkrétní intenzitu nátlaku a na reálný dopad jednání.

V závěru lze uvést, že § 169 TZ je v podmínkách modelové kauzy vhodné hodnotit ve dvou rovinách. První rovinou je trestněprávní význam odměny a transakční konstrukce vztahu, která směřuje k dispozici s dítětem mimo rámec standardních statusových postupů. Druhou rovinou je vymezení odpovědnosti jednotlivých aktérů s ohledem na to, že v daném skutkovém rámci nedochází k svěřeni dítěte zamýšlenému rodiči, a proto je subsumpce pod § 169 TZ jako dokonané skutkové podstaty nepřesvědčivá a úvaha o pokusu je při opatrném výkladu sporná. Trestněprávní reakce se tak v této konkrétní variantě kauzy jeví jako přílehavější zejména ve vztahu k nátlakové ose případu a k zásahům do práv dalších osob, nikoli jako „přímé“ postavení věci na § 169 TZ.

Poškozování cizích práv

V modelové kauze má zásadní význam statusové nastavení otcovství, které vzniká aplikací první domněnky otcovství podle § 776 občanského zákoníku.¹²⁸ Porod nastal v ochranné lhůtě tří set dnů od zániku manželství, a proto je do rodného listu automaticky zapsán jako otec bývalý manžel matky Pavel. Tím se vytváří právní rámec otcovství, který v surogační situaci může snadno vést k rozporu mezi biologickou realitou a právním

---

¹²⁸ ČESKO. § 776 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník – znění od 1. 1. 2026. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2026 [cit. 2026-02-02]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89#p775>.

stavem, zejména pokud biologický otec zůstává mimo statusové určení a matka neposkytne součinnost k objasnění okolností.

Pro posouzení podle § 181 TZ je podstatné, že prvotní „statusový omyl“ nevzniká aktivním tvrzením pachatele, ale zákonným mechanismem. Tato skutečnost sama o sobě kvalifikaci nevylučuje, avšak činí ji hraniční a klade zvýšené nároky na posouzení přičitatelnosti: rozhodné je, zda biologický otec tento stav vědomě využívá nebo jej cíleně udržuje tak, aby na třetí osobu dopadaly právní důsledky formálního otcovství, zatímco on sám zůstává mimo statusové určení.

Ve skutkovém ději biologický otec bezprostředně po porodu uplatní vůči Lucii nátlak a požaduje absolutní mlčenlivost o své identitě. Tento nátlak má konkrétní dopad do následného jednání Lucie: biologického otce neuvede a neposkytne součinnost, která by mohla vést k jeho identifikaci a ke korekci statusového nastavení. Praktickým důsledkem je, že orgány veřejné moci (matrika, OSPOD, případně soud) vycházejí z formálního stavu otcovství a statusový omyl se neodstraňuje včas. V této rovině lze jednání biologického otce uchopit jako využití či udržování omylu „jiným způsobem“ ve smyslu § 181 TZ, typicky prostřednictvím zamlčení rozhodné informace a donucení k mlčenlivosti.

Tato konstrukce má přímé a konkrétní důsledky pro nezúčastněnou třetí osobu (Pavla). Zápis do rodného listu není pouze formální údaj, ale zakládá rodičovskou odpovědnost a procesní postavení v řízeních týkajících se dítěte. Pavel se tak může ocitnout v situaci, kdy je právně vtažen do role rodiče, aniž by měl biologickou vazbu nebo jakýkoli podíl na skutkovém ději. Do doby vyjasnění statusu nese statusové a procesní důsledky (povinnost reagovat na úřední výzvy, potřeba právní obrany, zásah do osobnostní sféry a reputace), přičemž újma může být dále prohloubena nutností nést iniciativu a náklady řízení o popření otcovství. Intenzita těchto dopadů je způsobilá dosáhnout úrovně „vážné újmy na právech“ ve smyslu § 181 TZ, zejména pokud se právní nejistota prodlužuje a pokud je třetí osoba vystavena opakovaným zásahům veřejné moci a nutností právního jednání.

Současně je třeba výslovně uvést limit této kvalifikace. Pokud by nebylo možné prokázat, že jednání biologického otce mělo reálný vliv na trvání statusového nastavení (např. pokud by matka i bez nátlaku poskytla součinnost, nebo pokud by status byl rychle napraven), přičitatelnost by se oslabovala a odpovědnost by se přesouvala primárně do

civilně-procesní roviny. V podmínkách modelové kauzy však nátlaková a mlčenlivostní linie vytváří kauzální řetězec, který spojuje jednání biologického otce s prodlužováním statusové nejistoty a s dopady na třetí osobu.

Opuštění dítěte a úvaha o účastenství

Trestný čin opuštění dítěte podle § 195 TZ chrání dítě před situacemi, kdy osoba, která má povinnost o něj pečovat, dítě opustí a vystaví je tím nebezpečí smrti nebo ublížení na zdraví.¹²⁹ Skutková podstata tedy nesměřuje proti samotné rodičovské pasivitě jako takové, ale proti takové formě opuštění, která je spojena s reálným ohrožením základních životních a zdravotních zájmů dítěte.

V modelové kauze Lucie dítě po porodu nepřevzme do vlastní péče a ponechá je v péči nemocnice. Takový postup se od typických případů opuštění dítěte liší v podstatném aspektu, kterým je míra ohrožení. Dítě se nachází v prostředí, kde je zajištěna odborná zdravotní péče a dohled, což významně snižuje riziko bezprostředního ohrožení života či zdraví, které bývá pro § 195 TZ typické. Z tohoto důvodu je na místě opatrnost při závěru, že by samotné ponechání dítěte v nemocnici automaticky naplnilo znaky této skutkové podstaty.

Pro hlubší posouzení je vhodné vymezit hraniční situace, v nichž by ponechání dítěte v nemocniční péči mohlo nabýt trestněprávní relevance. Typicky by šlo o případ, kdy by rodič svou pasivitou nebo aktivním odporem způsobil konkrétní a předvídatelné ohrožení dítěte, například tím, že by dlouhodobě a vědomě bránil nezbytné navazující péči, odmítal poskytnout informace podstatné pro léčebný postup nebo se vyhýbal řízením, v nichž se rozhoduje o zastoupení dítěte, a tím by reálně zvýšil riziko vážné újmy na zdraví. U dítěte se závažnou zdravotní diagnózou může být relevantní i situace, kdy prodlení v rozhodování o navazujících úkonech dosahuje intenzity konkrétního ohrožení, nikoli pouze organizační komplikace. V modelové kauze však skutkový děj směřuje primárně k nátlakové a statusové ose případu, přičemž ponechání dítěte v prostředí odborné péče oslabuje závěr o typovém ohrožení požadovaném § 195 TZ.

Pro posouzení trestní odpovědnosti Lucie je rovněž důležité zohlednit okolnosti, za nichž k pasivitě dochází. Skutkový děj pracuje s výrazným psychickým tlakem

---

¹²⁹ ČESKO. § 195 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník – znění od 1. 1. 2026. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2026 [cit. 2026-02-02]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p169>.

a nátlakem ze strany Richarda, který Lucii hrozí zásahem do poměrů jejího již narozeného dítěte a současně požaduje mlčenlivost a pasivitu. Tyto okolnosti mohou ovlivnit míru svobodného rozhodování Lucie a mají význam jak pro posouzení zavinění, tak pro úvahy o materiální stránce trestnosti.

V návaznosti na uvedené se otevírá také otázka účastenství na případném opuštění dítěte. Pokud by bylo jednání Lucie posouzeno jako trestné, bylo by nutné zvažovat, zda Richard svým nátlakem a vyhrožováním nepřispěl k jejímu jednání způsobem, který by mohl být kvalifikován jako návod nebo pomoc. V podmínkách modelové kauzy však nelze mechanicky vyvozovat účastenství bez předchozího závěru o naplnění skutkové podstaty hlavním pachatelem a bez prokázání příčinné souvislosti mezi nátlakem a konkrétním jednáním Lucie. Z těchto důvodů je vhodné tuto linii vnímat jako doplňkovou a podřízenou posouzení nátlakové a transakční roviny případu.

V závěru lze uvést, že u § 195 TZ v modelové kauze naráží uplatnění skutkové podstaty na otázku, zda došlo k opuštění spojenému s relevantní mírou ohrožení, a současně na význam kontextu nátlaku a zranitelného postavení matky. Z hlediska trestněprávního jádra případu proto zůstává určující především posouzení nátlakového jednání a transakčního nastavení vztahu mezi aktéry, zatímco § 195 TZ představuje spíše okrajovou úvahu, která doplňuje celkový obraz dopadů neregulované surogace.

Obchodování s lidmi

Trestný čin obchodování s lidmi podle § 168 TZ je konstruován jako delikt, jehož podstatou není samotná existence finančního plnění, ale především účelové nakládání s člověkem jako s prostředkem k vykořisťování. Skutková podstata pracuje s řadou dílčích forem jednání, jako je zjednání, najmutí, zlákáni, přeprava, ukrytí, zadržování, přijetí či vydání osoby.¹³⁰ U dítěte se nevyžaduje prokázání donucovacích prostředků, avšak i zde zůstává klíčové, aby jednání směřovalo k tomu, že dítě bude užito k některé z forem vykořisťování předpokládaných zákonem.

V posuzované kauze je nesporné, že mezi aktéry probíhá finanční plnění a že vztah je nastaven transakčně, zejména ve vazbě na požadovanou diskrétnost a očekávané chování po porodu. Tento prvek však sám o sobě nevyčerpává obsah § 168 TZ. Modelový

---

¹³⁰ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Obchodování s lidmi* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, [cit. 2026-03-01]. Dostupné z: <https://mv.gov.cz/clanek/o-nas-prevence-kriminality-obchodovani-s-lidmi.aspx>.

případ nesměruje k tomu, aby dítě bylo užito k sexuálnímu vykořisťování, k odběru orgánů či tkání, k službě v ozbrojených silách, k otroctví nebo nevolnictví ani k nuceným pracím nebo jiné formě vykořisťování ve smyslu zákonné skutkové podstaty. Jádrem skutku je naopak snaha biologického otce vyvázat se z rodičovské odpovědnosti a utajit identitu, nikoliv záměr dítě dále vykořisťovat.

Za této situace je obtížné dovést naplnění účelové složky § 168 TZ pouze z toho, že došlo k finančnímu plnění v souvislosti s náhradním mateřstvím. Přestože lze uvažovat o komercializaci a instrumentalizaci dítěte v širším etickém a mezinárodněprávním smyslu, pro trestněprávní kvalifikaci podle § 168 TZ je rozhodující naplnění zákonem předvídaného vykořisťovacího účelu. V modelové kauze se proto jeví jako typově bližší úvahy o § 169 TZ, případně o souběhu s nátlakovým jednáním, než aplikace § 168 TZ.

6.5 Vyhodnocení hypotéz

V této části jsou vyhodnoceny hypotézy stanovené v metodologickém úvodu praktické části. Hodnocení vychází z provedené právní analýzy a ze subsumpce skutkového děje pod relevantní ustanovení trestního a občanského práva.

H1

Kritérium: Hypotéza měla být potvrzena, pokud analýza prokáže existenci plnění nad rámec nákladů a jeho vazbu na požadované chování po porodu a mlčenlivost, problematičnost naplnění znaku „svěření dítěte do moci jiného“ v dané variantě skutkového děje a praktický přesun těžiště trestněprávního hodnocení na objednatele a nátlakovou osu případu, přičemž materiální korektiv bude významný zejména při posouzení případné odpovědnosti surrogátní matky.

Zjištění analýzy: Analýza potvrdila přítomnost transakčního nastavení vztahu a plnění nad rámec nákladů, zejména ve vazbě na částku 300 000 Kč, která je spojena s požadovanou mlčenlivostí a očekávaným chováním po porodu. Současně však skutkový rámec neumožňuje spolehlivě dovést naplnění klíčového znaku § 169 TZ spočívajícího ve svěření dítěte do moci jiné osoby, neboť k faktickému převzetí dítěte objednatelem nedochází a z popisu děje nevyplývá ani bezprostřední fáze jednání směřující k takovému svěření. Materiální korektiv má význam pro hodnocení postavení surrogátní matky v kontextu nátlaku a zranitelnosti. V dané variantě kazuistiky se však trestněprávní těžiště

přesouvá k nátlakové ose jednání objednatele, zejména k úvahám o § 175 TZ, a k dopadům do statusové a procesní roviny.

Závěr: Hypotéza se potvrzuje. (viz 6.4)

H2

Kritérium: Hypotéza měla být potvrzena, pokud se prokáže prodlužovaná nejistota právního statusu a zastoupení dítěte, která bude odstraňována až následnou soudní intervencí. Vyvrácena měla být, pokud se status i zastoupení dítěte stabilizují bez významnějších průtahů a bez potřeby navazujících řízení.

Zjištění analýzy: Skutkový děj i statusová analýza ukázaly, že biologický otec zůstává mimo statusové určení, zatímco v matrice je uvedena osoba bez biologické vazby v důsledku aplikace domněnky otcovství. Vyjasnění identity a odpovědnosti je následně podmíněno součinností aktérů a navazujícími řízeními, čímž se prodlužuje období právní nejistoty a problematizuje se zastoupení dítěte v situaci konfliktu zájmů a pasivity účastníků.

Závěr: Hypotéza se potvrzuje. (viz 6.4)

H3

Kritérium: Hypotéza měla být potvrzena, pokud by k naplnění § 168 TZ postačovala samotná existence finančního plnění bez ohledu na vykořisťovací účel. Vyvrácena měla být, pokud § 168 TZ vyžaduje vykořisťovací účel, který v modelové kauze není naplněn.

Zjištění analýzy: Analýza prokázala, že § 168 TZ je konstruován na účelové složce vykořisťování, zatímco v modelové kauze dominuje motiv utajení identity a snaha vyvázat se z rodičovské odpovědnosti. Finanční plnění a transakční rámec vztahu samy o sobě nepostačují k závěru o naplnění vykořisťovacího účelu, který je pro kvalifikaci podle § 168 TZ rozhodující.

Závěr: Hypotéza se vyvrací. (viz 6.4)

H4

Kritérium: Hypotéza měla být potvrzena, pokud jednání biologického otce směřující k utajení identity a k udržení statusového nastavení bude způsobilé vyvolat vážnou újmu

na právech třetí osoby a bude dána souvislost mezi tímto jednáním a dopady na třetí osobu. Vyvrácena měla být, pokud dopady na třetí osobu nebudou dosahovat intenzity vážné újmy nebo pokud nebude dána souvislost mezi jednáním biologického otce a vzniklými důsledky.

Zjištění analýzy: Statusové nastavení vzniklé aplikací § 776 OZ je v kauze fakticky udržováno mlčenlivostí a nátlakem, čímž jsou na třetí osobu přenášeny procesní a statusové důsledky spojené s „formálním“ otcovstvím a potřebou jeho následného zpochybnění. Současně jednání biologického otce směřuje k tomu, aby zůstal mimo statusové určení a vyvázal se z odpovědnosti, přičemž tato linie je podpořena nátlakem vůči surogátní matce a jejímu jednání po porodu.

Závěr: Hypotéza se potvrzuje. (viz 6.4)

6.6 Návrhy de lege ferenda

V návaznosti na provedenou analýzu modelové kazuistiky a s přihlédnutím k teoretickým východiskům práce, zejména komparaci zahraničních přístupů v kapitolách 3 a 5, lze formulovat několik návrhů de lege ferenda, které míří na odstranění současného legislativního vakua. Toto vakuum v praxi generuje statusovou a procesní nejistotu, oslabuje ochranu nejlepšího zájmu dítěte a vytváří prostor pro nátlaková a transakční jednání. Cílem následujících návrhů není „legalizace“ komerčního trhu s dětmi, ale vytvoření kontrolovaných pravidel, která umožní chránit dítě, surogátní matku i třetí osoby, a současně zvýší předvídatelnost práva a vymahatelnost odpovědnosti.

Povinná soudní pre-autorizace náhradního mateřství

Modelová kauza ukázala, že neformální a státem nekontrolovaný vznik dohody o náhradním mateřství vytváří prostor pro mocenskou asymetrii, nátlak a následné zneužití postavení zranitelné strany. V návaznosti na komparaci právních úprav se jako klíčové řešení jeví zavedení povinné soudní pre-autorizace náhradního mateřství před zahájením medicínské procedury, a to v inspiraci řeckým modelem ex ante soudního schvalování.

V praxi by šlo o nesporné řízení, v němž by soud předem posuzoval splnění zákonných podmínek, zejména zdravotní indikaci, základní osobní způsobilost aktérů a ochranné garance surogátní matky. Zvláštní význam by měl mít individuální výslech surogátní matky, který by směřoval k ověření svobodného a informovaného souhlasu

a k identifikaci rizik nátlaku či nepřipustné komercionalizace. Taková kontrola by v preventivní rovině snižovala pravděpodobnost, že se surogátní matka ocitne v situaci, kdy je její součinnost vynucována hrozbami, jak je tomu v modelové kauze.

Součástí autorizace by mělo být i jasné vymezení právního režimu případného „odstoupení“ zamýšlených rodičů. Kazuistika totiž ukazuje, že zásadní problém nastává ve chvíli, kdy zamýšlený rodič z procesu „odejde“ a snaží se vyvázat z odpovědnosti. De lege ferenda je proto namístě uvažovat o tom, aby pre-autorizace vytvářela předvídatelný rámec odpovědnosti zamýšleného rodiče, minimálně ve vztahu k povinnosti součinnosti při vyjasnění statusu a k základním povinnostem vůči dítěti, které se narodí v důsledku autorizovaného procesu.

Úprava určování otcovství

Analýza modelové kauzy potvrdila, že rigidní aplikace domněnky otcovství podle § 776 občanského zákoníku může v prostředí neregulované surogace vést ke statusové situaci, která neodpovídá biologické realitě a přenáší právní důsledky na nezúčastněnou třetí osobu. V návaznosti na tento závěr je vhodné uvažovat o speciálním statusovém mechanismu pro případy náhradního mateřství, který by minimalizoval riziko takové statusové „lži“ a z ní plynoucí procesní a majetkové dopady.

Za právně realistickou variantu lze považovat zavedení pravidla, podle něhož by v případě řádně pre-autorizovaného procesu náhradního mateřství nebyla automaticky aplikována domněnka otcovství vůči bývalému manželovi surogátní matky. Otcovství zamýšleného otce by bylo určeno na základě kombinace soudní autorizace a relevantního dokazování, typicky genetické vazby tam, kde existuje. Tím by se předešlo situacím, kdy je třetí osoba vtahována do statusu otce pouze v důsledku časové domněnky, a kdy musí následně nést procesní zátěž popírání otcovství.

Současně je vhodné, aby tato úprava zohlednila i varianty, v nichž genetická vazba zamýšleného rodiče nemusí existovat. V takových případech by měla hrát primární roli soudní kontrola a prokázání rodičovského záměru, aby bylo vyloučeno, že se status rodičovství bude zakládat čistě na soukromé dohodě bez jakýchkoli garancí.

Vymezení přípustných náhrad a transparentní režim plateb

Kazuistika i trestněprávní analýza ukazují, že klíčovou slabinou současného stavu je nejasná hranice mezi přípustnou náhradou nákladů a nepřipustnou odměnou. Právě tato

nejasnost vytváří prostor pro transakční nastavení vztahu a pro obcházení pravidel, což následně komplikuje posouzení podle § 169 trestního zákoníku.

De lege ferenda je proto vhodné legislativně vymezit, co lze považovat za účelně vynaložené náklady spojené s těhotenstvím a jeho vedením, a to nejlépe kombinací demonstrativního výčtu typických položek a požadavku jejich prokazatelnosti. V úvahu přichází zejména prokazatelná ztráta na výdělku, zvýšené náklady na výživu, oděv a zdravotní péči, cestovné a další náklady, které jsou v příčinné souvislosti s těhotenstvím.

Současně je vhodné nastavit transparentní režim plateb, například vedení plateb přes zvláštní účet, depozit nebo jiný kontrolovatelný mechanismus. Plnění nad rámec povolených náhrad by de lege ferenda mělo být považováno za nepřipustné a sankcionované, a to buď prostřednictvím civilněprávních následků v autorizačním procesu, nebo prostřednictvím správněprávních nástrojů. Takové řešení je právně bezpečnější než konstrukce domněnek v trestním právu a zároveň zvyšuje právní jistotu a vymahatelnost pravidel.

Registr náhradního mateřství a ochrana práva dítěte na identitu

V návaznosti na závěry týkající se ochrany identity dítěte lze uvažovat o zřízení centrální evidence případů náhradního mateřství. Jejím účelem by bylo zajistit uchování relevantních údajů o okolnostech početí a o biologických vazbách tak, aby právo dítěte na identitu nebylo v praxi závislé pouze na vůli dospělých aktérů a aby nemohlo být „zablokováno“ mlčenlivostí či transakčními dohodami.

Registr by měl být koncipován s důrazem na ochranu soukromí a na jasné podmínky přístupu. Právně realistické je nastavení, kdy by dítě mělo možnost získat informace o svém původu po dosažení určité věkové hranice, typicky zletilosti, případně za splnění zákonných podmínek, a to s přihlédnutím ke kolizi práv na identitu a práv na soukromí dalších osob. De lege ferenda je současně vhodné posílit procesní ochranu dítěte v situacích, kdy vznikne pochybnost o funkčnosti rodičovského zastoupení. Namísto rigidních lhůt je účelné zakotvit povinnost soudu reagovat bezodkladně, zejména ustanovením opatrovníka dítěte, pokud je zřejmé, že rodičovské zastoupení nefunguje nebo je zatíženo konfliktem zájmů.

Shrnutí návrhů

Uvedené návrhy de lege ferenda sledují společný cíl, kterým je posílení ochrany dítěte a právní jistoty v situacích náhradního mateřství a současně omezení prostoru pro nátlak a transakční nakládání s dítětem. Modelová kazuistika ukázala, že klíčovým problémem současného stavu je kombinace neformálnosti procesu, absence ex ante kontroly a následné závislosti systému na součinnosti aktérů, která může být snadno narušena mocenskou asymetrií. Navržená opatření proto míří na vytvoření kontrolovaných pravidel před zahájením procesu, na rychlou stabilizaci statusu a zastoupení dítěte po porodu a na transparentní režim financování, který umožní lépe rozlišit přípustné náhrady od nepřípustné odměny. Vzájemným propojením těchto prvků lze dosáhnout toho, že odpovědnost za dítě nebude možné účelově externalizovat na nezúčastněné osoby a že právo dítěte na identitu nebude závislé na mlčenlivosti či na soukromých dohodách, ale bude chráněno předvídatelnými procesními a evidenčními mechanismy.

6.7 Závěr praktické části

Praktická část práce prostřednictvím modelové kazuistiky ukázala, že absence specifické regulace náhradního mateřství v České republice vytváří prostor pro kumulaci statusových, procesních a trestněprávních rizik. Skutkový děj demonstroval, že v prostředí neformálních dohod může vzniknout výrazná mocenská asymetrie, která umožňuje nátlakové jednání, a současně transakční nastavení vztahu mezi aktéry, jež oslabuje ochranu nejlepšího zájmu dítěte.

V trestněprávní rovině se jako nejvýraznější osa kauzy ukázalo nátlakové jednání vůči surogátní matce, které je z hlediska zákonných znaků způsobilé naplnit vydírání podle § 175 TZ. Transakční prvek finančního plnění nad rámec úhrady nákladů a snaha nastavit postup po porodu mimo standardní statusové mechanismy zakládají relevanci úvah o § 169 TZ, přičemž posouzení materiální stránky trestnosti ve vztahu k jednání surogátní matky vyžaduje obezřetnost a zohlednění její zranitelnosti a nátlakového kontextu. Současně bylo potvrzeno, že samotná existence finančního plnění bez dalších vykořisťovacích znaků typicky nepostačuje pro kvalifikaci podle § 168 TZ, a že v obdobných situacích bude zpravidla přiléhavější uvažovat o jiných skutkových podstatách a o souběhu s nátlakovými delikty.

Statusová rovina případu ukázala, že domněnka otcovství podle § 776 OZ může v prostředí neregulované surogace vyvolat právní stav, který neodpovídá biologické realitě a přenáší důsledky na nezúčastněnou třetí osobu. Tento mechanismus může být za určitých okolností účelově využit k udržení statusového omylu a k vyvázání biologického otce z odpovědnosti, přičemž vzniká prostor pro úvahy o zásahu do práv třetí osoby ve smyslu § 181 TZ. Současně se tím prodlužuje nejistota ohledně zastoupení dítěte a jeho identity, což odpovídá závěrům vyjádřeným v hypotéze H2.

Vyhodnocení hypotéz potvrdilo, že těžiště trestněprávních rizik v modelové kauze leží primárně v nátlakovém jednání a v možnosti instrumentalizace statusových institutů, nikoli v automatickém podřazení surogačních situací pod nejzávažnější trestněprávní kvalifikace. Praktická část tím poskytla argumentační základ pro návrhy de lege ferenda, které směřují k zavedení kontrolních mechanismů před zahájením procesu, k rychlé stabilizaci statusu a zastoupení dítěte a k transparentnímu vymezení přípustných náhrad a nepřípustných odměn.

Modelová kazuistika současně ukazuje, že praxe je v řadě situací odkázána na následné řešení důsledků prostřednictvím OSPOD a soudních řízení, nikoli na předvídatelný preventivní rámec, který by rizika snižoval již před zahájením procesu. To posiluje závislost ochrany dítěte na součinnosti aktérů a zvyšuje pravděpodobnost průtahů a statusových omylů, které mohou dopadat jak na dítě, tak na nezúčastněné třetí osoby. Z tohoto důvodu lze uzavřít, že bez jasného právního rámce zůstává ochrana nejlepšího zájmu dítěte v oblasti surogace do značné míry reaktivní a v konkrétních případech zranitelná vůči nátlaku, pasivitě a účelové manipulaci se statusovými instituty.

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo systematicky analyzovat trestněprávní aspekty náhradního mateřství v České republice, zasadit je do kontextu platného právního řádu a porovnat tuzemský přístup s vybranými zahraničními jurisdikcemi. Provedená analýza potvrdila výchozí předpoklad, že absence specifické právní úpravy surogace nevede k právní neutralitě, nýbrž k výraznému prohloubení právní nejistoty, která dopadá zejména na nejzranitelnější subjekt celého procesu, jímž je dítě.

Teoretická část práce prokázala, že česká právní úprava je v evropském kontextu ojedinělým příkladem legislativní rezignace. Zatímco ostatní zkoumané jurisdikce nabízejí účastníkům surogace prostřednictvím regulace, prohibice nebo liberalizace předvídatelný právní rámec, český právní řád ponechává řešení na soudní moci bez jasného zákonného zadání. Zásada *mater semper certa est* zakotvená v § 775 OZ přitom způsobuje, že finanční plnění poskytnuté náhradní matce automaticky nabývá povahy potenciálně trestného jednání, neboť jakákoli odměna nad rámec nákladů může naplnit znaky skutkové podstaty trestného činu svěřením dítěte do moci jiného dle § 169 TZ. Totéž jednání je přitom v sousedním Německu zcela beztrestné. Tato paradoxní situace, kdy česká právní úprava fakticky kriminalizuje rodiče bez nabídky legální alternativy, je z hlediska právní politiky neudržitelná.

Komparativní analýza šesti zahraničních jurisdikcí potvrdila, že preventivní model soudní pre-autorizace uplatňovaný v Řecku a Kalifornii zajišťuje nejvyšší míru právní jistoty pro všechny zúčastněné strany a současně nejlépe chrání nejlepší zájem dítěte. Tento model byl proto identifikován jako nejvhodnější inspirační zdroj pro českou *de lege ferenda* úpravu.

V praktické části byly ověřeny čtyři hypotézy. Hypotéza H1 byla potvrzena: transakční nastavení neformální dohody zakládá relevanci úvah o § 169 TZ, přičemž při absenci faktického svěřením dítěte se těžiště trestněprávního hodnocení přesouvá k deliktům dle § 175 TZ. Hypotéza H2 byla rovněž potvrzena: zcela absentující specifická procesní pravidla vedou k proloupané statusové nejistotě dítěte. Hypotéza H3 byla vyvrácena: samotná existence finančního plnění bez prokázaného vykořisťovacího účelu nepostačuje k naplnění znaků § 168 TZ. Hypotéza H4 byla potvrzena: zákonná domněnka

otcovství dle § 776 OZ může být cíleně zneužita k poškozování práv třetích osob ve smyslu § 181 TZ.

Na základě těchto zjištění práce navrhuje čtyři konkrétní legislativní změny: zavedení povinné soudní pre-autorizace náhradního mateřství, speciální úpravu určování otcovství v kontextu surogace, vymezení přípustných náhrad v transparentním platebním režimu a zřízení registru náhradního mateřství jako nástroje ochrany práva dítěte na identitu. Tyto návrhy vycházejí z komparativní analýzy a jsou přizpůsobeny hodnotovým základům českého právního řádu. Jejich realizace by ukončila stav legislativního mlčení, který v současnosti poškozují všechny, kdo se na procesu náhradního mateřství podílejí.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona: český ekumenický překlad*. 12. vyd., 1. opr. vyd. Praha: Česká biblická společnost, 2001. ISBN 80-858-1029-8.
2. ELIÁŠ, K. et al. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012, 1119 s. ISBN 978-80-7208-922-2.
3. FOREJTOVÁ, M., BURIÁNOVÁ, P. *Náhradní mateřství a otazníky, které ho doprovázejí* (1.). *Rodinné listy*, 2018, roč. 7, č. 7.
4. FRINTA, O. O náhradním mateřství v ČR a ve Velké Británii. In: *Aktuální otázky rodinné politiky a praxe VI. Rodičovství – uplatnění práv v praxi*. 1. vydání (Sborník z konference). Plzeň: DOMUS – Centrum pro rodinu, 2015. ISBN 978-80-906370-1-6.
5. FRINTOVÁ, D. Komentář k § 775. In: DVOŘÁK, J. et al. *Občanský zákoník: komentář. Svazek II, Rodinné právo (§ 655–975)*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 752 s. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-457-6.
6. HADERKA, J. *Surogační mateřství*. *Právní obzor*, 1986, roč. 69, č. 10.
7. HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. *Občanský zákoník II: rodinné právo (§ 655-975): komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Velké komentáře. 1349 s. ISBN 978-80-7400-503-9.
8. HULMÁK, M. Komentář k § 1746. In: HULMÁK, Milan et al. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054): komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. Velké komentáře. 1318 s. ISBN 978-80-7400-535-0.
9. KONEČNÁ, H. *Rodičem kdykoliv a jakkoliv? průvodce asistovanou reprodukcí a náhradní rodinnou péčí*. Praha: Mladá fronta, 2017 Medical services. 255 s. ISBN 978-80-204-4652-7.
10. KRATOCHVÍL, J., KOSAŘ, D. In: KMEC, J., KOSAŘ, D., KRATOCHVÍL, J., BOBEK, M. *Evropská úmluva o lidských právech*. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2012, 1687 s. Velké komentáře. 1660 s. ISBN 978-80-7400-365-3.
11. MITLÖHNER, M., SOVOVÁ, O. *Právní problematika umělé lidské reprodukce*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015. 86 s. ISBN 978-80-7435-565-3.
12. NOVÁKOVÁ, K., KONEČNÁ, H., SUDOVÁ, M. *Náhradní mateřství v České republice: způsoby hledání náhradní matky*. *Časopis zdravotnického práva a bioetiky*. 2018, roč. 8, č. 2. ISSN 1804-8137.

13. PRAŽÁK, J., NOVOTNÝ, F., SEDLÁČEK, J. *Latinsko-český slovník*. Praha: Česká grafická unie a.s., 1948. 1348 s. ISBN 48-91-9.
14. SIVÁK, J. *Náhradní mateřství v českém právu a související otázky*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2021. 92 s. ISBN 978-80-7552-678-9.
15. SNYDER, S. H., Reproductive Surrogacy in the United States of America. In: SILLS, E. S., *Handbook of Gestational Surrogacy: International Clinical Practice and Policy Issues*. Cambridge: Cambridge University Press, 2016. 343 s. ISBN 978-1-107-11222-3. Dostupné z: <https://books.google.cz/books?hl=cs&lr=&id=96cODQAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA276&dq=SNYDER,+Steven+H.+International+Surrogacy+Trends:+How+Family+Law+is+Changing+to+Accommodate+the+Global+Family.+International+Law+Practicum.&ots=TYr5c-e8QW&sig=bHFi65thlwxACmhS>.
16. ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 271. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023. 4968 s. ISBN 978-80-7400-893-1.
17. ŠÍNOVÁ, R. ŠMÍD, O. JURÁŠ, M. a kol. *Aktuální problémy rodinněprávní regulace: rodičovství, výchova a výživa nezletilého*. Praha: Leges, 2013. 304 s. ISBN 978-80-87576-74-8.
18. VALC, J. *Právo znát genetický původ jako součást osobnostních práv dítěte počatého anonymním způsobem*. Právník. 2018, roč. 157, č. 9. ISSN 0231-6625.
19. WALKER, R., VAN ZYL, L. *Towards a Professional Model of Surrogate Motherhood*. Palgrave Macmillan, 2017, 200 s. ISBN 978-1-137-58658-2.
20. ZEMANDLOVÁ, A. In: MELZER, F. a TĚGL, P. (eds.). *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek IV, § 655-975*. Praha: Leges, 2016. 2064 s. ISBN 978-80-7502-004-8.

Elektronické zdroje

1. ABC NEWS. *Baby Gammy twin must remain with family, WA court rules*. ABC News [online]. 14. 4. 2016 [cit. 2026-01-18]. Dostupné z: <https://www.abc.net.au/news/2016-04-14/baby-gammy-twin-must-remain-with-family-wa-court-rules/7326196>.
2. AMOIRIDIS LAW SERVICES. *Surrogacy Proceedings in Greece* [online]. Thessaloniki: Amoiridis Law Services, 2024. [cit. 2026-01-23]. Dostupné z: <https://www.law-services.gr/wp-content/uploads/2020/04/SURROGACY-PROCEEDINGS-IN-GREECE.pdf>.

3. BAUEROVÁ, M. *Náhradní mateřství: klíčové otázky právní úpravy* [diplomová práce]. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Katedra občanského práva, 2023. Vedoucí práce Ondřej Frinta. Dostupné z: <http://hdl.handle.net/20.500.11956/187472>.
4. BBC NEWS. *What impact has the war in Ukraine had on surrogacy?* [video online]. YouTube, 11. 3. 2022 [cit. 2026-01-21]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=p7BjwRKrCmg>.
5. BPV BRAUN PARTNERS. *Změny v trestním právu v roce 2026 – část první: změny trestního zákoníku. BPV Braun Partners* [online]. 5. 1. 2026 [cit. 2026-03-04]. Dostupné z: <https://www.bpv-bp.com/clanek/zmeny-v-trestnim-pravu-v-roce-2026-cast-prvni-zmeny-trestniho-zakoniku/>.
6. COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME (Grande Chambre). *Affaire Paradiso et Campanelli c. Italie (Requête no 25358/12)* [online]. Strasbourg: HUDOC, 24. 1. 2017 [cit. 2026-01-24]. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22%3A%5B%5B%22001-170359%22%5D%7D>.
7. CREATIVE FAMILY CONNECTIONS. *Surrogacy Law in California: Interactive Map* [online]. Chevy Chase: Creative Family Connections, 2024 [cit. 2026-01-23]. Dostupné z: <https://www.creativefamilyconnections.com/us-surrogacy-law-map/california/>.
8. ČESKÁ TELEVIZE. *První české dítě „ze zkumavky“ slaví třicetiny. ČT24: Česká televize* [online]. 4. 11. 2012 [cit. 2026-02-25]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/prvni-ceske-dite-ze-zkumavky-slavi-tricetiny-289626>.
9. DE BOER-BUQUICCHIO, M. *Report of the Special Rapporteur on the sale and sexual exploitation of children, including child prostitution, child pornography and other child sexual abuse material*. United Nations General Assembly [online]. 15. 1. 2018, A/HRC/37/60 [cit. 2024-01-29]. Dostupné z: <https://digitallibrary.un.org/record/1473378?ln=en&v=pdf>.
10. ESHRE Ethics and Law Committee. *Ethical considerations on surrogacy. Human Reproduction* [online]. 2025, roč. 40, č. 3, [cit. 2025-12-13]. Dostupné z: <https://academic.oup.com/humrep/article/40/3/420/7979098>.
11. EUROPEAN INSTITUTE OF BIOETHICS. *Italy recognizes surrogacy as a "universal crime": Symbolic measure or first step towards a global ban?* [online]. Brussels: European Institute of Bioethics, 18. 11. 2024 [cit. 2026-01-24].

- Dostupné z: <https://ieb-eib.org/en/surrogacy/italy-recognizes-surrogacy-as-a-universal-crime-symbolic-measure-or-first-step-towards-a-global-ban>.
12. EVROPSKÝ PARLAMENT A RADA EVROPSKÉ UNIE. *Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1712 ze dne 13. června 2024, kterou se mění směrnice 2011/36/EU o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí* [online]. Úřední věstník EU, 2024 [cit. 2026-03-05]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32024L1712>.
  13. EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA. *Rozsudek ve věci Mennesson proti Francii ze dne 26. 6. 2014, stížnost č. 65192/11*. In: *Databáze judikatury ESLP* [online]. Ministerstvo spravedlnosti ČR [cit. 2026-01-25]. Dostupné z: https://mezisoudy.cz/databaze-judikatury/detail-rozhodnuti/203d9b16-717c-11ee-8ac4-cced40779481_menesson.
  14. FEDERAL BUREAU OF INVESTIGATION. *Surrogacy Scam Played on Victims' Emotions* [online]. Washington, D.C.: FBI, 13. 9. 2011 [cit. 2026-01-24]. Dostupné z: <https://www.fbi.gov/news/stories/surrogacy-scam-played-on-victims-emotions>.
  15. FREEMAN, M. *Does Surrogacy Have a Future after Brazier?* *Medical Law Review*. 1999, roč. 7, č. 1, Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/medlaw/7.1.1>.
  16. GRYTSENKO, O. *The stranded babies of Kyiv and the women who give birth for money* [online]. *The Guardian*, 15. 6. 2020 [cit. 2026-01-22]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2020/jun/15/the-stranded-babies-of-kyiv-and-the-women-who-give-birth-for-money>.
  17. HOJNÁ, P. *Náhradní mateřství z pohledu občanského práva* [online]. *epravo*. 17. 3. 2021. [cit. 3. 10. 2025]. Dostupné také z: https://www.epravo.cz/top/clanky/nahradni-materstvi-z-pohledu-obcanskeho-prava-112666.html#_ftnref6.
  18. HONZOVÁ, I., SVATOŠ, R. *Surrogacy – a comparison of criminal law in the Czech Republic and the Slovak Republic*. *Košická bezpečnostná revue* [online]. 2021, vol. 11, no. 2, [cit. 2024-02-01]. ISSN 1338-6956. Dostupné z: https://kbr.vsbm.sk/2021/n2/honzova_svatos.pdf.
  19. KATHIMERINI. *Clinic in Crete at center of baby trafficking racket* [online]. Athens: Kathimerini English Edition, 9. 8. 2023 [cit. 2026-01-23]. Dostupné z: <https://www.ekathimerini.com/news/1218568/hania-parents-retrieve-babies-at-center-of-surrogacy-scandal/>.

20. KLABANOVÁ, A. *Účastenství*. Praha, 2019. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta. Katedra trestního práva. Vedoucí práce Vladimír Pelc. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/110527>.
21. KOMMISSION ZUR REPRODUKTIVEN SELBSTBESTIMMUNG UND FORTPFLANZUNGSMEDIZIN. *Abschlussbericht der Kommission zur reproduktiven Selbstbestimmung und Fortpflanzungsmedizin: Kurzfassung [online]*. Berlin: Bundesministerium für Gesundheit, 2024 [cit. 2026-01-22]. Dostupné z: https://www.bundesgesundheitsministerium.de/fileadmin/Dateien/3_Downloads/K/KomrSF/Abschlussbericht_Kom-rSF.pdf.
22. KOVÁCSOVÁ, K. *Některé právní aspekty náhradního mateřství*. Advokátní kancelář Mgr. Karolina Kováčsová [online]. Publikováno 29. 5. 2023 [cit. 2026-01-24]. Dostupné z: <https://www.advokat-ka.cz/2023/05/29/nektere-pravni-aspekty-nahradniho-materstvi/>.
23. MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. *Analýza institutu náhradního mateřství [online]*. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2024 [cit. 2026-01-18]. Dostupné z: https://eudeska.justice.cz/Lists/EUD/Attachments/5335/MSP-734_2024-OSV-OSV-p%C5%99%C3%ADloha.pdf.
24. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Obchodování s dětmi: doporučení pro postup orgánů veřejné správy*. Praha: Odbor bezpečnostní politiky, 2011. Dostupné z: <https://mv.gov.cz/clanek/boj-proti-obchodovani-s-detmi.aspx>.
25. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Obchodování s lidmi [online]*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, [cit. 2026-03-01]. Dostupné z: <https://mv.gov.cz/clanek/o-nas-prevence-kriminality-obchodovani-s-lidmi.aspx>.
26. Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 29. 6. 2017, sp. zn. I. ÚS 3226/16. In: *NALUS: Vyhledávání rozhodnutí Ústavního soudu [online]*. [cit. 2026-01-25]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz>.
27. NĚMECKO. *Gesetz über die Vermittlung der Annahme als Kind (Adoptionsvermittlungsgesetz – AdVermiG) [online]*. Spolkové ministerstvo spravedlnosti, 1976 [cit. 2026-01-22]. Dostupné z: https://www.gesetzeiminternet.de/advermig_1976/BJNR017620976.html#BJNR017620976BJNG000303360.

28. NĚMECKO. *Spolkový soudní dvůr (Bundesgerichtshof). Beschluss vom 10. 12. 2014, XII ZB 463/13 [Usnesení ze dne 10. 12. 2014, sp. zn. XII ZB 463/13]* [online]. [cit. 2026-01-21]. Dostupné z: <https://archive.crin.org/en/library/legal-database/supreme-court-germany-decision-xii-zb-463/13-bundesgerichtshof-beschluss-xii.html>.
29. NGA LAW. *Surrogacy in the UK (UK law)* [online]. [cit. 2026-01-21]. Dostupné z: <https://www.ngalaw.co.uk/knowledge-centre/uk-surrogacy-law/>.
30. OSN. *Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb., o Úmluvě o právech dítěte*. In: *e-Sbirka* [online]. 1991, částka 20, čl. 3 [cit. 2026-01-25]. Dostupné z: <https://www.e-sbirka.cz/sb/1991/104?zalozka=text>.
31. Sdělení č. 74/2013 Sb. m. s. *Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Opčního protokolu k Úmluvě o právech dítěte týkajícího se prodeje dětí, dětské prostituce a dětské pornografie*. [online]. *Zákony pro lidi.cz*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/ms/2013-74>.
32. SCHOLZ, E., WETZEL, A. *Italy moves to classify surrogacy as a 'universal crime'*. *Verfassungsblog* [online]. 20. 6. 2023 [cit. 2026-01-18]. Dostupné z: <https://verfassungsblog.de/italy-moves-to-classify-surrogacy-as-a-universal-crime/>.
33. STAUFČÍKOVÁ, K. *Problematika surogačního mateřství v českém právu* [online]. Olomouc, 2020 [cit. 2026-01-18]. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Právnická fakulta. Vedoucí práce Milana Hrušáková. Dostupné z: https://theses.cz/id/k4esbd/DIPLOMOVA_PRACE_2020_STAUFCEIKOVA_KAROLINA_FINAL.pdf.
34. STEERING COMMITTEE FOR HUMAN RIGHTS IN THE FIELDS OF BIOMEDICINE AND HEALTH. *Surrogacy: Addendum to the Replies to questionnaire on the evaluation of the implementation of the Convention on Human Rights and Biomedicine* [online]. Strasbourg: Council of Europe, 2022. [cit. 2026-01-22]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/inf-2022-13-addendum-november-2022-e/1680ae852c>.
35. SUPREME COURT OF CALIFORNIA. *Johnson v. Calvert*. 20. 5. 1993, 5 Cal. 4th 84 [online]. [cit. 2026-01-23]. Dostupné z: <https://scocal.stanford.edu/opinion/johnson-v-calvert-31446>.

36. SURROGATE MOTHERHOOD. *Surrogacy legislation in Germany* [online]. [cit. 2026-01-21]. Dostupné z: <https://surrogate-motherhood.com/surrogacy-in-germany-legislation>.
37. UBIALI, M. *Towards Universal Criminalisation: Italy to Unconditionally Prosecute Its Citizens for Surrogacy Carried Out Abroad* [online]. Berlin: Verfassungsblog, 6. 11. 2024 [cit. 2026-01-24]. Dostupné z: <https://verfassungsblog.de/italy-surrogacy-abroad-reform/>.
38. WILLIAMS, S. *Developments in Modern Family Law*. In: DEARLE, M. *The International Comparative Legal Guide to: Family Law 2024* [online]. 7. vydání. London: Global Legal Group, 2023. [cit. 2026-01-22]. Dostupné z: https://www.acc.com/sites/default/files/resources/upload/FL24_E-Edition.pdf. s. 14. ISBN 978-1-83918-291-4.
39. Wirtschaft und Recht in Osteuropa: WiRO [online]. 2023, roč. 32, č. 11. [cit. 2026-01-20]. ISSN 0941-6293. Dostupné z: <https://www.ostrecht.de/wp-content/uploads/2023/11/WiRO-2023-11.pdf>.
40. ZEMANDLOVÁ, A. In: *Dny práva 2012 – Days of Law 2012*. Brno: Masarykova univerzita, 2013, s. 1335–1343. ISBN 978-80-210-6319-8. Dostupné také z: https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2012/files/sbornik.pdf.

Legislativní dokumenty

1. CALIFORNIA STATE LEGISLATURE. California Family Code: Division 12. Parent and Child Relationship, Part 7. Surrogacy Facilitators (§ 7960–7962) [online]. Sacramento: California Legislative Information, [cit. 2026-01-23]. Dostupné z: https://leginfo.legislature.ca.gov/faces/codes_displaySection.xhtml?lawCode=FA&sectionNum=7962.
2. CALIFORNIA STATE LEGISLATURE. California Penal Code: Section 273 [online]. Sacramento: California Legislative Information, [cit. 2026-01-23]. Dostupné z: https://leginfo.legislature.ca.gov/faces/codes_displaySection.xhtml?lawCode=PE&sectionNum=273.
3. ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012. Dostupný také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>.

4. ČESKO. Zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních – znění od 1. 1. 2026. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2026. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-292#cast1>.
5. ČESKO. Zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník – znění od 1. 1. 2026. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2026. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#cast1>.
6. ČESKO. Zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii – znění od 1. 1. 2026. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2026. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1996-85#cast1>.
7. SPOJENÉ KRÁLOVSTVÍ. Surrogacy Arrangements Act 1985 [online]. Londýn: The National Archives, 1985 [cit. 2026-01-21]. Dostupné z: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1985/49>.
8. UKRAJINA. Criminal Code of Ukraine [online]. 2001, Article 149. s. 35-36. [cit. 2026-01-22]. Dostupné z: https://www.justice.gov/sites/default/files/eoir/legacy/2013/11/08/criminal_code_0.pdf.

Seznam zkratek

AdVermiG – Adoptionsvermittlungsgesetz

BGH – Spolkový soudní dvůr

ESHRE – European Society of Human Reproduction and Embryology

EschG – Gesetz zum Schutz von Embryonen

ESLP – Evropský soud pro lidská práva

IVF – in vitro fertilizace

NM – náhradní mateřství

OSPOD – orgán sociálně-právní ochrany dětí

OZ – občanský zákoník

TZ – Trestní zákoník

ÚS – Ústavní soud

ZSPOD – zákon o sociálně-právní ochrany dětí

Seznam tabulek a grafů

Tabulka 1: Kvalifikované skutkové podstaty § 168 TZ:	29
Tabulka 2: Kvalifikované skutkové podstaty § 175 TZ.....	32
Tabulka 3: Kvalifikované skutkové podstaty § 195 TZ.....	34
Tabulka 4: Kvalifikované skutkové podstaty § 209 TZ.....	36
Tabulka 5:Komparace trestněprávních a statusových aspektů surogace	58